

Inventaris van het archief van Henri Pirenne

1792-1793, einde 19de-eerste helft 20ste eeuw

LIEVE DE MECHELEER

INVENTARIS VAN HET ARCHIEF VAN
HENRI PIRENNE
1792-1793, EINDE 19DE – EERSTE HELFT 20STE EEUW

ALGEMEEN RIJKSARCHIEF
INVENTARISSEN

603

Naamsvermelding - Niet Commercieel - Geen Afgeleide Werken
CC BY-NC-ND
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/nl/>

Attribution - Pas d'Utilisation Commerciale - Pas de Modification
CC BY-NC-ND
<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/fr/>

ISBN : 978 90 5746 886 5

Algemeen Rijksarchief

D/2016/531/037

Bestelnummer: Publ. 5603

Algemeen Rijksarchief
Ruisbroekstraat 2
1000 Brussel

De volledige lijst van onze publicaties kan u gratis bekomen op eenvoudig verzoek (publicat@arch.be)
of raadplegen op internet (<http://arch.arch.be>)

Nummer toegang: I 603

Inventaris van het archief van
Henri Pirenne

1792-1793, einde 19de – eerste helft 20ste eeuw

door

Lieve DE MECHELEER

Brussel
2016

Wijze van aanvragen

Archiefstukken beschreven in deze inventaris, worden aangevraagd door het opgeven aan de terminal in de leeszaal van het *nummer van de toegang*, vermeld op het titelblad en in de rechterbovenhoek van elke bladzijde

I 603

en door opgave van het *archiefnummer* dat u aantreft links vóór elke archiefbeschrijving

Raadpleging

Alle stukken uit het bestand zijn openbaar. Voor de reproductie van archiefstukken gelden de regels van toepassing in het Rijksarchief.

Voorkeurvorm voor het citeren van het archief

Het verdient aanbeveling om het archief de eerste maal te citeren met zijn volledige naam. Nadien kan worden volstaan met een verkorte referentie.

Volledig: ALGEMEEN RIJKSARCHIEF, *Inventaris van het archief van Henri Pirenne*, xxxx.

Verkort: BE-ARA, *Henri Pirenne*, xxxx.

INHOUDSOPGAVE

ALGEMENE BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF	9
I. IDENTIFICATIE.....	9
II. GESCHIEDENIS VAN ARCHIEFVORMER EN ARCHIEF	9
A. Archiefvormer	9
1. <i>Naam</i>	9
2. <i>Biografie</i>	9
B. Archief	12
III. INHOUD EN STRUCTUUR.....	12
A. Inhoud	12
B. Ordening.....	13
IV. RAADPLEGING EN GEBRUIK.....	14
A. Voorwaarden voor de raadpleging en reproductie	14
B. Taal.....	14
C. Toegangen.....	14
V. VERWANT MATERIAAL	14
A. Documenten met een verwante inhoud	14
B. Bibliografie	16
VI. BESCHRIJVINGSBEHEER	20
INVENTARIS.....	21
I. ALGEMEEN	21
II. PRIVÉLEVEN.....	21
A. Geboorte.....	21
B. Opleiding en vorming	21
1. <i>Algemeen</i>	21
2. <i>Rijksuniversiteit Luik</i>	22
3. <i>Universiteit Parijs</i>	23
4. <i>Universiteit Leipzig en Berlijn</i>	24
C. Ballingschap in Duitsland	25
1. <i>Algemeen</i>	25
2. <i>Krefeld</i>	26
3. <i>Holzminden</i>	26
4. <i>Jena</i>	27
5. <i>Kreuzberg an der Werra in Thüringen</i>	27
D. Overlijden.....	27
III. OPENBAAR LEVEN	28
A. Algemeen	28

B. Academische loopbaan	33
1. <i>Universiteit en École normale des Humanités Luik</i>	33
2. <i>Normaalfdelingen en Universiteit Gent</i>	33
C. Wetenschappelijke activiteiten, reizen, internationale congressen	35
D. Lidmaatschappen	36
1. <i>Lid, later secretaris Koninklijke Commissie voor Geschiedenis</i>	36
2. <i>Voorzitter Commissie voor Oorlogsarchieven</i>	38
3. <i>Voorzitter Commissie voor publicaties en toelagen van de Universitaire Stichting</i> ..	39
4. <i>Lid, later voorzitter Commissie Nationale Biografie</i>	39
5. <i>Voorzitter Belgisch Historisch Instituut te Rome</i>	39
6. <i>Lid Commissie voor Monumenten van Gent</i>	39
7. <i>Andere</i>	40
E. Historisch onderzoek	41
1. <i>Algemeen</i>	41
2. <i>Systematisch</i>	41
a. <i>Historiografie</i>	41
b. <i>Historisch werk</i>	42
(1) <i>Archivistiek</i>	42
(2) <i>Lokale geschiedenis</i>	43
(3) <i>Paleografie en oorkondenleer</i>	43
(4) <i>Archeologie en kunstgeschiedenis</i>	44
(5) <i>Filologie en literatuurgeschiedenis</i>	45
(6) <i>Historische geografie en statistiek</i>	46
(a) <i>Historische geografie</i>	46
(b) <i>Statistiek</i>	46
c. <i>Algemene geschiedenis</i>	46
d. <i>Geschiedenis van de middeleeuwen</i>	47
e. <i>Het Keizerrijk en Duitsland</i>	49
f. <i>Italië</i>	49
g. <i>Frankrijk</i>	49
h. <i>Middeleeuwse beschaving</i>	51
i. <i>Algemene geschiedenis politieke instellingen</i>	52
j. <i>Over mens en goederen</i>	52
k. <i>Sociaal-economische geschiedenis</i>	53
l. <i>Rechtsgeschiedenis</i>	56
m. <i>Steden en stedelijke instellingen</i>	56
n. <i>Organisatie van de arbeid</i>	60
o. <i>Vlaamse textielnijverheid en Vlaamse handel</i>	60
p. <i>Geschiedenis van de Nederlanden en van België</i>	63
(1) <i>Algemene geschiedenis van de Nederlanden en van België</i>	63
(2) <i>Geschiedenis van meerdere vorstendommen in de Nederlanden</i>	71
(3) <i>Geschiedenis van Vlaanderen</i>	72
(4) <i>Geschiedenis van Brabant</i>	75
(5) <i>Geschiedenis van Henegouwen</i>	75
(6) <i>Geschiedenis van het prinsbisdom Luik</i>	76
(7) <i>Overige vorstendommen</i>	77
(8) <i>Hertogdom Bourgondië</i>	77
(9) <i>Revolutie 16de eeuw</i>	77

(10) Franse Revolutie	78
(11) Belgische Revolutie en onafhankelijk België	78
(12) Lokale geschiedenis	79
q. Wereldoorlog I.....	79
r. Biografische notities	80
F. Eerbetoon	81
G. Bio-bibliografie van Pirenne	83
IV. STUKKEN VAN FAMILIELEDEN.....	84
A. Jenny Laure Joséphine Emilie Vanderhaeghen	84
B. Henri-Edouard.....	85
C. Jacques	85
D. Pierre	87
V. DIVERSE STUKKEN.....	87
VI. DOCUMENTATIE.....	87
CONCORDANS	91

ALGEMENE BESCHRIJVING VAN HET ARCHIEF

I. IDENTIFICATIE

<i>Referentie:</i>	BE ARA, Henri Pirenne (510-2419)
<i>Naam:</i>	Archief van Henri Pirenne
<i>Datering:</i>	1792-1793, einde 19 ^{de} -eerste helft 20 ^{ste} eeuw
<i>Beschrijvingsniveau:</i>	archiefbestand
<i>Omvang:</i>	808 nrs. (10 s.m.)
<i>Référence:</i>	BE AGR, Henri Pirenne (510-2419)
<i>Nom:</i>	Archives de Henri Pirenne
<i>Dates:</i>	1792-1793, fin XIX ^e -première moitié XX ^e siècle
<i>Niveau de description:</i>	fonds
<i>Importance matérielle:</i>	808 n° (10 m)

II. GESCHIEDENIS VAN ARCHIEFVORMER EN ARCHIEF

A. ARCHIEFVORMER

1. NAAM

Pirenne, Jean Henri Otto Lucien Marie, gezegd Henri

2. BIOGRAFIE

Jean Henri Otto Lucien Marie Pirenne is geboren te Verviers op 23 december 1862, als zoon van textielondernemer Lucien Henri Joseph Pirenne en Marie-Virginie Duesberg. Zijn lagere schoolopleiding volgt hij aan de École Industrielle et Littéraire van Verviers. Hij heeft niet meteen aanleg voor wiskunde, ingenieursstudies als voorbereiding op het ondernemerschap zijn dus niet voor hem weggelegd. In 1879 start zijn studie Letteren en Wijsbegeerte aan de Rijksuniversiteit te Luik, waar hij o.a. de colleges middeleeuwen volgt van Godefroid Kurth die zijn verdere loopbaan zullen bepalen. Ook door de lessen van Paul Fredericq raakt hij bijzonder gefascineerd. Op 6 juli 1883 behaalt hij de graad van doctor in de geschiedenis met de thesis *Histoire de la constitution de la ville de Dinant au Moyen Âge*. Daarna volgen een postgraduaat in Frankrijk (1883-1884) en in Duitsland (1884-1885). Terug in België wordt hij op 30 september 1885 benoemd tot docent aan de Rijksuniversiteit te Luik voor de vakken paleografie en diplomatiek en voor praktische oefeningen aan de École Normale des Humanités te Luik. Nauwelijks een jaar later, in 1886, wordt Pirenne al benoemd als buitengewoon hoogleraar aan de Rijksuniversiteit te Gent voor de cursussen algemene geschiedenis van de middeleeuwen en geschiedenis van België. Van 1889 tot 1930 is hij aan deze universiteit gewoon hoogleraar geschiedenis aan de Faculteit der Letteren en Wijsbegeerte. In de aan de Universiteit van Gent verbonden Vlaamse normaalafdelingen geeft hij ook de lessen historische geografie van de middeleeuwen en praktische oefeningen in de geschiedenis. Op 19 december 1887 huwt hij met Jenny Vanderhaeghen, dochter van een

bemiddelde Gentse burgerfamilie, met wie hij een burgerwoning in de Gentse Sint-Pietersnieuwstraat betreft. Het gezin breidt uit met vier zonen: Henri-Edouard, later hoogleraar ethica en metafysica te Gent (1888), Jacques, de latere hoogleraar aan de Université libre de Bruxelles en secretaris van koning Leopold III (1891)¹, Pierre, die in Wereldoorlog I sneuvelt (1895) en Robert, substituut van de procureur des Konings te Brussel (1900).

Pirenne is een bevlogen, inspirerend en gegeerd professor, wat hem tot vader van de Gentse historische school maakt. Hij wordt een gerenommeerd wetenschapper in binnen- en buitenland. Door de Eerste Wereldoorlog wordt zijn academische loopbaan echter abrupt onderbroken. Zijn directe familie wordt pijnlijk getroffen in november 1914 wanneer zijn zoon Pierre sneuvelt op het oorlogsfront. Op 18 maart 1916 worden Henri Pirenne en Paul Fredericq gedeporteerd naar Duitsland omdat zij door de Duitse overheid worden beschouwd als aanvoerders van het verzet tegen de opening én de vernederlandsing van de Gentse universiteit. Fredericq wordt naar een krijgsgevangenenkamp in Gütersloh afgevoerd, Pirenne belandt in een kamp te Krefeld als enige burger tussen Belgische, Britse, Franse en Russische officieren. Pirenne leert er Russisch en wordt er ingewijd in de Russische geschiedenis. Hij geeft er zelf les over de middeleeuwen en over Europese geschiedenis. Twee maanden later wordt Pirenne overgebracht naar een kamp van burgerlijke gevangenen in Holzminden, waar hij verblijft van 12 mei tot 28 augustus 1916². Zijn lessen economische en sociale geschiedenis worden er massaal bijgewoond. Daarna volgt een individueel huisarrest in de universiteitsstad Jena waar hij ook gezelschap krijgt van Paul Fredericq. Ze mogen er vrij gebruik maken van de faciliteiten van de universiteit. Beide collega's worden echter van elkaar gescheiden, verdacht van samenzwering tegen de Duitse staat: vanaf 29 januari 1917 komt Fredericq in Bürgel terecht, Pirenne in Kreuzberg an der Werra in Thüringen. Daar begint hij zijn *Histoire de l'Europe* te schrijven³. Ook de Mahomet et Charlemagne-these over het begin van de middeleeuwen en de invloed van de Islam op West-Europa, wordt geconcipieerd tijdens zijn ballingschap in Duitsland⁴. Na de oorlog, van 1919 tot 1921, wordt hij tot rector van de Rijksuniversiteit te Gent verkozen. Bij de volledige vernederlandsing van deze universiteit in april 1930 gaat de Franstalige hoogleraar met vervroegd emeritaat en verhuist hij naar Ukkel. Zijn academische loopbaan stopt dan niet volledig want hij wordt erkend professor aan de Université libre de Bruxelles. Op 28 mei 1935 sterft zijn oudste zoon Henri-Edouard, op 24 oktober van datzelfde jaar bezwijkt Henri Pirenne zelf aan een longontsteking.

Naast zijn academische loopbaan is Pirenne ook actief in verschillende wetenschappelijke verenigingen. Zo is hij van 1907 tot aan zijn dood algemeen secretaris van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis, verder is hij ook voorzitter van de Internationale Academische Unie, de Commissie voor Oorlogsarchieven, de Commissie voor Publicaties en Toelagen van de Universitaire Stichting, de Verbeteringsraad voor het Hoger Onderwijs, de Commissie

¹ Over Jacques Pirenne, zie DUMONT G.-H., *Pirenne, Jacques, Philippe*, in *Nouvelle Biographie Nationale*, 4, Brussel, 1997, p. 307-312.

² In het Algemeen Rijksarchief wordt een maquette bewaard van een barak van het kamp in Holzminden, gemaakt door een Belgische gevangene, [1917].

³ Dit werk werd pas in 1936 door zijn erfgenamen uitgegeven, getiteld *Histoire de l'Europe des invasions au XVIe siècle*, Parijs-Brussel, 1936; zie WARLAND G., *L'Histoire de l'Europe de Henri Pirenne: Genèse de l'œuvre et représentation en miroir de l'Allemagne et de la Belgique*, in *Textyles. Revue des lettres belges de langue française*, 2004, 24, p. 38-51.

⁴ Twee belangrijke egodocumenten van Henri Pirenne dateren uit de periode van de Eerste Wereldoorlog: het *Journal de Guerre* en de *Réflexions d'un solitaire* (cfr. *Infra*).

voor de reisbeurzen van de Universitaire Stichting, het Vast Comité der Wetenschappelijke Bibliotheken van de Universitaire Stichting, de Commissie van de Nationale Biografie, het Belgisch Historisch Instituut te Rome, en inspirator van de Revue belge de Philologie et d'Histoire. Hij is niet alleen lid en voorzitter van de Koninklijke Academie te Brussel, maar tevens geassocieerd of corresponderend lid van talrijke buitenlandse academies: Amsterdam, Boekarest, Göttingen, Kopenhagen, Krakau, Leningrad, Londen (British Academy), Madrid (Academia de la Historia), München, Oslo, Parijs (Académie des Inscriptions et Belles Lettres), Praag, Stockholm en Wenen. De befaamde historicus is verder erelid, corresponderend lid of werkend lid van o.a. de Société Nationale des Antiquaires de France, het Historisch Genootschap gevestigd te Utrecht, de Maatschappij der Nederlandse Letterkunde te Leiden, het Gesellschaft für Rheinische Geschichtskunde, de Royal Historical Society, de Société d'Histoire de France en erevoorzitter van de Société d'Histoire Moderne. Hij is doctor honoris causa van de universiteiten te Leipzig, Tübingen, Groningen, Manchester, Brussel, Straatsburg, Oxford, Parijs, Edinburgh, Bordeaux, Sint-Andrews, Cambridge, Algiers, Dijon, Montpellier en Toulouse. De waardering voor deze wetenschapper blijkt tevens uit het feit dat hem enkele hoge wetenschappelijke onderscheidingen worden toegekend: twee vijfjaarlijkse prijzen voor nationale geschiedenis (in 1902 en 1921) en de eerste Francqui prijs ooit (1933).

Belgische en vooral buitenlandse universiteiten nodigen hem uit tot het houden van gastcolleges, niet alleen in Europa, maar ook in de Verenigde Staten, Algerije en Egypte.

Het hoeft niet te verwonderen dat Pirenne het voorwerp is van grootschalige en nationale eremanifestaties. Voor het eerst in 1912 in het Paleis der Academiën in Brussel, naar aanleiding van zijn 25-jarig professoraat aan de Rijksuniversiteit van Gent en de voltooiing van het vierde volume van zijn *Histoire de Belgique*. De Stichting Pirenne wordt dan eveneens in het leven geroepen. Op 30 april 1921 wordt hij op aandringen van Koning Albert geëerd als symboolfiguur van het intellectueel verzet tijdens Wereldoorlog I door de Ligue Nationale des Souvenirs. Zijn reis naar de Verenigde Staten in 1922 wordt een ware triomftocht: hij krijgt een ontvangst op het Witte Huis en houdt lezingen aan talrijke Amerikaanse universiteiten. Zijn verblijf in Amerika biedt de gelegenheid tot het lanceren van zijn *Medieval cities: their origins and the revival of trade* (Princeton, 1925). Bij zijn 40-jarig professoraat en de publicatie van het zesde volume van zijn *Histoire de Belgique*, worden hem de *Mélanges d'Histoire* overhandigd, met bijdragen van studenten en vrienden en een bibliografie van zijn werk. Bij de voltooiing van de *Histoire de Belgique* wordt Pirenne opnieuw gehuldigd, in maart 1932 door Le Flambeau.

Het oeuvre van Pirenne is bijzonder omvangrijk en gevarieerd⁵. Naast erudiet vakwerk zoals kritische bronnenuitgaven en diplomatiek onderzoek gaat zijn belangstelling vooral uit naar de nationale geschiedenis (*Histoire de Belgique*⁶), de stadsgeschiedenis en de overgang van de oudheid naar de middeleeuwen (*Mahomet et Charlemagne*⁷).

⁵ Voor de bibliografie van Henri Pirenne, zie GANSHOF F.L., SABBE E., VERCAUTEREN E. en VERLINDEN Ch., *Bibliographie des travaux historiques d'Henri Pirenne (y compris les travaux posthumes jusqu'au 1er janvier 1938)*, in *Henri Pirenne: hommages et souvenirs*, Brussel, 1938, p. 145-164; LYON B., *Select Writings of Pirenne and Collections of his Work*, in IDEM, *Henri Pirenne. A Biographical and Intellectual Study*, Gent, 1974, p. 461-462; Université libre de Bruxelles, Orientation bibliographique, in Digithèque Henri Pirenne (<http://digithèque.ulb.ac.be/fr/digithèque-henri-pirenne/index.html>).

⁶ *Histoire de Belgique*, 7 delen, Brussel, 1900-1932.

⁷ *Mahomet et Charlemagne*, Brussel, 1937; vertaald als *Mohammed and Charlemagne*, Londen, 1939.

B. ARCHIEF

Het in voorliggende inventaris beschreven archief kwam in verschillende fases terecht in het Algemeen Rijksarchief⁸. Graaf Jacques Pirenne deed een eerste schenking van archief van zijn vader in 1939⁹. Nadat Jacques Pirenne een aantal documenten tijdelijk uit het Rijksarchief had teruggehaald, werden ze in 1958 opnieuw bij de archiefstukken in het Algemeen Rijksarchief gevoegd. Twee latere schenkingen door graaf Jacques Pirenne volgden in 1965 en in 1968¹⁰. Hoewel deze stukken duidelijk konden worden toegeschreven aan Henri Pirenne als archiefvormer en dus logischerwijze in een apart bestand zouden moeten worden ondergebracht, werden ze gevoegd bij de Handschriftenverzameling. Dit was trouwens ook het geval met andere bestanden, zo kwam ook het archief van Louis-Prospér Gachard¹¹, Charles Duvivier¹², Louis Galesloot¹³, Alphonse Goovaerts¹⁴, Joseph Lefèvre, Hubert Nelis¹⁵, Camille Tihon¹⁶ en van de familie de Vos te Steene¹⁷ terecht in de Handschriftenverzameling.

Op 11 juni 1965 werden door het Algemeen Rijksarchief een aantal kaarten en brieven die Henri Pirenne had gestuurd aan Paul Thomas, aangekocht. Tegen alle archiefbeginselen in werden deze stukken bij het archief van Henri Pirenne gevoegd. Deze correspondentie werd uit het archief van Pirenne verwijderd en ondergebracht in een afzonderlijk bestand¹⁸.

III. INHOUD EN STRUCTUUR

A. INHOUD

De eerste schenking van 1939 bestond hoofdzakelijk uit stukken betreffende de wetenschappelijke activiteiten van Henri Pirenne: studentennota's, handschriften van werken, publicaties, bibliografische en geschiedkundige notities, briefwisseling met historici en documentatie¹⁹. Daarnaast ook enkele stukken betreffende de activiteiten van het Oeuvre des asiles des soldats invalides belges, waarvan Pirennes echtgenote Jenny Vanderhaeghen de Gentse afdeling leidde (zie nummers 744-747)²⁰. Een afschrift van de geboorteakte van

⁸ Zie notitie over Henri Pirenne in D'HOORE M., *Archives de particuliers relatives à l'histoire de la Belgique contemporaine (de 1830 à nos jours)*, II (Archives générales du Royaume et Archives de l'Etat dans les Provinces, Guides, 40), Brussel, 1998, p. 581-587.

⁹ Algemeen Rijksarchief, *Handschriftenverzameling*, oude nummers, 4521-4584.

¹⁰ *Ibidem*, 4596-4645.

¹¹ WELLENS R., *Inventaire des papiers, notes et manuscrits de Louis Prosper Gachard, archiviste général du Royaume (1800 1885)*, 1983, 83 p.

¹² Algemeen Rijksarchief, *Handschriftenverzameling*, oude nummers 3040-3076, recent geïnventariseerd door DE MECHELEER L., *Inventaris van het archief van Charles Duvivier, 19de-begin 20ste eeuw* (Algemeen Rijksarchief, Inventarissen, 599), Brussel, 2016.

¹³ Zie concordantielijst in DE MECHELEER L., *Catalogus van de Handschriftenverzameling*, Brussel, 2015 (ter perse).

¹⁴ Algemeen Rijksarchief, *Handschriftenverzameling*, oude nummers 4144-4169.

¹⁵ Zie concordantielijst in DE MECHELEER L., o.c.

¹⁶ Algemeen Rijksarchief, *Handschriftenverzameling*, oude nummers 5309-5376.

¹⁷ *Ibidem*, 5379/2-5394, recent geïnventariseerd door DE MECHELEER L., *Inventaris van het archief van Charles-Jean-Joseph de Vos te Steene, 1571-1572, 20ste eeuw* (Algemeen Rijksarchief, Inventarissen, 598), Brussel, 2016.

¹⁸ Zie DE MECHELEER L., *Inventaris van het archief van Paul Thomas, 1910-1934*, Brussel, 2015 (ter perse).

¹⁹ Voor de inhoud van het archief van Henri Pirenne bewaard in het Algemeen Rijksarchief, zie D'HOORE M., *Archives de particuliers*, p. 583-585.

²⁰ Algemeen Rijksarchief, *Handschriftenverzameling*, oud nummer 4583.

Pirenne maakte eveneens deel uit van deze schenking (zie nummer 8)²¹. Bij de tentoonstelling die het Rijksarchief in 1962 organiseerde naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de geboorte van Pirenne, werden verschillende documenten uit dit bestand gebruikt²². Deze stukken werden gekopieerd op microfilm²³.

De latere schenkingen betreffen eveneens grotendeels de studies en het wetenschappelijk werk van Pirenne. Daarnaast dienen ook documenten van persoonlijke aard vermeld, zoals het portret van Pirenne, genealogische aantekeningen over zijn voorouders langs moederszijde, bedenkingen, adreslijsten, briefwisseling²⁴, herinneringen van de ballingschap in Duitsland, menu's, overlijdensberichten²⁵ evenals documenten van familieleden van Pirenne, nl. van zijn echtgenote Jenny Vanderhaeghen²⁶ en hun zonen Henri-Edouard, Jacques²⁷ en Pierre.

Daarnaast bewaart het Algemeen Rijksarchief ook nog een reeks microfilms van originele archiefstukken van Pirenne die niet in het Algemeen Rijksarchief worden bewaard. In de jaren '60 werd het archief van Henri Pirenne dat werd bewaard bij zijn familie aan het Algemeen Rijksarchief in bruikleen gegeven om te worden verfilmd.

De in totaal 18 microfilms bevatten kopies van briefwisseling van Henri Pirenne en notities van zijn colleges aan de Universiteit van Gent uit 1886 tot 1934; briefwisseling van Henri Pirenne van 1881 tot 1918 en het "Journal de captivité", het dagboek dat hij bijhield tijdens zijn gevangenschap in Duitsland gedurende de Eerste Wereldoorlog²⁸.

B. ORDERING

Een eerste ordening van de in 1939 aan het Algemeen Rijksarchief geschonken stukken, werd aangevat door Joseph Lefèvre (zie nummer 1)²⁹. In 1958 herordent Ernestine Lejour de stukken volgens de indeling van de in 1938 verschenen bibliografie van Pirenne door F.L. Ganshof, E. Sabbe, E. Vercauteren en Ch. Verlinden³⁰. Het archief wordt ondergebracht in de Handschriftenverzameling, oude nummers 4521 tot 4584 (zie nummer 2). Het archief dat in 1965 en in 1968 naar het Rijksarchief verhuisde, werd eveneens door Ernestine Lejour op dezelfde manier geordend en kwam ook in de Handschriftenverzameling terecht, oude nummers 4596-4645 (zie nummer 3). De werken in handschrift werden hier wel gescheiden van de talrijke overdrukken van artikels en recensies, die om de integriteit van het geheel te respecteren evenwel ook in de Handschriftenverzameling werden ondergebracht. Dikwijls bevatten die drukwerken trouwens bijhorende ingekomen brieven.

²¹ *Ibidem*, 4645.

²² *Kataloog van de tentoonstelling Henri Pirenne. Ingericht ter gelegenheid van de honderdste verjaardag van zijn geboorte te Verviers op 23 december 1862* (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën, Catalogi, 8), Brussel, 1962.

²³ Algemeen Rijksarchief, *Verzameling microfilms*, nrs. 515-516.

²⁴ Algemeen Rijksarchief, *Handschriftenverzameling*, oud nummer 4596.

²⁵ *Ibidem*, 4597.

²⁶ *Ibidem*, 4645.

²⁷ Voor het archief van Jacques Pirenne, zie D'HOORE M., *Archives de particuliers*, p. 588-590. Voor archiefstukken van Jacques Pirenne kan men verder in het Archief van het Koninklijk Paleis terecht, zie JANSSENS G., *Het archief van het koninklijk paleis te Brussel*, in *Archief- en Bibliotheekwezen van België*, 1991, 62, 3-4, p. 320.

²⁸ Algemeen Rijksarchief, *Verzameling Microfilms*, 469-470, 487-491, 496-500 en 668¹⁻⁶.

²⁹ Algemeen Rijksarchief, *Handschriftenverzameling*, oud nummer 4583.

³⁰ GANSHOF F.L., SABBE E., VERCAUTEREN E. en VERLINDEN Ch., *Bibliographie des travaux historiques d'Henri Pirenne (y compris les travaux posthumes jusqu'au 1er janvier 1938)*, in *Henri Pirenne: hommages et souvenirs*, Brussel, 1938, p. 145-164.

IV. RAADPLEGING EN GEBRUIK

A. VOORWAARDEN VOOR DE RAADPLEGING EN REPRODUCTIE

Alle stukken uit het bestand zijn openbaar. Voor de reproductie van archiefstukken gelden de regels van toepassing in het Rijksarchief.

B. TAAL

De stukken zijn hoofdzakelijk in het Frans opgesteld, een aantal stukken zijn in het Duits, sporadisch treft men een stuk aan in het Nederlands of het Engels.

C. TOEGANGEN

Er zijn oude lijsten van de verschillende schenkingen, nl. voor deze van 1939 van Joseph Lefèvre en van Ernestine Lejour. Door laatstgenoemde werden ook de stukken die in 1965 en in 1968 door het Rijksarchief werden verworven, summier beschreven (zie nummers 1 tot 3). In bijlage vindt men de concordantie met de oude nummers uit de Handschriftenverzameling terug.

V. VERWANT MATERIAAL

A. DOCUMENTEN MET EEN VERWANTE INHOUD

Bij het archief van Pirenne dat aan het Algemeen Rijksarchief was geschonken, werd een originele oorkonde van 16 februari 1310 aangetroffen van de Ieperse stadsmagistraat aan de bewakers van de jaarmarkten van Champagne. Het charter betreft de arrestatie in 1309 van Ieperse handelaars op de markten van Champagne en confiscatie van hun waren door Italiaanse bankiers wegens schulden van de graaf van Vlaanderen. Het charter werd aangetroffen in het dossier met stukken ter voorbereiding van een artikel dat Pirenne later wijdde aan dit enige van de brand van het Stadsarchief Ieper op 22 november 1914 geredde charter (Handschriftenverzameling, oud nummer 4573)³¹. Pirenne had het bewuste stuk ontleend in oktober 1913. Toen de oorlog uitbrak, bevond het zich nog in zijn werkkamer. Veilig opgeborgen in een brandkoffer heeft het de oorlog overleefd. Dit stuk werd door het Algemeen Rijksarchief gerestitueerd aan het Stadsarchief Ieper waar het thuishoort.

Bij de inventarisatie van het in het Algemeen Rijksarchief bewaarde archief van de Raad van Vlaanderen werden enkele dossiers en stukken teruggevonden die hebben toebehoord aan Henri Pirenne én aan zijn zoon Jacques, advocaat aan het Hof van Beroep te Brussel³². Van laatstgenoemde bewaart het Algemeen Rijksarchief trouwens ook een dagboek van 1945 tot 1951, dat hoofdzakelijk de Koningskwestie betreft³³. In de eveneens in het Algemeen Rijksarchief bewaarde kunstmatige verzameling Aanwinsten departement III, bevindt zich briefwisseling met de organisatoren van de viering van Pirenne in 1912³⁴.

³¹ Zie PIRENNE H., *Un conflit entre le Magistrat yprois et les Gardes des foires de Champagne en 1309-1310, avec le texte de la seule charte sauvée de l'incendie des Archives d'Ypres*, in *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 1922, 86, p. 1-10.

³² VANDEWEYER L., *Het conglomeraatsarchief van de Raad van Vlaanderen, het Propagandabureau, Nationaal Verweer, de Nationalen Bond voor de Belgische Eenheid, Jacques Pirenne en Henri Pirenne, 1908-1939* (Algemeen Rijksarchief. Inventarissen, 530), Brussel, 2012, Henri Pirenne (nrs. 5615-5623) en Jacques Pirenne (nrs. 5570-5614).

³³ Zie D'HOORE M., *Archives de particuliers*, p. 589-590.

³⁴ Algemeen Rijksarchief, *Aanwinsten departement III*, nr. 932.

Als lid van de Koninklijke Academie van België, liet Pirenne ook enkele archiefstukken na in het archief van de Koninklijke Academie van België (Klasse der Letteren, Papieren Pirenne). Het bevat brieven ontvangen door Henri Pirenne als lid/voorzitter van de Academie uit de jaren 1913 en 1918-1934, grotendeels betreffende de voorbereiding van de "Dictionnaire du latin médiéval" door de Union Académique Internationale³⁵. Daarnaast ook stukken betreffende de viering van het honderdste geboortjaar van Pirenne in 1962³⁶, de Pirenne-stichting³⁷, zijn persoonlijk dossier (vooral correspondentie van Pirenne met leden van de Academie)³⁸, foto's³⁹ en brieven ontvangen door de Academie vanwege Pirenne uit 1912 tot 1934⁴⁰. Vermits het hier om archief van de Koninklijke Academie van België gaat en niet van Pirenne als archiefvormer, hebben we deze stukken niet opgenomen in voorliggende inventaris.

Het grootste deel van het archief van Henri Pirenne wordt sinds 1986 bewaard in het archief van de Université libre de Bruxelles⁴¹. Hoewel Pirenne had gestudeerd aan de Universiteit van Luik en niet minder dan 40 jaar een leerstoel had bekleed aan de Universiteit van Gent, beslisten zijn kleinzonen, de graven Pierre en Jacques-Henri Pirenne, om het archief dat werd bewaard in het bij Givet gelegen kasteel van Hierges (Franse Ardennen) te schenken aan de Université libre de Bruxelles. Pirenne zelf was slechts de laatste vijf jaar van zijn carrière verbonden geweest aan deze universiteit als geaccrediteerd professor, maar zijn zoon Jacques spendeerde zijn volledige professionele loopbaan aan de ULB. Het Pirenne-archief, ingebonden in dikke lederen banden, is onderverdeeld als volgt: algemene briefwisseling, 1881-1935 (32 registers); briefwisseling betreffende de congressen waaraan Pirenne heeft deelgenomen, instellingen waaraan hij was verbonden en zijn wetenschappelijke reizen (13 registers); handschriften en geannoteerde uitgaven van zijn werken en de briefwisseling hieromtrent (47 registers); handschriften van zijn colleges aan de Universiteit van Gent (11 registers); overdrukken van bijdragen van Henri Pirenne en van andere auteurs met bijhorende briefwisseling (6 dozen); voordrachten van Pirenne in binnen- en buitenland en bijhorende briefwisseling (6 registers); stukken betreffende huldigingen van Pirenne (29 registers); daarnaast biografische notities over Pirenne en uitgegeven bijdragen en vertalingen van werken van Pirenne en van andere auteurs. Deze registers werden ook opgenomen in voorliggende inventaris, met vermelding van de referentie van het archief van de Université libre de Bruxelles.

Op een website van de Université libre de Bruxelles (<http://digitheque.ulb.ac.be/fr/digitheque-henri-pirenne/index.html>) is heel wat materiaal betreffende Pirenne raadpleegbaar: een biografie, een bibliografie van werken over Pirenne, maar ook een omvangrijke reeks

³⁵ Zie DE PAEPE J.-L. (o.l.v.), *Inventaire des archives de l'Académie royale des Sciences, des Lettres et des Beaux-Arts de Belgique 1769-1984*, Brussel, 1986, nrs. 12262-12269 en 12280.

³⁶ *Ibidem*, nrs. 2391-2396.

³⁷ *Ibidem*, nrs. 2898, 2935, 2978, 3020, 3062, 3111, 3161, 11018-11043.

³⁸ *Ibidem*, nr. 11607.

³⁹ *Ibidem*, nrs. 15463 en 15476 (momenteel onvindbaar).

⁴⁰ *Ibidem*, nr. 17070.

⁴¹ DESPY-MEYER A., *Note sur le fonds Henri Pirenne conservé aux Archives de l'Université libre de Bruxelles*, in *La fortune historiographique des thèses de Henri Pirenne. Actes du Colloque organisé à l'occasion du 50ième anniversaire de la mort de l'historien belge par l'Institut des Hautes Études de Belgique, à l'initiative de Georges Despy, professeur à l'ULB, et Adriaan Verhulst, professeur à l'Université d'État à Gand, 10 et 11 mai 1985*, in *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, speciaal nummer 28, Brussel, 1986, p. 183-185; EADEM, *Le fonds Henri Pirenne aux Archives de l'Université libre de Bruxelles*, in *Miscellanea Cécile Douxchamps-Lefèvre*, in *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, 59, 3-4, Brussel, 1988, p. 79-90.

gedigitaliseerde publicaties, onder andere de volledige Histoire de Belgique en Mahomet et Charlemagne in de Franse en Engelse versie.

De kleinzonen van Henri Pirenne hebben niet het volledige door hun grootvader nagelaten archief aan de Université libre de Bruxelles geschonken, maar wensten een aantal bijzondere en persoonlijke stukken in de familie te houden. Het betreft hier o.a. briefwisseling van Henri Pirenne met zijn vrouw Jenny Vanderhaeghen van 18 maart 1916 tot 5 augustus 1918⁴² en met Samuel Muller tijdens de oorlogsjaren⁴³, evenals de correspondentie die laatstgenoemde voerde met graaf Jacques Pirenne en diens echtgenote Adrienne Van Lancker⁴⁴. Daarnaast allerlei memorabilia en geschriften die hij tijdens zijn gevangenschap bijhield. Van 1 augustus 1914 tot 30 november 1918 hield Pirenne een dagboek bij, het Journal de guerre. Tijdens zijn eenzame gevangenschap in het Duitse dorpje Kreuzberg an der Werra schreef hij zijn *Réflexions d'un solitaire*, bedenkingen over methodologie, historiografie en andere aspecten van de geschiedeniswetenschap⁴⁵.

Het grootste deel van de rijke bibliotheek van Henri Pirenne werd na zijn overlijden door zijn familie geschonken aan de Academia Belgica te Rome, de Université catholique de Louvain en de Archives de la Guerre (nu Algemeen Rijksarchief). In 1969 werden de nog resterende ca. 2200 werken uit de persoonlijke bibliotheek van Henri Pirenne, die zich bevonden in het kasteel van zijn zoon Jacques te Hierges, aan de Université libre de Bruxelles geschonken⁴⁶.

B. BIBLIOGRAFIE

BIERLAIRE F. en KUPPER J.-L. (eds.), *Henri Pirenne de la cité de Liège à la ville de Gand. Actes du colloque organisé à Liège le 13 décembre 1985* (Cahiers de Clio, bijzonder nummer), 1987, 86.

BILLEN C. en BOONE M., *Pirenne in Brussels before 1930. Guillaume Des Marez and the relationship between a master and his student*, in BOONE M., BILLEN C. en KEYMEULEN S. (eds.), *Henri Pirenne (1862-1935)...*, p. 459-485.

BLOCKMANS W., *Mandarijnenhulde en wetenschapsgeschiedenis*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Nieuwe Reeks, 1975, 29, p. 27-38.

BOONE M., *Henri Pirenne (1862-1935), Godfather van de Gentse historische school?*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, Nieuwe Reeks, 2006, 60, p. 3-19.

BOONE M., *Henri Pirenne. Pinda-kaas, vakidiotie en 'belgitude': een Belgische held?*, in *Helden bestaan! Opstellen voor Herman Pleij bij zijn afscheid als hoogleraar Historische Nederlandse Letterkunde aan de Universiteit van Amsterdam*, Amsterdam, 2008, p. 291-299.

⁴² Raadpleegbaar op microfilm in het Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 490.

⁴³ Raadpleegbaar op microfilm in het Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 489.

⁴⁴ Raadpleegbaar op microfilm in het Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 470 en 488.

⁴⁵ Een deel van het *Journal de Guerre*, nl. de periode van 18 maart 1916 tot 8 september 1916, werd uitgegeven door LYON B. en M. (eds.), *The Journal de guerre of Henri Pirenne*, Amsterdam, New York, Oxford, 1976; zijn *Réflexions* werden eveneens uitgegeven door LYON B. en M. en PIRENNE J.-H. (eds.), *"Réflexions d'un solitaire" by Henri Pirenne*, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, 1994, 160, p. 143-258. Een kopie van deze geschriften is raadpleegbaar in het Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 491, 498-500.

⁴⁶ DEMOULIN M., *Fonds Henri Pirenne: Répertoire alphabétique des livres et brochures acquis en 1969*, Brussel, ULB, Bibliothèque centrale, 1970.

- BOONE M., 'L'Automne du Moyen Age': Johan Huizinga et Henri Pirenne ou 'plusieurs vérités pour la même chose', in MORENO P. en PALUMBO G. (eds.), *Autour du XVe siècle. Journées d'Etudes en l'honneur d'Alberto Varvaro. Bibliothèque de la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université de Liège*, CCXCII, Genève, 2008, p. 27-51.
- BOONE M., BILLEN C. en KEYMEULEN S. (eds.), *Henri Pirenne (1862-1935): a Belgian historian and the development of social and historical sciences*, in *Belgisch Tijdschrift voor Nieuwste Geschiedenis*, 2011, 41.
- BOTS M. en PAREYN L., *Bibliografie van de geschiedenis van het Belgisch liberalisme. Beknopte bio-bibliografie van liberale prominenten 1830-1990*, Gent, 1992, p. 136-137.
- Catalogue de l'exposition Henri Pirenne, organisée à l'occasion du centenaire de sa naissance à Verviers le 23 décembre 1862*, Brussel, Algemeen Rijksarchief, 1962.
- DESPY G. en VERHULST A. (eds.), *La fortune historiographique des thèses d'Henri Pirenne. Actes du colloque organisé à l'occasion du cinquantième de la mort de l'historien belge*, in *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, 1986, 28.
- DESPY-MEYER A., *Le fonds Pirenne aux archives de l'Université Libre de Bruxelles*, in *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, 1988, 59, p. 79-90.
- DHONDT J., *Henri Pirenne: historien des institutions urbaines*, in LENTENS M. (ed.), *Machten en mensen. De belangrijkste studies van Jan Dhondt over de geschiedenis van de 19de en 20ste eeuw*, Gent, 1976, p. 63-119 (oorspronkelijk: *Annali della Fondazione italiana per la storia amministrativa*, III, 1966, p. 81-129).
- D'HOORE M., *Pirenne, Henri*, in IDEM, *Archives de particuliers relatives à l'histoire de la Belgique contemporaine (de 1830 à nos jours)*, II (Archives générales du Royaume et Archives de l'Etat dans les Provinces, Guides, 40), Brussel, 1998, p. 581-587.
- EBELS-HOVING B., *Henri Pirenne (1862-1935)*, in HUUSSEN A.H. jr., KOSSMANN E.H. en RENNER H. (eds.), *Historici van de twintigste eeuw*, Utrecht, Antwerpen, 1981, p. 26 - 40.
- GANSHOF F.L., *Henri Pirenne*, in *Biographie nationale*, XXX, 1958-1959, kol. 671-723.
- GANSHOF F.L., SABBE E., VERCAUTEREN E. en VERLINDEN Ch., *Bibliographie des travaux historiques d'Henri Pirenne (y compris les travaux posthumes jusqu'au 1er janvier 1938)*, in *Henri Pirenne: hommages et souvenirs*, Brussel, 1938, p. 145-164.
- [GERARDY G.], *Henri Pirenne 1862-1935*, Brussel, 1962.
- HASQUIN H., *Historiographie et politique en Belgique*, Brussel, 1996.
- HAVIGHURST A., *The Pirenne Thesis: Analysis, Criticism and Revision*, Boston, 1958; tweede uitgave, Lexington, 1962; derde uitgave, Lexington, 1976.
- Henri Pirenne*, in *La Commission Royale d'Histoire 1834-1934. Livre jubilaire composé à l'occasion du centième anniversaire de sa fondation*, Brussel, 1934.
- Henri Pirenne, hommages et souvenirs*, Brussel, 1938, 2 dln.
- Henri Pirenne, 1862-1935. Sa vie et son œuvre*, Ministère de l'Education nationale et de la Culture. Administration des Services Educatifs, 1962.
- Herdenkingsplechtigheid Henri Pirenne. Bij de 100ste verjaardag van zijn geboorte*, in *De Brug*, 1963, 7, 1.
- HODGES R. en WHITEHOUSE D., *Mohammed, Charlemagne, and the Origins of Europe: Archeology and the Pirenne Thesis*, Ithaca (New York), 1983 (Franse gereviseerde uitgave: Parijs, 1996).

- Kataloog van de tentoonstelling Henri Pirenne: Ingericht ter gelegenheid van de honderdste verjaring van zijn geboorte te Verviers op 23 december 1862* (Algemeen Rijksarchief en Rijksarchief in de Provinciën. Educatieve dienst, Catalogi, 8), Brussel, 1962.
- KEYMEULEN S., *Henri Pirenne... en Mahomet et Charlemagne: genese en wedervaren van een historische hypothese. Wandelgids bij de gelijknamige tentoonstelling van 16 maart tot 17 april 2009 in de UGent en van 27 april tot 17 mei in de ULB, Gent-Brussel*, 2009.
- KEYMEULEN S., *Conclusion. Towards a new intellectual biography of Pirenne*, in BOONE M., BILLEN C. en KEYMEULEN S. (eds.), *Henri Pirenne (1862-1935)...*, p. 575-581.
- KEYMEULEN S., en TOLLEBEEK J., *Henri Pirenne, historian: A life in pictures*, Leuven, 2011.
- KUPPER J.-L., *Godefroid Kurth and Henri Pirenne. An improbable friendship*, in BOONE M., BILLEN C. en KEYMEULEN S. (eds.), *Henri Pirenne (1862-1935)...*, p. 411-426.
- LYON B., *L'œuvre de Henri Pirenne après vingt-cinq ans*, in *Le Moyen Age*, 1960, 66, p. 437-493.
- LYON B., *The letters of Henri Pirenne to Karl Lamprecht. 1894-1915*, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, 1966, 132, p. 161-232.
- LYON B., *The Origins of the Middle Ages: Pirenne's Challenge tot Gibbon*, New York, 1972.
- LYON B., *Henri Pirenne. A Biographical and Intellectual Study*, Gent, 1974.
- LYON B., *Henri Pirenne's Réflexions d'un solitaire and his re-evaluation of history*, in *Journal of Medieval history*, 1997, 23, 3, p. 285-299.
- LYON B., *Guillaume Des Marez and Henri Pirenne: A Remarkable Rapport*, in *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 1999, 77, 4, p. 1051-1078.
- LYON B., *Henri Pirenne, Connu or Inconnu?*, in *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 2003, 81, p. 1231-1241.
- LYON B. en M. (eds.), *The Journal de guerre of Henri Pirenne*, Amsterdam, New York, Oxford, 1976.
- LYON B en M. (eds.), *The Birth of Annales History. The Letters of Lucien Febvre and Marc Bloch to Henri Pirenne (1921-1935)*, Brussel, 1991.
- LYON B en M. en PIRENNE J.-H. (eds.), *"Réflexions d'un solitaire" by Henri Pirenne*, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, 1994, 160, p. 143-258.
- MUNDY J., *Henri Pirenne: a European Historian*, in *The Journal of European Economic History*, 1977, 6, p. 473-480.
- PERGOLA G.D., *The Fortune of Henri Pirenne*, in *La Critica Sociologica*, 1993, 106, p. 112-114.
- PIRENNE J., *Henri Pirenne. Conférence faite à Bruxelles le 24 novembre 1936*, in *Le Flambeau*, Brussel, 1936.
- PIRENNE J., *Henri Pirenne, mon père*, in *Revue générale belge*, Brussel, 1962.
- PREVENIER W., *Henri Pirenne et les villes des anciens Pays-Bas au bas moyen-âge (XIVe-XVe siècles)*, in *Archief- en Bibliotheekwezen in België*, Brussel, 1986, speciaal nummer, 28, p. 27-50.
- PREVENIER W., *Pirenne à Gand*, in BIERLAIRE F. en KUPPER J.-L. (eds.), *Henri Pirenne de la cité de Liège à la ville de Gand. Actes du colloque organisé à Liège le 13 décembre 1985 (Cahiers de Clio, bijzonder nummer)*, 1987, 86, p. 23-44.

- PREVENIER W., *Henri Pirenne (1862-1935)*, in DUCHHARDT H. e.a. (eds.), *Europa-Historiker. Ein biographisches Handbuch, II*, Göttingen, 2007, p. 147-167.
- PREVENIER W., *Pirenne, Jean Henri Otto Lucien Marie, gezegd Henri, historicus*, in *Nationaal Biografisch Woordenboek*, 2009, 19, kol. 753-770.
- PREVENIER W., *Henri Pirenne (1862-1935)*, in DAILEADER P. en WHALEN P. (eds.), *New Historical Writing in twentieth-Century France. French Historians 1900-2000*, Blackwell, 2010, p. 486-500.
- PREVENIER W., "Ceci n'est pas un historien". *Construction and deconstruction of Henri Pirenne*, in BOONE M., BILLEN C. en KEYMEULEN S. (eds.), *Henri Pirenne (1862-1935)...*, p. 553-573.
- RAXHON P., *History and commemorations: the Pirenne agenda*, in BOONE M., BILLEN C. en KEYMEULEN S. (eds.), *Henri Pirenne (1862-1935)...*, p. 515-531.
- RION P., *La correspondance entre G. Kurth et H. Pirenne (1880-1913)*, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, 1986, 152, p. 147-255.
- SCHÖTTLER P., *Henri Pirenne, historien européen entre la France et l'Allemagne*, in *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 1998, 76, p. 875-883.
- SCHÖTTLER P., *Henri Pirenne face à l'Allemagne de l'après-guerre ou la (re)naissance du comparatisme en histoire*, in JAUMAIN S., AMARA M., MAJERUS B. en VRINTS A., *Une guerre totale? La Belgique dans la Première Guerre mondiale. Nouvelles tendances de la recherche historique*, Brussel, 2005, p. 507-517 (Etudes sur la Première Guerre mondiale, 11).
- SCHÖTTLER P., *After the Deluge. The Impact of the Two World Wars on the Historical Work of Henri Pirenne and Marc Bloch*, in BERGER S. en LORENZ C. (eds.), *Nationalizing the Past. Historians as Nation Builders in Modern Europe*, Basingstoke, 2010, p. 404-425.
- STENGERS J., *Henri Pirenne*, in *Biographie coloniale belge*, IV, 1955, kol. 704-705.
- TOLLEBEEK J., 'Au point sensible de l'Europe': *Huizinga en Pirenne*, in *Belgisch Tijdschrift voor Filologie en Geschiedenis*, 1996, 74, p. 403-434.
- TOLLEBEEK J., *Henri Pirenne*, in *Kritisch Denkerslexicon* [aanvullend nummer 321], Alphen aan de Rijn/Brussel, 2003, p. 1-20.
- TOLLEBEEK J., *Pirenne en Fredericq: over historiografische ambities omstreeks 1900*, in *Handelingen der Maatschappij voor Geschiedenis en Oudheidkunde te Gent*, 2008, 62, p. 327-347.
- TOLLEBEEK J., *Pirenne and Fredericq. Historiographical ambitions around 1900*, in BOONE M., BILLEN C. en KEYMEULEN S. (eds.), *Henri Pirenne (1862-1935)...*, p. 383-409.
- TOUBERT P., *Henri Pirenne et l'Allemagne (1914-1923)*, in *Le Moyen Age*, 2001, 107, p. 317-320.
- Université libre de Bruxelles, Orientation bibliographique, in Digithèque Henri Pirenne (<http://digitheque.ulb.ac.be/fr/digitheque-henri-pirenne/index.html>)
- VAN CAENEGEM R., *Henri Pirenne: Medievalist and Historian of Belgium*, in MILIS L., LAMBRECHT D., DE RIDDER-SYMOENS H. & VLEESCHOUWERS-VAN MELKEBEEK (eds.), *Law, History, The Low Countries and Europe*, Londen/Rio Grande, 1994, p. 161-178.

- VAN WERVEKE H., *Karl Lamprecht et Henri Pirenne*, in *Handelingen van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis*, 1972, 138, p. 39-60.
- VERHULST A., *Henri Pirenne*, in *Encyclopedie van de Vlaamse Beweging*, II, Tielt, 1975, p. 1252-1253.
- VIOLANTE C., *La fine della 'grande illusione': un storico europeo tra guerra e dopoguerra, Henri Pirenne (1914-1923). Per una rilettura della Histoire de l'Europe*, Bologna, 1997.
- WARLAND G., *Les métaphores de la nation chez Henri Pirenne et Karl Lamprecht: entre romantisme et humanisme*, in ROLAND H. en SCHMITZ S. (eds.), *Pour une iconographie des identités culturelles et nationales. La construction des images collectives à travers le texte et l'image*, Frankfurt, 2004, p. 179-207.
- WARLAND G., *L'Histoire de l'Europe de Henri Pirenne: Genèse de l'œuvre et représentation en miroir de l'Allemagne et de la Belgique*, in *Textyles. Revue des lettres belges de langue française*, 2004, 24, p. 38-51.
- WARLAND G., *Henri Pirenne and Karl Lamprecht's Kulturgeschichte. Intellectual transfer or théorie fumeuse*, in BOONE M., BILLEN C. en KEYMEULEN S. (eds.), *Henri Pirenne (1862-1935)...*, p. 427-455.

VI. BESCHRIJVINGSBEHEER

De beschrijving en de ordening werden verzorgd door Lieve De Mecheleer. Voor een deel van het archief – vroeger bewaard als Handschriftenverzameling, oude nummers 4521-4583 en 4596-4645 – kon zij hierbij gebruikmaken van summier beschrijvingen door Joseph Lefèvre en Ernestine Lejour⁴⁷. De inventarisatie is gerealiseerd conform de *Richtlijnen voor de inhoud en vormgeving van een archiefinventaris*, in de versie van augustus 2012. Deze zijn gebaseerd op de ISAD(G)-standaard.

⁴⁷ Zie nummers 1 tot 3.

INVENTARIS

I. ALGEMEEN

- 1-3. Inventarissen van het archief van Henri Pirenne dat wordt bewaard in het Algemeen Rijksarchief.
ca. 1939, 1958, 1967. 3 omslagen
1. Lijst opgesteld door Joseph Lefèvre van het in 1939 geschonken archief.
ca. 1939.
Aangevuld door Ernestine Lejour, met o.a. toevoeging van de latere nummering in de Handschriftenverzameling (oude nummers 4521-4584).
2. Inventaris van het archief ondergebracht in de Handschriftenverzameling, oude nummers 4521-4584, door Ernestine Lejour.
1958.
3. Supplement op voorgaande inventaris van het archief ondergebracht in de Handschriftenverzameling, oude nummers 4596-4645, door Ernestine Lejour.
1967.
4. Stamboom van de familie Pirenne.
z.d. 1 stuk
5. Portretten van Henri Pirenne.
z.d. 2 stukken
6. Menukaarten.
1895, 1909 en z.d. 3 stukken
7. Adresboek geordend per gemeente in België en per land.
z.d. 1 deel

II. PRIVÉLEVEN

A. GEBOORTE

8. Fotokopie van de geboorteakte van Henri Pirenne van 23 december 1862.
z.d. 1 stuk

B. OPLEIDING EN VORMING

1. ALGEMEEN

- Register van notities genomen bij diverse cursussen gevolgd aan de Universiteiten van Luik, Parijs, Leipzig en Berlijn.
1879-1885.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/3.

2. RIJKSUNIVERSITEIT LUIK

9-11.	Notities bij de cursus Metafysica.
[ca. 1879-1883].	3 delen
9.	f° 1-69.	
10.	f° 71-134.	
11.	f° 135-183.	
12-13.	Notities bij de cursus Griekse Oudheid.
[ca. 1879-1883].	2 delen
12.	Deel I.	
13.	Deel II.	
14.	Notities bij de cursus Vergelijkende Europese literatuur.
[ca. 1879-1883].	1 deel
15-16.	Notities bij de cursus Latijnse literatuur.
[ca. 1879-1883].	2 delen
15.	Deel I.	
16.	Deel II.	
17.	Notities bij de cursus Latijnse filologie.
[ca. 1879-1883].	1 deel
18-19.	Cursus over de middeleeuwen van Godefroid Kurth.
[ca. 1880-1883].	2 delen
18.	p. 1-95.	
19.	p. 97-161.	
20.	Notities bij een cursus over het einde van de 18 ^{de} en het begin van de 19 ^{de} eeuw.
1880-1881.	1 deel
21-24.	Notities bij de cursus Geschiedenis van de filosofie.
1880-1881.	4 delen
21.	Deel I.	
22.	Deel II.	
23.	Deel III.	
24.	Deel IV.	
25-26.	Notities bij de cursus Geschiedenis van de Latijnse literatuur.
1881.	2 delen
25.	Deel I.	
26.	Deel II.	
27.	Notities bij de praktische cursus geschiedenis.
1882-1883.	1 omslag
28-29.	Notities bij de cursus Historische inleiding bij de cursus burgerlijk recht.
1883.	2 delen
28.	Deel I.	
29.	Deel III.	
30-32.	Notities bij de cursus Natuurrecht van Loomans.
1883.	3 delen
30.	Deel I.	

31. Deel II.
32. Deel III.
33. Notities bij de cursus Geschiedenis van het Spaans theater, beëindigd op 28 april 1883.
[1883]. 1 deel
34. Brief van een medestudent met het verzoek om hem twee syllabi te lenen ter voorbereiding van zijn examen voor de middenjury.
11 juli 1883. 1 stuk
35. Aankondiging van de openbare verdediging door Pirenne van zijn verhandeling over "Histoire politique interne de la Belgique et histoire du moyen âge" voor het behalen van een studiebeurs in 1884. Uittreksel van Moniteur belge, 30 juli, 1884, nr. 212.
1884. 1 stuk
- 3. UNIVERSITEIT PARIJS**
36. Lessenrooster van de colleges aan de Universiteit van Parijs tijdens het academiejaar 1883-1884.
1883. 1 omslag
37. Notities bij de cursus Geschiedenis van de oudheid van Bouché-Leclercq aan de Sorbonne.
1883-1884. 1 omslag
38. Notities bij de cursus over de oudste costumen van Bourgondië van Marcel Thévenin aan de École pratique des Hautes Études.
1883-1884. 1 deel
39. Notities bij de cursus over de immuniteit van Marcel Thévenin aan de École pratique des Hautes Études.
1883-1884. 1 omslag
40. Notities bij de cursus over het instituut van het burgerlijk huwelijk in de Merovingische en Karolingische periode.
1883-1884. 1 omslag
41. Notities bij de cursus Geschiedenis van de lakennijverheid in de middeleeuwen van Arthur Giry aan de École pratique des Hautes Études.
1883-1884. 1 omslag
42. Notities bij de cursus Bronnen van de geschiedenis van Frankrijk in de middeleeuwen van Gabriel Monod aan de École pratique des Hautes Études.
1883-1884. 1 omslag
43. Notities bij de praktische oefeningen over de bronnen van de Karolingische geschiedenis van Gabriel Monod aan de École pratique des Hautes Études.
1883-1884. 1 omslag
44. Lessenrooster van de colleges aan de École nationale des Chartes te Parijs tijdens het academiejaar 1883-1884.
1883. 1 omslag

45. Notities bij de cursus Paleografie van Léon Gautier aan de École nationale des Chartes.
1883-1884. 1 omslag
46. Notities bij de cursus Oorkondenleer van Arthur Giry aan de École nationale des Chartes.
1883-1884. 1 omslag
47. Notities bij de cursus Archeologie van de middeleeuwen van Robert de Lasteyrie aan de École nationale des Chartes.
1883-1884. 1 omslag
48. Notities bij de cursus Romaanse talen van Paul Meyer aan de École nationale des Chartes.
1883-1884. 1 omslag
49. Ingekomen brieven ontvangen tijdens het verblijf in Parijs.
jan.-juni 1884. 1 omslag

4. UNIVERSITEIT LEIPZIG EN BERLIJN

50. Stukken betreffende de Universiteit van Leipzig (o.a. reglementen voor studenten, collegeroosters, lexicon studentenjargon, reglement universiteitsbibliotheek, overzicht lezingen).
1883-1885. 1 omslag
Gedrukt.
- 51-56. Notities bij de cursus Allgemeine Verfassungsgeschichte des Mittelalters van Wilhelm Arndt aan de Universiteit van Leipzig, delen III tot VIII.
1884-1885. 6 delen
51. Deel III.
52. Deel IV.
53. Deel V.
54. Deel VI.
55. Deel VII.
56. Deel VIII.
- 57-59. Notities bij de cursus Oorkondenleer van Voigt.
1884-1885. 3 delen
57. Deel I.
58. Deel II.
59. Deel III.
- 60-62. Notities bij de cursus Duitse Staats- en Rechtsgeschiedenis van Friedberg aan de Universiteit van Leipzig.
1884-1885. 3 delen
60. Deel I.
61. Deel II.
62. Deel III.

63. Stukken betreffende de Universiteit van Berlijn (o.a. reglementen voor studenten, collegeroosters, bruikleenformulieren universiteitsbibliotheek, overzicht lezingen, jaarverslagen Akademisch-historischen Vereins zu Berlin).
1885-1888. 1 omslag
Bevat ook gedrukte stukken.
64. Notities bij de cursus Oorkondenleer van Harry Bresslau aan de Universiteit van Berlijn.
1885. 1 omslag
65. Notities bij de cursus Stadsgeschiedenis van Robert Hoeniger aan de Universiteit van Berlijn.
1885. 1 omslag
66. Notities bij seminars van Gustav Schmoller en Robert Hoeniger aan de Universiteit van Berlijn.
1885. 1 omslag
67. Lijst met deelnemers aan de bijeenkomst te Rostock van de Hansischen Geschichtsvereins en de Niederdeutschen Sprachvereins van 25 tot 28 mei 1885 met vermelding van Pirenne.
1885. 1 omslag
Gedrukt.
Bevat toeristische brochure over Rostock.
68. "Statuten des Hansischen Geschichtsvereins".
mei 1875. 1 stuk
Gedrukt.
69. Lijst van ingeschreven studenten aan de Universiteit van Halle-Wittenberg in het academiejaar 1884-1885, met collegerooster.
1884. 1 katern
Gedrukt.

C. BALLINGSCHAP IN DUITSLAND

1. ALGEMEEN

- "Souvenirs de captivité", dln. I en II, selectie uit oorlogsdagboeken.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/41.
- Register van notities genomen in ballingschap.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/40.
70. "Kriegsstandskarte 7. Karte von Verdun bis St. Michiel", 1:75000, Berlijn, Dietrich Reimer, kaart van de politieke situatie in Europa.
1916. 1 stuk
71. Register van minuten van uitgaande brieven geschreven vanuit Holzminden en Kreuzberg an der Werra, mei 1916-oktober 1918, notities over het moderne Europa en rekening van uitgaven te Kreuzberg an der Werra, 1917-1918.
1914-1918. 1 deel
72. Brieven van Samuel Muller over het lot van Pirenne en zijn familie in oorlogstijd.
1915 en z.d. 3 stukken
Geadresseerden onbekend.

73. Foto van Paul Fredericq met Belgische medegevangenen in het kamp te Gütersloh.
[1916-1918]. 1 stuk
74. Persknipsels en editorialem betreffende de ballingschap van Pirenne.
1916-1921. 1 omslag
Gedrukt.
75. *Remise des adresses aux membres déportés de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand*, artikel van VAN DEN GHEYN, Gent.
1920. 1 katern
- 2. KREFELD**
76. Foto van Pirenne aan zijn bureau in Krefeld.
[mrt.-mei 1916]. 3 stukken
Drie exemplaren.
77. Foto van Pirenne met Belgische officiers in Krefeld.
[mrt.-mei 1916]. 1 omslag
Tien exemplaren.
- 3. HOLZMINDEN**
78. Notities van zijn lessen gegeven in het kamp te Holzminden.
1916. 1 deel
79. Postkaart ontvangen in het kamp te Holzminden vanwege Samuel Muller uit Utrecht, met foto van Paul Fredericq in zijn kamer te Gütersloh.
13 juni 1916. 1 stuk
80. Foto's van Pirenne aan zijn bureau in het kamp te Holzminden, barak 73.
2 juli 1916. 1 omslag
Vijf exemplaren.
81. Foto's van Pirenne en anderen aan een bureau in het kamp te Holzminden.
1916. 2 stukken
82. Foto van Pirenne op bed in het kamp te Holzminden, barak 73.
2 juli 1916. 3 stukken
Drie exemplaren.
83. Foto's van de klas van medegevangenen waaraan Pirenne economische geschiedenis doceert.
22 juli 1916. 2 stukken
84. Foto van Pirenne tussen medegevangenen.
1916. 3 stukken
Drie exemplaren.
85. Foto's van de begrafenis van een Belgisch kind in het kamp te Holzminden.
14 aug. 1916. 1 omslag
Vier verschillende foto's waarvan één in tweevoud.
86. Album met enkele foto's genomen naar aanleiding van de tentoonstelling over werken van gevangenen, gehouden in het kamp te Holzminden.
sept. 1916. 1 deel

4. JENA

87. Stukken betreffende de uitgeverij Friedrich Andreas Perthes A.-G. met o.a. brief van 11 oktober 1916 waarin Pirenne gevraagd wordt naar de voortgang van zijn vijfde deel van zijn "Histoire de Belgique".
1915-1916. 1 omslag
Gedrukt.
88. Lijst van personeel en studenten van de Universiteit te Jena, zomer 1916.
1916. 1 deel
Gedrukt.
89. Notities van Pirenne met zijn opvattingen over de economische geschiedenis, neergeschreven te Jena.
1916-1917. 1 deel
90. *Die Niederlande. An unsere Freunde in der Sozialdemokratie*, in *Süddeutsche Monatshefte*, augustus 1916, 4, met ex libris van Pirenne, Jena, 5 oktober 1916.
1916. 1 deel
91. Blanco postkaart met foto van hotel Zum Schwarzen Bären in Jena, waar Pirenne aanvankelijk verbleef.
1916. 1 stuk

5. KREUZBERG AN DER WERRA IN THÜRINGEN

92. Stuk gevoegd bij een verzending aan Pirenne verblijvend in het Gasthof zum Stern door het Belgisch agentschap voor inlichtingen aan de krijgsgevangenen te Gent.
[1917-1918]. 1 stuk
93. Samenvatting van een werk van Soloviev.
[1917-1918]. 1 deel
- 94-95. Samenvatting van de geschiedenis van Rusland van Kloutchevski.
[1917-1918]. 2 delen
94. Deel I.
95. Deel II.
96. Portret van Pirenne in Kreuzberg an der Werra.
7 dec. 1917. 1 stuk
97. Foto van Pirenne aan zijn bureau in Kreuzberg an der Werra.
16 feb. 1918. 2 stukken
Twee exemplaren.
98. Toeristische brochures over Kreuzberg an der Werra, met ex libris van Pirenne, 6 en 9 februari 1917.
begin 20ste eeuw. 1 omslag
Gedrukt.

D. OVERLIJDEN

99. Doodsbrieven van Henri Pirenne, overleden op 24 oktober 1935.
25 okt. 1935. 1 omslag
8 exemplaren.

III. OPENBAAR LEVEN

A. ALGEMEEN

--- Registers van ingekomen brieven.
1881-1935.

--- 1881-1884.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/1.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 487.

--- 1885-1891.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/2.

--- 1892-1894.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/3.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/2.

--- 1895-1896.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/4.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/2.

--- 1883-1892.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/5.

--- 1892-1896.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/6.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/1.

--- 1897-1898.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/7.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/1.

--- 1897-1899.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/8.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/3.

--- 1900-1901.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/9.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/4.

--- 1902-1903.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/10.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/4.

--- 1904-1905.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/11.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/5.

--- 1906-1907.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/12.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/5.

--- 1908-1909.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/13.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 668/6.

--- 1910-1911.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/14.

--- 1912.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/15.

--- Vanwege A. Lefranc, 1893-1914, en Maurice Prou, 1893-1904.
1893-1914.

Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/16.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 496.

- Vanwege Maurice Prou.
1905-1914.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/17.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 497.
- Vanwege F. Arnheim.
1897-1914.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/18.
- 1914-1917.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/19.
- Ingekomen brieven tijdens ballingschap, 4 banden.
1916-1918.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/20.
- 1918-1919.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/21.
- 1919.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/22.
- 1920.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/23.
- 1921-1923.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/24.
- 1924.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/25.
- 1925.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/26.
- 1926-1929.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/27.
- 1930-1933.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/28.
- 1934-1935.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/01/29.
- 100. Ingekomen brieven.
1909-1910, 1915, 1922, 1923, 1927, 1929 en z.d. 1 omslag
- 101. Telegram van graaf Guillaume d'Arschot-Schoonhoven waarin hij Henri Pirenne
samen met Paul Fredericq uitnodigt bij de koning op vrijdag 10 mei.
z.d. 1 stuk
- 102-103. Brieven van Paul Fredericq.
19 juli 1882 en 20 aug. 1883. 2 stukken
- 102. Betreffende het examenrooster voor het doctoraat aan de Faculteit
Filosofie en Letteren van de Rijksuniversiteit te Luik.
19 juli 1882.
- 103. Aanmoediging van Pirenne om een jaar in Parijs te gaan studeren.
20 aug. 1883.
- 104. Postkaart van J. Stecher met de vraag of Godfried van Bouillon Nederlands sprak.
30 nov. 1892. 1 stuk
- 105. Briefkaart en twee postkaarten van P.J. Blok betreffende zijn "Geschiedenis van
het Nederlandsche Volk".
24 okt. 1900, 30 juni 1892 en 15 mrt. 1893. 3 stukken

106. Brieven van Frantz Funck-Brentano, met enkele ontwerpen van brieven van Pirenne aan Funck-Brentano, betreffende diverse professionele en persoonlijke aangelegenheden.
1892-1899. 1 omslag
107. Brief van G. Andelbrouck, advocaat te Verviers, betreffende een geplande lezing door Pirenne te Verviers.
6 april 1895. 1 stuk
108. Brieven van Willems, conservator der hypotheeken te Oudenaarde, betreffende een vierschaar in de buurt van Oudenaarde, met foto.
5 juli, 6 en 7 augustus 1896. 1 omslag
109. Begeleidende brief van Kurt Breysig, professor aan de Universiteit van Berlijn, bij zijn toegestuurde geschiedkundige bijdragen van de twee laatste jaren.
1 mrt. 1898. 1 stuk
110. Brief van Lameere betreffende het archief van Dijon.
27 dec. 1898. 1 stuk
111. Brieven van Herman van der Linden met inlichtingen over diverse historische onderwerpen.
1895, 1912. 3 stukken
- 112-113. Brieven van Emile De Sagher, stadsarchivaris van Ieper.
7 juli 1897 en 4 juni 1902. 2 stukken
112. Betreffende het belang van stadsrekeningen voor de geschiedenis van de stad Ieper.
7 juli 1897.
113. Betreffende een conflict met de Société d'Histoire de Gand.
4 juni 1902.
114. Brief van Godefroid Kurth en uitnodiging door Kurth op de literaire bijeenkomsten bij hem thuis 's vrijdags tijdens de winter.
1898 en z.d. 2 stukken
115. Brief van Georges Cumont betreffende numismatiek.
22 april 1900. 1 stuk
116. Brief van Friedrich Keutgen betreffende zijn wetenschappelijke activiteiten.
27 jan. 1901. 1 stuk
117. Brieven van A. Hansay betreffende wetenschappelijke activiteiten.
1901 en 190[8]. 2 stukken
118. Brief van Felix Rachfahl o.a. betreffende zijn werk over Willem van Oranje.
22 dec. 1904. 1 stuk
119. Brief van graaf de Kerchove de Denterghem betreffende de prijzengeschiedenis van de 15de tot de 17de eeuw.
11 feb. 1905. 1 stuk
120. Brieven van Maurice Jusselin, archivaris van het departement Eure-et-Loir, met het verzoek om hem foto's te bezorgen van enkele oorkonden.
20 mei 1907 en 30 april 1908. 2 stukken

121. Foto van een dame (Pirenn's moeder?).
[15 mrt. 1908]. 1 stuk
122. Brief van Karl Lamprecht.
11 juli 1909. 1 stuk
123. Brief van Alfred Cauchie betreffende diverse professionele aangelegenheden.
22 aug. 1909. 1 stuk
124. Brieven van Ernest Perrot, professor Rechtsgeschiedenis te Montpellier,
betreffende de geplande uitgave van de "Mélanges Thévenin".
18 dec. 1913 en 30 mei 1914. 2 stukken
125. Brief van Louis Weissenbruch, directeur van de Belgische Spoorwegen,
betreffende het ontstaan van de drukkerij Weissenbruch.
7 feb. 1914. 1 stuk
- 126-127. Brieven van Willem Blommaert, professor aan de Universiteit van Stellenbosch
(Zuid-Afrika). 2 stukken
10 april 1914 en 10 jan. 1921.
126. Brief uit Stellenbosch met kritische beschouwingen bij een werk van
Van Eeckhaute.
10 april 1914.
127. Brief uit Sint-Maria-Hoorebeke waarin Pirenne wordt uitgenodigd bij
Willem Blommaert.
10 jan. 1921.
128. Briefwisseling met de Duitse professor H. Sproemberg, hoofdzakelijk betreffende
hun wetenschappelijke werken.
19 april 1914, 6 mrt. 1931-7 okt. 1935. 1 omslag
129. Brief van Robert Schoorman, conservator van het Rijksarchief te Gent, en minuut
van repliek van Pirenne, over de aan hem en Paul Fredericq door de koning
verleende onderscheiding.
14 jan. 1919 en 20 jan. 1919. 2 stukken
130. Brief van S. Van Hove betreffende een lijst van vrijwilligers die werden
gerekruteerd te Oudenaarde in oktober 1830, in het bezit van een particulier.
21 feb. 1921. 1 stuk
131. Brief van Josué De Decker waarin hij zijn ongenoegen uit over een artikel van
Van Kalken, getiteld "Henri Pirenne", verschenen in *Le Soir* op 26 april 1921.
28 april 1921. 1 stuk
132. Begeleidende brief van Paul Faider bij een tekst van de voordracht die hij een
tiental jaar geleden had gegeven over het economisch leven te Bergen in de 18^{de}
eeuw.
9 juni 1921. 1 stuk
133. Uitnodiging voor de eerste steenlegging van de bibliotheek van de Universiteit
van Leuven op 28 juli 1921.
1921. 2 stukken

134. Brief van Ferdinand Lot met commentaar bij de publicatie van Pirenne over "Les périodes de l'histoire sociale du capitalisme".
13 juni 1922. 1 stuk
135. Brieven van Henri Sée met commentaar bij hem door Pirenne toegestuurde werken.
6 sept. 1923, mei 1924. 2 stukken
- 136-137. Brieven van G.G. Coulton.
26 nov. 1923 en 9 dec. 1932. 2 stukken
136. Verzoek hem een kopie van een fragment uit de Codex Dunensis, bewaard in de Brugse stadsbibliotheek, toe te sturen.
26 nov. 1923.
137. Vraag om verduidelijking van maten gebruikt door Pirenne in zijn werk over Willem van Ryckel, abt van Sint-Truiden.
9 dec. 1932.
138. Brief van Maurice Prou.
3 dec. 1923. 1 stuk
139. Brief van Pierre Goemaere, secretaris-generaal van "La Revue belge" met herinnering aan het door Pirenne voor dit tijdschrift beloofde artikel over de geschiedenis van België.
8 feb. 1924. 1 stuk
140. Brief van Jayme Lima uit Aveiro Eixo (Portugal).
18 juni 1924. 1 stuk
141. Postkaart van Philippe Sagnac uit Bellevue (Frankrijk) met o.a. verslag van zijn wetenschappelijke activiteiten.
29 dec. 1924. 1 stuk
142. Brief van J. Bidez, hoogleraar te Gent, over de etymologie van "katabolus".
7 feb. 1926. 1 stuk
143. Postkaart van Marc Bloch uit Bourges (Frankrijk).
18 april 1927. 1 stuk
144. Brieven van de "Université cinégraphique belge" aan beschermheer Pirenne.
6 juli en 21 sept. 1927. 2 stukken
145. Brieven van Robert Brun over de Italiaanse archieven in verband met de betrekkingen tussen Brugge en Barcelona.
1927-1928. 1 omslag
- 146-147. Brieven van Leon van der Essen, hoogleraar te Leuven.
15 dec. 1919 en 8 april 1932. 2 stukken
146. Verzoek om hem overdrukken te bezorgen van de studie over het ontstaan van de steden als studiemateriaal voor zijn college over de geschiedenis van de middeleeuwse instellingen.
15 dec. 1919.
147. Dankbrief voor Pirennes bereidheid om het voorwoord van zijn werk over Alexander Farnese te schrijven.
8 april 1932.

148. Brief van Henri Hauser waarin hij o.a. uitkijkt naar de onderzoeksresultaten van Pirenne over de Islam.
26 mei 1930. 1 stuk
149. Brief van het "Syndicat d'initiative" van Verviers met het verzoek om een eerder verschenen bijdrage van Pirenne over de geschiedenis van Verviers te mogen heruitgeven in een brochure over Verviers.
15 juli 1930. 1 stuk
150. Brief van Igor Vinogradoff gevoegd bij zijn eerste wetenschappelijke werk.
8 nov. 1930. 1 stuk
151. Brief van Fernand Vercauteren met het verzoek om zijn kandidatuur bij de Université Coloniale te steunen.
12 nov. 1930. 1 stuk
152. Brieven van Henri Pirenne aan Boyce over zijn professionele bezigheden.
15 april 1932, 6 aug. 1934. 2 stukken
153. Brief van Henri Obreen betreffende Duurstede.
25 mei 1932. 1 stuk
154. Brief van H. McKechnie.
10 okt. 1932. 1 stuk
155. Briefkaartje van jezuïet Hippolyte Delehay, bollandist, over hagiografische teksten.
z.d. 1 stuk
156. Register van notities, persknipsels, bedenkingen bij diverse geschiedkundige onderwerpen.
[1904?-1930]. 1 deel
Met toegevoegde losse notities.

B. ACADEMISCHE LOOPBAAN

1. UNIVERSITEIT EN ÉCOLE NORMALE DES HUMANITES LUIK

157. Notities van de cursus gegeven aan de Normaalschool te Luik.
1885-1886. 1 stuk

2. NORMAALAFDELINGEN EN UNIVERSITEIT GENT

158. Gechromografieerde notities van de cursus "Paleografie".
1886. 1 omslag
159. Schriftje van verslagen van de seminaries (*cours pratiques*) "Geschiedenis van de middeleeuwen" genoteerd door de verschillende deelnemers.
8 nov. 1887-1 mei 1888. 1 deel
160. Planning en methodologie van de seminaries (*cours pratiques*) geschiedenis.
[1886-1906]. 1 omslag
161. Notities van de seminaries (*cours pratiques*).
[1889-1919?]. 1 pak

162. Notities van de praktische oefeningen geschiedenis.
1891-begin 20ste eeuw. 1 omslag
- 163-167. Notities van de seminaries (*cours pratiques*) over de organisatie van het
grondbezit in de middeleeuwen.
[1892-1895?]. 5 omslagen
163. Plan van de cursus en inleiding.
164. Het grootgrondbezit bij de Romeinen.
165. De Germanen. Frankische tijd.
166. Ontstaan van het grootgrondbezit.
167. Geschiedenis van de eigendom.
168. Plan uitgewerkt voor het seminarie (*cours pratique*) "Oorkondenleer".
z.d. [ca. 1894-1895?]. 1 stuk
169. Notities van het seminarie (*cours pratique*) "Oorkondenleer".
1894-1895. 1 pak
- Handschrift van de cursus "Oorkondenleer".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/1.
170. Notities van het seminarie (*cours pratique*) "Historische Kritiek".
einde 19de eeuw-1930. 1 omslag
171. Schriftje met beknopte notities van de seminaries (*cours pratiques*) van 1905 tot
1919.
1905-1919. 1 deel
172. Schriftje met notities van de praktische kandidaatcursus in het academiejaar
1906-1907.
1906-1907. 1 deel
173. Notities van het seminarie (*cours pratique*) "Bourgondische instellingen".
1911-1912. 1 omslag
174. Notities van de praktische oefeningen over het ontstaan van het kapitalisme.
1913-1914. 1 omslag
175. Schriftje met notities van de cursus "Encyclopedie van de moderne geschiedenis".
[1900 of later]. 1 deel
176. Overdruk van P. FREDERICQ, XI. *Cours pratique de M. Pirenne à l'Université
de l'Etat à Gand (1886-1898)*, uit IDEM, *L'origine et les développements des
cours pratiques d'histoire dans l'enseignement supérieur en Belgique*, in A
Godefroid Kurth, *professeur à l'Université de Liège, à l'occasion du XXVe
anniversaire de la fondation de son cours pratique d'histoire*, Luik, [1898], p. 3-
149.
[1898]. 1 katern
Gedrukt.
- Handschriften van cursussen.
- "Geschiedenis van België".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/2.
- "Geschiedenis van België".
1888-1889.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/6.

- "Encyclopedie van de middeleeuwen".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/4.
- "Economische geschiedenis", gedoceerd vanaf 1894.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/5.
- "Geschiedenis van de middeleeuwen", dln. I en II.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/7.
- "Geschiedenis van de middeleeuwen".
1886-1887.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/8.
Kopie raadpleegbaar in Algemeen Rijksarchief, Verzameling microfilms, 469.
- "Instellingen van de middeleeuwen".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/9.
- "Bronnen van de geschiedenis van de middeleeuwen, geografie van de middeleeuwen, chronologie van de middeleeuwen".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/04/10.
- 177. Menu van het banket van de professoren van de Gentse Universiteit.
21 juni 1890. 1 stuk
- 178-181. Stukken van en betreffende Pirennes student Guillaume Des Marez.
z.d. en 1897. 4 omslagen
- 178. Afschriften gemaakt door Des Marez van akten uit het bestand van het klooster van de Heilige Clara bewaard in het Stadsarchief Ieper, betreffende de tenure in de 13de en 14de eeuw.
z.d.
- 179. Kaarten en afschriften van akten gemaakt door Des Marez als bewijsstukken bij zijn proefschrift.
1897.
- 180. Brieven van Des Marez gestuurd tijdens zijn studiereis naar Berlijn.
mei 1897.
- 181. Brieven van uitgevers betreffende de publicatie van het proefschrift van Des Marez.
1897.
- 182. Groepsfoto's van studenten van Pirenne aan de Universiteit Gent.
1920-1921, 1923-1924. 2 stukken
- 183. Brief van Edouard Willems betreffende een Amerikaans beursstudent die aan de Universiteit Gent geschiedenis zal studeren o.l.v. Henri Pirenne.
2 juni 1925. 1 stuk

C. WETENSCHAPPELIJKE ACTIVITEITEN, REIZEN, INTERNATIONALE CONGRESSEN

- Register van stukken betreffende diverse wetenschappelijke activiteiten.
1894-1896, 1910, 1915-1920, 1923-1930, 1933.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/11.
- 184-188. Stukken betreffende een verblijf in Londen.
1905-1906. 2 omslagen, 2 stukken en 1 deel
- 184. Onkostennota's Charing Cross Hotel, menukaart, ticket Adelphi Theatre, brochure British Museum.
1905. 1 omslag

185. Aanvraagformulieren Public Record Office.
[1905 of 1906]. 1 omslag
186. Brief van Herman Vander Linden met het verzoek om drukproeven
van zijn Manuel d'Histoire générale, deel II, na te kijken.
1905. 1 stuk
187. Brief van Paul Vinogradoff, professor aan de Universiteit van Oxford,
waarin hij Pirenne uitnodigt bij hem op bezoek te komen.
14 april 1905. 1 stuk
188. Dagboek.
april 1906. 1 deel
- Registers van ingekomen brieven betreffende deelname aan internationale
historische congressen.
1908, 1913, 1923, 1928.
- Berlijn, 1908.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/1.
- Londen, 1913.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/2.
- Brussel, 1923.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/3.
- Oslo, 1928.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/4.
- Register van ingekomen brieven betreffende een reis naar Noorwegen.
1921.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/9.
- Registers van stukken betreffende een reis naar de Verenigde Staten.
1922.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/10.
189. Ingekomen brieven ter voorbereiding van het gastdocentschap aan de Universiteit
van Algiers om er een cursus "Geschiedenis van de Islam" te geven in januari en
februari 1931.
1930-1931. 1 omslag

D. LIDMAATSCHAPPEN

1. LID, LATER SECRETARIS KONINKLIJKE COMMISSIE VOOR GESCHIEDENIS

190. Voorstel van soorten publicaties die door de Koninklijke Commissie voor
Geschiedenis zullen worden uitgegeven, en twee bijdragen.
1898 en z.d. 1 omslag
191. Voorbereidende tekst bij het opstellen van de index van de vierde reeks van de
Bulletin de la Commission royale d'Histoire.
[einde 19de eeuw?]. 1 omslag
192. Briefwisseling, persknipsels en andere stukken betreffende de viering van de 75ste
verjaardag van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis op 8 november
1909.
15 feb.-9 nov. 1909. 1 omslag

193.	Typoscript van bijdrage over de geschiedenis van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis.
[ca. 1929].	1 omslag
194.	Analyses door ? van akten van de graven van Vlaanderen, 988-1124.
z.d.	1 pak
195.	Analyses door ? van akten van de Bourgondische hertogen: algemeen, Filips de Stoute en Jan Zonder Vrees.
z.d.	1 pak
196-264.	Analyses door Herman Vander Linden van akten betreffende gilden en ambachten, broederschappen, enz., met bijhorende briefwisseling.
einde 19 ^{de} eeuw.	38 omslagen, 6 pakken en 29 stukken
196.	Brieven van Herman Vander Linden aan Stanislas Bormans, voorzitter van de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis.
1896, 1898, 1899.	1 omslag
197-264.	Analyses van akten geordend volgens plaats.	
197.	Aarlen.	1 omslag
198.	Aat.	1 omslag
199.	Antwerpen.	1 pak
200.	Beaumont.	1 omslag
201.	Bergen.	1 pak
202.	Binche.	1 omslag
203.	Borgloon.	1 stuk
204.	Bouvignes.	1 omslag
205.	Brabant.	1 stuk
206.	Brugge.	1 pak
207.	Brussel.	1 pak
208.	Chimay.	1 omslag
209.	Dendermonde.	1 omslag
210.	Diest.	1 omslag
211.	Dikkebus.	1 stuk
212.	Diksmuide.	1 omslag
213.	Dinant.	1 omslag
214.	Doornik.	1 omslag
215.	Duinkerke.	1 stuk
216.	Edingen.	1 omslag
217.	Fleurus.	1 omslag
218.	Geldenaken.	1 stuk
219.	Gent.	1 pak
220.	Geraardsbergen.	1 omslag
221.	Halle.	2 stukken
222.	Hasselt.	1 omslag
223.	Herentals.	1 omslag
224.	Hoei.	1 omslag
225.	Hoogstraten.	1 stuk
226.	Ieper.	1 pak
227.	Kortrijk.	1 omslag

228.	Lessen.	1 stuk
229.	Leuven.	1 omslag
230.	Lier.	1 omslag
231.	Lokeren.	1 stuk
232.	Luik.	1 omslag
233.	Maaseik.	1 omslag
234.	Marche.	1 omslag
235.	Mechelen.	1 omslag
236.	Menen.	1 omslag
237.	Namen.	1 omslag
238.	Nieuwpoort.	1 omslag
239.	Nijvel.	1 omslag
240.	Oostende.	1 omslag
241.	Oudenaarde.	1 omslag
242.	Pietersheim.	1 stuk
243.	Rijsel.	1 omslag
244.	Saint-Sauveur en Dergneau.	1 stuk
245.	's-Gravenbrakel.	1 stuk
246.	Sint-Jans-Molenbeek.	1 stuk
247.	Sint-Truiden.	1 omslag
248.	Sint-Winoksbergen.	1 stuk
249.	Sluis.	2 stukken
250.	Terwaan.	1 stuk
251.	Thuin.	2 stukken
252.	Tielt.	1 omslag
253.	Tienen.	1 omslag
254.	Tongeren.	1 omslag
255.	Torhout.	1 stuk
256.	Turnhout.	1 omslag
257.	Verviers.	1 stuk
258.	Vilvoorde.	1 stuk
259.	Virton.	1 stuk
260.	Walcourt.	1 omslag
261.	Waver.	1 stuk
262.	Wervik.	1 stuk
263.	Wezet.	2 stukken
264.	Zottegem.	1 stuk
265.	<i>Un précurseur de la Commission royale d'Histoire en 1827</i> , overdruk uit <i>Bulletin de la Commission royale d'Histoire</i> , 1934, 98, p. 127-134.
1934.	
		1 katern

2. VOORZITTER COMMISSIE VOOR OORLOGSARCHIEVEN

266.	Verslagen van de activiteiten van de dienst voor oorlogsarchieven, Londen, 25 november 1918, jaarverslag van 1921 met inventaris van de oorlogsarchieven, lijsten van aanwinsten, 1924 en 1925.
1918, 1922, 1924-1925. | 1 omslag |
|------|---|----------|

267. Structuur van inventaris van oorlogsarchieven, lijst van inventarissen en overzichten.
[ca. 1925].1 omslag
- 268-274. Inventarissen van oorlogsarchieven.
[ca. 1921-1925].7 omslagen
268. Duitse archieven.
269. Belgische archieven in België.
270. Belgische archieven. Gemeenten.
271. Belgische archieven in het buitenland.
272. Belgische archieven. Particulieren.
273. Diverse archieven.
274. Sekwesterarchieven.
275. Historische bijdrage over het ontstaan, het doel en de ontwikkeling van het Reichsarchiv, naar aanleiding van een tentoonstelling over de geschiedenis van Duitsland vanaf 1848.
1924.1 omslag
- 3. VOORZITTER COMMISSIE VOOR PUBLICATIES EN TOELAGEN VAN DE
UNIVERSITAIRE STICHTING**
- 276-279. Briefwisseling en verslagen van vergaderingen.
1920-1923.4 omslagen
276. 1920.
277. 1921.
278. 1922.
279. 1923.
- 4. LID, LATER VOORZITTER COMMISSIE NATIONALE BIOGRAFIE**
280. Ingekomen brieven vanwege medewerkers, instructies voor medewerkers, jaarverslagen, notities.
[eerste helft 20ste eeuw].1 pak
Handgeschreven en gedrukt.
- 5. VOORZITTER BELGISCH HISTORISCH INSTITUUT TE ROME**
- Register van ingekomen brieven.
1932-1935.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/6.
- 6. LID COMMISSIE VOOR MONUMENTEN VAN GENT**
281. Fotokopie van het proces-verbaal van de vergadering van 9 augustus 1912 waarin brief van Pirenne is opgenomen betreffende de afbraak van de citadelpoort.
[1912 of later].1 omslag

7. ANDERE

282. Brief aan de minister vanwege de leden van de jury (waaronder Pirenne) voor de vijfjaarlijkse prijs voor Nationale Geschiedenis als reactie op het protest van de Koninklijke Vlaamse Academie tegen de zogenaamd Nederlandsonkundige samenstelling van deze jury, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 3de reeks, 1892, 24, 7, met bijgevoegd dankbrief hiervoor vanwege Thomas aan Pirenne, 11 sept. 1892.
1892. 1 omslag
Twee exemplaren.
283. Briefkaart van Philippe Tamizey de Larroque o.a. over de geplande publicatie van zijn "Livres de raison", ontvangen door Pirenne als medewerker van de *Revue critique*.
1893. 1 stuk
284. Dossier met stukken betreffende de in 1918 gestichte Union Anglo-Belge, waarvan Pirenne lid was.
1919-1927. 1 omslag
- Register van ingekomen brieven ontvangen als voorzitter van de Carnegie Endowment for Peace.
1919-1924.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/05.
- Register van ingekomen brieven ontvangen als lid en voorzitter van de Internationale Academische Unie.
1919-1923.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/7.
- Register van ingekomen brieven ontvangen als lid van het Internationaal Comité voor Historische Wetenschappen.
1923-1929.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/02/8.
285. Brief van de markies de Vallalobar, Spaans ambassadeur, waarin hij Pirenne uitnodigt op de ambassade voor de overhandiging van de documenten betreffende zijn benoeming als corresponderend lid van de Koninklijke Academie van Geschiedenis van Madrid.
16 mrt. 1921. 1 stuk
286. Ledenlijst van de Société pour le progrès des études philologiques et historiques op 31 december 1922, met vermelding van Henri Pirenne en zijn zonen Henri-Edouard en Jacques, gedrukt te Brussel.
1923. 1 katern
287. Dagorde van de zittingen van de Koninklijke Academie van België van de maand augustus 1930, ontvangen als lid van de Academie.
1930. 1 stuk
288. Proces-verbaal van een vergadering van de Commission de Coopération intellectuelle belge, waarvan Pirenne deel uitmaakt.
z.d. 1 stuk

E. HISTORISCH ONDERZOEK**1. ALGEMEEN**

- Registers van handschriften van wetenschappelijke bijdragen en bijhorende briefwisseling.
1890-1909, 1920-1934.
- 1890-1909.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/1.
- 1920-1929.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/2.
- 1930-1934.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/3.
- Registers van nota's voor toespraken in binnen- en buitenland met bijhorende briefwisseling.
1885-1935.
- 1885-1905.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/06/1.
- 1906-1912.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/06/2.
- 1913-1920.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/06/3.
- 1921-1924.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/06/4.
- 1925-1930.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/06/5.
- 1931-1935.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/06/6.
- Registers van stukken betreffende de postume uitgave van wetenschappelijke bijdragen van Pirenne.
1935-1952.
- 1935-1940.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/045.
- 1936-1952.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/044.
289. Verzameling notities betreffende diverse onderwerpen: de evolutie van de hertogelijke raad, de politiek-economische oorlog tussen Vlaanderen en Engeland van 1268 tot 1296, de opstand van Gent in 1537-1540, het kiesrecht, de stedelijke politiek van Karel V en de gezworenen in de Vlaamse steden.
[z.d. en 1906]. 1 pak
Bevat brief van Albert Blyau, 20 mei 1906 en L. De Wolf, Oostende, 20 juni 1906.

2. SYSTEMATISCH**a. Historiografie**

- Register van notities betreffende historiografie.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/14/2.
290. Uitgegeven bijdragen over het geschiedenisonderwijs in de lagere school.
begin 20ste eeuw. 2 stukken

291. Verslag over de stichting van de Internationale Academische Unie, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, zitting 3 nov. 1919, p. 625-631. 1919. 1 katern
292. Bibliografische notitie met voorstelling van het nieuwe *Bulletin van de Société pour le progrès des études philologiques et historiques*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, zitting 1 mrt. 1920, p. 43-44. 1920. 1 stuk
293. Voordracht gehouden naar aanleiding van de honderdste verjaardag van de École des Chartes te Parijs, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, zitting 7 mrt. 1921, p. 65-67. 1921. 1 stuk
294. Voordracht gehouden naar aanleiding van de 150ste verjaardag van de Koninklijke Academie van België, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*. 1922. 1 omslag
Twee exemplaren.
295. *De la Méthode Comparative en Histoire*, voordracht gehouden bij de openingszitting van het Vijfde Internationaal Congres van Historische Wetenschappen, 9 april 1923, gedrukt te Brussel in 1923, met dankbrief van Henri Sée voor ontvangst van dit artikel. 1923, 5 aug. 1924. 1 katern
296. *What are historians trying to do?*, overdruk uit RICE, *Methods in social science. A case book*, Chicago, 1931, p. 435-445. 1931. 1 katern
297. Recensie van DAHLMANN-WAITZ, *Quellenkunde der Deutschen Geschichte*, 6de uitgave, door STEINDORFF E., Göttingen, 1894, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1894, met dankbrief van Steindorff. 1894. 1 stuk
298. Recensie van LANGLOIS Ch., *Manuel de bibliographie historique. I. Instruments bibliographiques*, Parijs, 1896, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1896. 1896. 1 stuk
299. Recensie van LANGLOIS Ch. en SEIGNOBOS Ch., *Introduction aux études historiques*, Parijs, 1898, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1898, 41. 1898. 1 katern

b. Historisch werk

(1) Archivistiek

300. *L'examen d'archiviste*, overdruk uit *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1896. 1896. 1 stuk
301. Gedrukte inventarissen van de zogenaamde "Kleine Archieven" (petites archives) van Henegouwen en Oost-Vlaanderen: BASILE P., *Inventaires des Petites*

- Archives. Seigneurie de Gammerages. Capucins d'Enghien*, overdruk uit *Annales du Cercle Archéologique d'Enghien*, 1908, 6; DONY E. en VERRIEST L., *Répertoire d'inventaires imprimés ou manuscrits d'archives belges*, overdruk uit *Revue des Bibliothèques & Archives de Belgique*, 1908, 6, 3; DONY E., *Les inventaires des Petites Archives*, overdruk uit *Revue des Bibliothèques & Archives de Belgique*, 1908, 9, 6; *Beknopte Inventarissen. Eerste Reeks. Gemeenten* (Commissie der Kleine Archieven van Oost-Vlaanderen), Gent, 1913; *Inventaires sommaires des Petites Archives du Hainaut publiés sous le patronage du Conseil provincial par le Comité provincial du Hainaut*, I, 4, Bergen, 1913, en bijhorende correspondentie.
begin 20ste eeuw. 1 omslag
302. Recensies van LANGLOIS Ch. en STEIN H., *Les archives de l'histoire de France*, dln. I, II en III, Parijs, 1891, 1892, 1893, overdruk uit *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1891 en 1894.
1891 en 1894. 1 omslag
Met briefje van H. Stein.
- (2) *Lokale geschiedenis*
303. Bibliografische notities over lokale geschiedenis en familiegeschiedenis, overdrukken uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1914, 1924 en 1929.
1914, 1924 en 1929. 1 omslag
- (3) *Paleografie en oorkondenleer*
304. Bibliografie betreffende paleografie.
z.d. 1 omslag
305. Bibliografie betreffende oorkondenleer.
z.d. 1 pak
306. Notities betreffende paleografie en oorkondenleer.
z.d. 1 pak
307. Referaat over het uitgeven van oorkonden voorgebracht op het historisch congres te Innsbruck [1896].
[ca. 1896]. 1 katern
Gedrukt.
308. *Rapport sur le projet de publication d'un recueil de fac-similés pour servir à l'étude de la diplomatie des provinces belges*, overdruk uit *Rapports publiés par le Congrès archéologique et historique tenu à Gand en 1907*.
[1907 of later]. 1 katern
309. Voorontwerp van een brochure over het gebruik van diakritische tekens en de redactie van het kritisch apparaat in wetenschappelijke uitgaven, door de Union Académique Internationale. Commission pour les éditions savantes, en andere stukken betreffende tekstuitgaven.
1929-1930, 1934 en z.d. 1 omslag

310. *Un prétendu original de la donation d'Eisenach, en 762, à l'abbaye d'Echternach*, in samenwerking met VANNERUS J., overdruk uit *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 1935, 99.
1935. 1 katern
311. Recensie van HAVET J., *La tachygraphie Italienne du Xe siècle*, Parijs, 1887, overdruk uit *Revue critique d'Histoire et de Littérature*, nieuwe reeks, 1888, 25, p. 514-515.
1888. 1 stuk
312. Recensie van POSSE O., *Die Lehre von den Privaturkunden mit vierzig Tafeln*, Leipzig, 1887, overdruk uit *Revue critique d'Histoire et de Littérature*, 1888, nieuwe reeks, 26, p. 136-139.
1888. 1 stuk
313. Recensie van PROU M., *Les Registres d'Honorius IV*, Parijs, 1888, overdruk uit *Revue critique d'Histoire et de Littérature*, nieuwe reeks, 1889, 28, p. 200-201.
1889. 1 stuk
314. Recensie van BRESSLAU H., *Handbuch der Urkundenlehre für Deutschland und Italien*, I, Leipzig, 1889, overdruk uit *Revue critique d'Histoire et de Littérature*, nieuwe reeks, 1890, 30, p. 24-27, met dankkaartje van Bresslau.
1890. 2 stukken
315. Recensie van PROU M., *Manuel de paléographie latine et française du VIe au XVIIe siècle*, Parijs, 1890, overdruk uit *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1890, 33, p. 241-243.
1890. 1 stuk
316. Recensie van REUSENS, *Eléments de paléographie et de diplomatique du moyen-âge*, Leuven, 1891, overdruk uit *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1891, 34, p. 321 (2 exemplaren), met dankbrief van Reusens.
1891. 3 stukken
317. Recensies van PROU M., *Recueil de Fac-similés d'écritures du XIIe au XVIIe siècle*, Parijs, 1892 (2 exemplaren); IDEM, *Nouveau recueil de Fac-similés d'écritures du XIIe au XVIIe siècle*, Parijs, 1896 en IDEM, *Recueil de fac-similés d'écritures du Ve au XVIIe siècle*, Parijs, 1904, overgedrukt uit *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1892, 1896 en 1904.
1892, 1896 en 1904. 1 omslag
318. Recensie van GIRY A., *Manuel de diplomatique*, Parijs, 1894, overdruk uit *Revue critique d'Histoire et de Littérature*, 1894, p. 282-285, met dankkaartje van Arthur Giry.
1894. 2 stukken
- (4) *Archeologie en kunstgeschiedenis*
319. Notities en documentatie betreffende archeologie en kunstgeschiedenis.
z.d. 1 pak
Handgeschreven en gedrukt.
320. Notities betreffende archeologie van de middeleeuwen.
z.d. 1 omslag

321. Notities en documentatie betreffende piroenen.
[begin 20ste eeuw]. 1 pak
Handgeschreven en gedrukt.
322. Notities en documentatie betreffende historische portretten.
[einde 19de-begin 20ste eeuw]. 1 omslag
Handgeschreven en gedrukt.
323. *Plaque tombale de saint Florbert, Inventaire archéologique de Gand*, 1900,
bijdrage over het grafschrift van Sint-Florbert.
1900. 1 stuk
Gedrukt.
324. Verslag door jurylid Pirenne van een verhandeling over sigillografie in het
graafschap Vlaanderen en het hertogdom Brabant ingediend voor de prijs van de
Koninklijke Academie van België, Klasse der Schone Kunsten, 1905, overdruk uit
Bulletin de l'Académie royale de Belgique, 1905, 11.
1905. 1 stuk
- (5) *Filologie en literatuurgeschiedenis*
325. Drukproef van *Ham*, te verschijnen in *Tijdschrift voor Nederlandsche
Letterkunde*, 1892.
[1892]. 1 stuk
326. Voorstel van Pirenne, Thomas en Wilmotte ter herneming van de *Collection des
oeuvres des grands écrivains du pays* door de Koninklijke Academie van België,
Klasse der Letteren.
1904. 1 stuk
Gedrukt.
327. Stukken betreffende de publicatie van een "Dictionnaire wallon".
1908, 1912-1913. 1 omslag
328. *Cappi*, overdruk uit *Archivum Latinitatis Medii Aevi. Bulletin du Cange*, V.
1929-1930. 1 stuk
329. Recensie van MANITIUS M., *Geschichte der Christlich-lateinischen Poesie bis
zur Mitte des VIII. Jahrhunderts*, Stuttgart, 1891, overdruk uit *Revue de
l'Instruction Publique en Belgique*, 1892, 35, p. 205-208.
1892. 2 stukken
330. *Rapport de M. Pirenne sur un travail de M. Étienne: "Défense de la Philologie"*,
overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5^{de}
reeks, 1931, 18, p. 11-12.
1931. 1 stuk
331. Bibliografische notitie betreffende BAXTER J.-H. e.a., *Medieval Latin Word List
from British and Irish sources*, Oxford, 1934, overdruk uit *Bulletin de l'Académie
royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1934, 10-12, p. 287-288.
1934. 1 stuk

(6) *Historische geografie en statistiek*

(a) Historische geografie

- 332-339. Notities en bibliografie over historische geografie in de Nederlanden.
z.d. 8 omslagen
332. Algemeen.
333. Algemene bibliografie over cartografie.
334. Bibliografie over geografie van België en de Nederlanden.
335. Bestuurlijke geografie. Politieke en kerkelijke indeling.
336. Reizigers.
337. Handel, kolonisatie.
338. Vorming van plaatsnamen.
339. Oude plaatsnamen.
340. Bibliografie betreffende en chronologisch overzicht van reisverhalen in de Nederlanden van de 15de eeuw tot 1829.
z.d. 1 omslag
341. *À propos d'une entreprise récente relative à la cartographie historique*, overdruk uit *Bulletin de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand*, 1899, 7, 5.
1899. 2 katernen
Twee exemplaren.
342. *Rapport sur un projet de publication de cartes historiques*, overdruk uit *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 5de reeks, 8, 1898.
1898. 1 omslag
Drie exemplaren.
343. Bibliografische notitie betreffende BLANCHARD R., *La Flandre. Etude géographique de la plaine flamande en France, Belgique et Hollande*, Duinkerke, 1906, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1906, 8.
1906. 1 stuk

(b) Statistiek

344. *Rapport sur les documents statistiques*, overdruk uit *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 5de reeks, 1900, 10, 4.
z.d. 1 stuk
345. Verslag, gericht tot de minister van Binnenlandse Zaken, van de jury waarin Pirenne zetelt van de wedstrijd voor de prijs statistiek gesticht door X. Heuschling.
1924. 1 stuk
Gedrukt.

c. **Algemene geschiedenis**

- Registers van stukken betreffende het werk "Histoire de l'Europe".
[1917 en z.d.].
- Voorbereidende stukken.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/4.
- Handschrift.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/5.

--- Duitse vertaling.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/6.

d. Geschiedenis van de middeleeuwen

346. Notities betreffende de geschiedenis van de middeleeuwen.
z.d. 1 pak
347. Notities betreffende diverse onderwerpen uit de middeleeuwen.
z.d. 1 omslag
348. Notities betreffende gegevens over Edouard I en de vorsten van de Nederlanden, vermeld in RYMER, *Foedera*, Den Haag, 1745.
z.d. 1 pak
349. Notities betreffende de buitenlandse politiek van de bisschoppen van Luik vanaf de troonsbestijging van Rudolf van Habsburg tot het overlijden van Lodewijk van Beieren, 1273-1348.
z.d. 1 pak
350. Notities betreffende en analyses van bronnen voor de geschiedenis van de middeleeuwen.
z.d. 1 omslag
351. Voorbereidende notities en persknipsels betreffende lezingen door Pirenne gehouden over Rusland tijdens de middeleeuwen.
1920. 1 omslag
- "L'Europe occidentale à la fin du XIIIe siècle".
z.d.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/7.
- 352-355. Stukken betreffende "Mahomet et Charlemagne".
z.d., 1937, 1944, 1948. 2 pakken, 1 omslag en 1 katern
- 352-353. Steekkaarten met voorbereidende notities.
z.d. 2 pakken
352. Bibliografie.
353. Notities.
354. Briefwisseling met Jenny Vanderhaeghen, weduwe van Henri Pirenne, en met zijn zoon Jacques, en tekst in handschrift.
1937, 1944. 1 omslag
- Voorbereidende notities.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/11.
- Handschrift van "Mahomet et Charlemagne".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/12.
- Afschrift van handschrift van "Mahomet et Charlemagne" door Jenny Vanderhaeghen, weduwe van Henri Pirenne.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/13.
- Definitieve tekst van "Mahomet et Charlemagne".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/14.

355. Kritische bijdrage door DENNETT D.C., *Pirenne and Muhammad*, overdruk uit *Speculum. A journal of mediaeval studies*, 1948, 23, 2, p. 165-190.
1948. 1 katern
356. *Le Cellarium Fisci. Une institution économique des temps mérovingiens*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1930, p. 201-211.
1930. 1 katern
357. *Persistance de la tradition romaine dans l'Europe mérovingienne*, overdruk uit *Annales Universitaires de l'Algérie*, Nieuwe Reeks, 1936, 3-4.
1936. 2 katernen
Twee exemplaren.
358. Recensie van THÉVENIN, *Textes relatifs aux institutions privées et publiques aux époques Mérovingienne et Carolingienne*, Parijs, 1887, en van BONDURAND E., *L'Education Carolingienne. Le Manuel de Dhuoda*, Parijs, 1887, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1888, p. 182-187.
1888. 1 katern
359. Recensie van KURTH G., *Dissertations Académiques*, Luik, 1888, en van *Annales de la faculté de philosophie et lettres de l'Université de Bruxelles*, I, Brussel, 1889, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1890, 33, p. 233-240.
1890. 1 katern
360. Recensie van KURTH G., *Histoire poétique des Mérovingiens*, Parijs, 1893, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1894, 37, p. 59-64, met dankkaartje van Kurth.
1894. 1 omslag
361. "Varia", overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1894.
1894. 1 stuk
362. Recensie van PROU M., *Les Monnaies Mérovingiennes*, Parijs, 1892, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1894, met dankkaartje van Prou.
1894. 1 omslag
Twee exemplaren.
363. Recensie van *Œuvres de Julien Havet (1853-1893)*, Parijs, 1896.
[ca. 1896]. 1 stuk
364. Recensie van PROU M., *Catalogue des monnaies françaises de la bibliothèque nationale*, Parijs, 1896, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1897, 40, p. 57-61.
1897. 1 katern
365. Recensie van MOELLER Ch., *Histoire du moyen âge depuis la chute de l'Empire Romain jusqu'à la fin de l'époque franque*, Leuven, 1898, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1898.
1898. 1 stuk

366. Recensie van PARISOT R., *Le royaume de Lorraine sous les Carolingiens (843-923)*, Parijs, 1899, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1899, 6, p. 390-393.
1899. 1 stuk
367. Recensie van LECLÈRE L., *Histoire du moyen âge*, Brussel, [1903], overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1903, p. 400-401.
1903. 1 stuk
368. Recensie van PFISTER CH., *Histoire de Nancy*, 1902, overdruk uit ?, 1903.
1903. 1 omslag
Drie exemplaren.
- e. Het Keizerrijk en Duitsland**
369. Openingsrede van rector Pirenne bij het begin van het academiejaar 1920-1921 aan de Universiteit Gent over het moderne Duitsland en het Romeinse Keizerrijk in de middeleeuwen.
1921. 1 omslag
Vier exemplaren.
370. Beknopte recensie van BINTERIM en MOOREN, *Die Erzdioecese Koeln bis zur Franzoesischen Staatsumwaelzung*, Düsseldorf, overdruk uit *Revue critique*, 1893, p. 505.
1893. 1 stuk
371. Recensie van HÖHLBAUM K., *Kölner Inventar II, 1572-1591*, Leipzig, 1903, p. 32-33.
1903. 1 stuk
372. Proefdruk van recensie van HASHAGEN J., *Geschichte der Familie Hoesch. I. Die Anfänge*, Keulen, 1911.
[1911 of later]. 1 stuk
- f. Italië**
373. Bibliografische notitie betreffende PASOLINI G., *Adriano VI, saggio storico con venti tavole ed un facsimile*, Rome, 1913, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 6, 1913.
1913. 2 stukken
Twee exemplaren.
- g. Frankrijk**
374. Recensie van DU TEIL J., *Le village de Saint-Momelin*, Parijs, 1891, overdruk uit *Messenger des Sciences historiques de Belgique*, 1891, 65.
1891. 1 stuk
375. Recensie van LUCHAIRE A., *Louis VI le gros. Annales de sa vie et de son regne (1081-1137) avec une introduction historique*, Parijs, 1891, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1891, p. 318-320, met dankbriefje van Luchaire.
1891. 1 omslag
Twee exemplaren.

376. Recensie van LUCHAIRE A., *Manuel des institutions françaises. Période des Capétiens directs*, Parijs, 1892, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1894, p. 65-67, met dankkaartje van Luchaire.
1894. 1 omslag
377. Recensie van LEFRANC A., *Histoire du Collège de France*, Parijs, 1893, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1894, p. 293-296.
1894. 1 stuk
378. Recensie van WIJNNE J.A., *Binnenlandsche geschiedenis van Frankrijk gedurende de middeleeuwen. Grondtrekken, bronnen, latere geschriften*, Groningen, 1893, overdruk uit *Museum*, sept. 1894, kol. 250-252.
1894. 1 stuk
379. Recensie van LEFRANC A., *Les dernières poésies de Marguerite de Navarre*, Parijs, 1896, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1896, p. 357-359.
1896. 1 stuk
380. Recensie van CHUQUET A., *La jeunesse de Napoléon. I. Brienne, II. La Révolution*, Parijs, 1897-1898, 2 dln., overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1898, p. 435-438.
1898. 1 stuk
381. Recensie van VIOLLET P., *Histoire des institutions politiques et administratives de la France, II*, Parijs, 1898, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1899, p. 51-53.
1899. 2 stukken
Twee exemplaren.
382. Recensie van CARTELLIERI A., *Ein Donaueschinger Briefsteller*, Innsbrück, 1898; *Philip II August König von Frankreich. I*, Leipzig, 1899 en CARTELLIERI O., *Abt Suger von Saint-Denis, 1081-1151*, Berlijn, 1898, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1899, p. 327-329, met dankbriefje van Cartellieri.
1899. 2 stukken
383. Recensie van LEHUGEUR P., *Histoire de Philippe le long roi de France (1316-1322). I. Le règne*, Parijs, 1897, overdruk uit *Museum*, 1899, 5, kol. 151-153.
1899. 1 stuk
384. Recensie van BORRELLI DE SERRES, *Recherches sur divers services publics du XIIIe au XVIIe siècle*, Parijs, 1895, overdruk uit *Historisches Zeitschrift*, 1899, p. 105-108.
1899. 1 katern
385. Recensie van DEPREZ E., *Les préliminaires de la guerre de Cent Ans*, Parijs, 1902, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1903, p. 331-332.
1903. 1 stuk
386. Recensie van LAUER P., *Le règne de Louis IV d'Outremer*, Parijs, Bouillon, 1900, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1903, p. 33.
1903. 1 stuk

387. Bibliografische notitie betreffende PARISOT R., *Les origines de la Haute-Lorraine et sa première maison ducale (959-1033)*, Parijs, 1909, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1909, 2.
1909. 1 stuk
388. Bibliografische notitie betreffende MALO H., *Les Corsaires dunkerquois et Jean Bart. I en II*, Parijs, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1913, 1, en 1914, 1.
1913-1914 1 omslag
Twee exemplaren van elke recensie.
389. Bibliografische notitie betreffende MALO H., *La grande Guerre des Corsaires. Dunkerque (1702-1715)*, Parijs, 1925 en IDEM, *Les derniers Corsaires. Dunkerque (1715-1815)*, Parijs, 1925, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1925, 6, p. 263-264.
1925. 1 stuk
390. Bibliografische notitie betreffende PARISOT R., *Histoire de Lorraine, III, de 1789 à 1919*, Parijs, 1924, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1925, 3, p. 88-89.
1925. 1 stuk
391. Bibliografische notitie betreffende MIROT L., *Dom Bévy et les comptes des trésoriers des guerres. Essai de restitution d'un fonds disparu de la Chambre des Comptes*, 1925, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1926, 3-4, p. 94.
1926. 1 stuk
392. Bibliografische notitie betreffende MALO H., *Les Mémoires de Mme Dosne, l'Egérie de M. Thiers*, Parijs, 1928, 2 dln., overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1928, 14, 3, p. 41.
1928. 1 stuk
393. Bibliografische notitie betreffende MALO H., *Jean Bart*, Parijs, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1929, 5de reeks, 15, 6, p. 199-200.
1929. 1 stuk
394. Recensie van werk van KIENER over de Provence.
z.d. 1 stuk
- h. Middeleeuwse beschaving**
395. Recensie van SABATIER P., *Vie de St François d'Assise*, Parijs, 1894, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1894, p. 51-53.
1894. 1 stuk
396. Recensie van SABATIER P., *Speculum perfectionis seu S. Francisci Assisiensis legenda antiquissima auctore fratre Leone*, Parijs, 1898, p. 445-446.
1898. 1 stuk

397. Bibliografische notitie betreffende GREVEN J., *Die Anfänge der Beginen. Ein Beitrag zur Geschichte der Volksfrömmigkeit und des Ordenswesens im Hochmittelalter*, Munster, 1912, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1912, 7.
1912. 1 stuk
398. Bibliografische notitie betreffende BAXTER J.H., *Copiale prioratus Sancti-Andree. The letter-book of James Haldenstone Prior of St-Andrews (1418-1443)*, Humphrey Milford, 1930, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1931, 17, 11, p. 410.
1931. 1 stuk
- i. Algemene geschiedenis politieke instellingen**
399. Notities, briefwisseling en documentatie betreffende de stemming bij meerderheid in politieke vergaderingen.
eerste helft 20ste eeuw. 1 pak
- j. Over mens en goederen**
400. Notities, briefwisseling en documentatie betreffende het leenrecht, de ministerialiteit in Frankrijk en het grondbezit.
[begin 20ste eeuw]. 1 pak
401. *Qu'est-ce qu'un homme lige?*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1909, 3, p. 46-60.
1909. 1 katern
402. *La "Ministériarité" a-t-elle existé en France?*, overdruk uit *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 1911.
1911. 1 katern
403. *Liberté et Propriété en Flandre du VIIe au XIe siècle*, overdruk uit *Bulletin de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand*, 1911, 2.
1911. 1 katern
404. Recensie van ERRERA P., *Les Masuirs. Recherches historiques et juridiques sur quelques vestiges des formes anciennes de la propriété en Belgique*, Parijs, 1894, overdruk uit *Revue historique*, 1895, p. 402-404, met dankkaartje van P. Errera.
1895. 1 omslag
405. Verslag van Pirenne als commissaris in de jury van de Prijs Charles Duvivier die wordt toegekend aan een studie over de afschaffing van de lijfeigenschap, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1908, 5.
1908. 1 stuk
406. Verslag van Pirenne als commissaris in de jury van de Prijs van de Koninklijke Academie van België, vijfde vraag (Klasse der Letteren), van het jaar 1921, die wordt toegekend aan een werk over de rassentheorie, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1922, 3, p. 52-58.

k. Sociaal-economische geschiedenis

- Notities over economische geschiedenis.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/14/3.
407. Notities en bibliografie betreffende de economische geschiedenis van België.
z.d. 1 omslag
- "Histoire économique du moyen age".
1931-1935.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/10.
408. Notities, briefwisseling en documentatie betreffende sociaal-economische geschiedenis, voornamelijk over de ambachten in de middeleeuwen en de rol van kruistochten in de economische geschiedenis.
[einde 19de-begin 20ste eeuw]. 1 pak
409. Persknipsel met bespreking van voordracht over "Le mouvement économique au temps des croisades", *Le Soir*, 15 maart 1914.
1914. 1 stuk
410. Notities, briefwisseling en documentatie betreffende de stedelijke demografie in de middeleeuwen en de nieuwe tijden.
[eerste helft 20ste eeuw]. 1 pak
411. Notities en briefwisseling betreffende de Ieperse stadsbevolking in de middeleeuwen en de nieuwe tijden.
[einde 19de-eerste helft 20ste eeuw]. 1 pak
412. Notities, briefwisseling en documentatie betreffende het kapitalisme.
eerste helft 20ste eeuw. 1 omslag
413. Briefwisseling en andere stukken betreffende het artikel over het kapitalisme *Les périodes de l'histoire sociale du capitalisme*, in *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des lettres*, 1914, 5, p. 258-299 en *The stages in the social history of capitalism*, in *The American Historical Review*, 1914, 19, 3, p. 494-515.
1913-1914, 1919-1920, 1948. 1 omslag
414. *Les périodes de l'histoire sociale du capitalisme*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1914, 5, p. 258-299.
1914, 1922. 1 omslag
Vijf exemplaren.
415. *The stages in the social history of capitalism*, overdruk uit *The American Historical Review*, 1914, 19, 3, p. 494-515.
1914. 1 omslag
Twee exemplaren.
416. Notities, briefwisseling en recensies betreffende voordrachten gehouden over de economische geschiedenis.
1920-1924. 1 omslag
417. Bibliografie betreffende de geschiedenis van handel en nijverheid.
z.d. 1 omslag
418. Notities betreffende de opleiding van handelaars in de middeleeuwen.
z.d. 1 omslag

419. *De verbruiker in de Middeleeuwen*, overdruk uit *De Kooper*, 1922, 2, 5, p. 3-4.
1922. 1 katern
420. Notities en briefwisseling betreffende de geschiedenis van de Franse wijnexport.
[eerste helft 20ste eeuw]. 1 omslag
421. Notities, briefwisseling en documentatie betreffende oude munten en maten.
[einde 19de-eerste helft 20ste eeuw]. 1 omslag
422. Briefwisseling betreffende de financiering van de uitgave van de registers van de
tolheffing bij de Sont.
1912-1913. 1 omslag
423. Notities en ingekomen brieven betreffende de tol.
eerste helft 20ste eeuw. 1 omslag
424. "Les droits d'entrée et de sortie sous Marie-Thérèse et Joseph II", handgeschreven
bijdrage over de in- en uitvoerrechten onder Maria-Theresia en Jozef II.
z.d. 1 katern
425. "L'enseignement de l'histoire économique en Belgique", typoscript van bijdrage
over het ontstaan van de economische geschiedenis als wetenschappelijke
discipline aan de universiteiten in België.
[ca. 1931?]. 1 omslag
- "Le mouvement économique et social du moyen âge", in GLOTZ G., "Histoire
générale".
[1933].
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/42.
426. Recensie van FORESTIE E., *Les livres de comptes des frères Bonis, marchands
montalbanais du XVIe siècle*, I, Parijs-Auch, 1890, overdruk uit *Revue critique*,
1891, p. 448-450, met dankbrief van Forestié.
1891. 2 stukken
427. Recensie van VON INAMA-STERNEGG K. Th., *Deutsche Wirtschaftsgeschichte
des X bis XII Jahrhunderts*, II, Leipzig, 1891, overdruk uit *Revue critique*, 1892,
p. 68-70.
1892. 1 katern
428. Recensie van REVILLE A., *Le soulèvement des travailleurs d'Angleterre en 1381*
(uitg. PETIT-DUTAILLIS C.), Parijs, 1898, overdruk uit *Revue de l'Instruction
publique en Belgique*, 1899, 2, p. 127-129, met dankkaartje van Petit-Dutailis.
1899. 2 stukken
429. Recensie van BÜCHER K., *Die Entstehung der Volkswirtschaft*, Tübingen, 1898,
overdruk uit *Revue critique*, 1899, p. 308-309, en van vertaling naar het Frans,
overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1900,
11.
1899-1900. 2 stukken

430. Commentaar bij te verschijnen werk van DES MAREZ G., *La lettre de foire à Ypres au XIIIe siècle*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1900, 3.
1900. 2 stukken
Twee exemplaren.
431. Recensie van CURSCHMANN F., *Hungersnöte im Mittelalter*, Leipzig, 1900, overdruk uit ?, 1901, p. 427-428.
1901. 1 stuk
432. Bibliografische notitie betreffende THONNAR A., *Essai sur le système économique des primitifs d'après les populations de l'état indépendant du Congo*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1901, 11.
1901. 2 stukken
Twee exemplaren.
433. Verslag van Pirenne als commissaris van de prijs van de Koninklijke Academie van België, van het werk van JULIN A., *Les grandes fabriques en Belgique vers le milieu du XVIIIe siècle (1764). Contribution à la statistique ancienne de la Belgique*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1902, 7.
1902. 1 stuk
434. *Rapport sur les documents statistiques*, overdruk uit *Bulletin de la Commission royale d'Histoire de Belgique*, 5de reeks, 10, 4.
z.d. 2 katernen
Twee exemplaren.
435. Bibliografische notitie betreffende HÄPKE R., *Niederländische Akten und Urkunden zur Geschichte der Hanse und zur deutschen Seegeschichte, I, 1531-1557*, Munchen-Leipzig, 1913, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1913, 5.
1913. 2 stukken
Twee exemplaren.
436. Verslag van Pirenne als commissaris van de prijs van de Koninklijke Academie van België, van het werk van MEES J., *Le commerce maritime sous Marie Thérèse et Joseph II*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1913, 5.
1913. 2 stukken
Twee exemplaren.
437. Recensies van studie van Pirenne over economische en sociale geschiedenis: *La civilisation occidentale au Moyen Age du XIe au milieu du XVe siècle. Le mouvement économique et social*, in *Histoire du Moyen Age*, VIII, 2de afdeling van *Histoire générale*, o.l.v. GLOTZ G., Parijs, 1933, en de Engelse, 1936, en Duitse, 1946, versie hiervan.
1936, 1947. 1 omslag

I. Rechtsgeschiedenis

438. Notities betreffende het Belgische recht.
z.d. 1 omslag
439. Notities betreffende het Franse privaatrecht.
na 1893. 1 omslag
440. Minuut van ongedateerde uitgaande brief en notities betreffende het Duitse recht.
z.d. 1 omslag
441. Notities betreffende de ontwikkeling van het stadsrecht.
z.d. 1 omslag
442. Notities betreffende de eerste aan de steden verleende oorkonden.
z.d. 1 omslag
443. Notities betreffende de schepenbanken.
z.d. 1 omslag
444. Notities betreffende de vrede in Vlaanderen.
z.d. 1 omslag

m. Steden en stedelijke instellingen

445. Bibliografische notities betreffende de steden in de middeleeuwen.
z.d. 1 pak
446. Bibliografische en andere notities betreffende de steden in de middeleeuwen.
[ca. 1888-1890]. 1 pak
Op steekkaarten.
447. Notities betreffende de steden in de middeleeuwen.
[ca. 1888-1890]. 1 pak
- 448-449. Notities betreffende de steden en stedelijke instellingen.
[ca. 1888-1890]. 2 pakken
448. Deel I.
449. Deel II.
Op steekkaarten.
450. Notities betreffende de geschiedenis van de steden vanaf de Merovingische
periode.
z.d. 1 omslag
451. Notities betreffende de steden in de agrarische tijd.
z.d. 1 omslag
452. Notities betreffende de economische geschiedenis van de steden in de
middeleeuwen.
z.d. 1 omslag
453. Notities betreffende de geschiedenis van de steden in het Land van Luik.
z.d. 1 omslag
454. Notities betreffende de geschiedenis van de steden Utrecht, Kamerijk en Doornik.
z.d. 1 omslag

455. Steekkaarten van persoonsnamen van Brusselaars, chronologisch geordend van 1441 tot 1515, met referentie naar de bron.
z.d. 1 pak
456. Notities, briefwisseling en documentatie betreffende de stedelijke constitutie van Dinant, ter voorbereiding van het boek *Histoire de la Constitution de la ville de Dinant au Moyen Age*, Gent, 1889.
ca. 1889. 1 pak
457. Ingekomen brieven betreffende het boek *Histoire de la Constitution de la ville de Dinant au Moyen Age*, Gent, 1889.
1889-1894. 1 omslag
458. Notities betreffende het ontstaan van de steden in Duitsland, Frankrijk en België.
1891. 1 omslag
459. Notities betreffende stedelijke instellingen buiten de Nederlanden.
z.d. 1 omslag
- 460-461. Stukken ter voorbereiding van het artikel *L'origine des constitutions urbaines au Moyen Age*. 2 omslagen
460. Notities, ontwerp en kladteksten van deel I, verschenen in *Revue historique*, 1893, 53.
ca. 1893. 1 omslag
461. Notities, kladteksten en geannoteerde proefdruk van deel II, verschenen in *Revue historique*, 1895, 57.
ca. 1894-1895. 1 omslag
462. Notities betreffende en door Pirenne geannoteerde proefdruk van het artikel van FUNCK-BRENTANO F., *Notice sur les chartes de coutumes de Pouy-Corgelart et de Bivès*, verschenen in *Revue historique*, 1897, 65, p. 300-322.
ca. 1897. 1 omslag
463. *La Hanse flamande de Londres*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 3de reeks, 37, deel II, 1, 1899, p. 65-108, met recensie van dit artikel door FREDERICH S. J., overdruk uit *La Revue des Humanités en Belgique*, 1899, 2, 4, p. 123-124, en *Les comtes de la Hanse de Saint-Omer*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1899, 6, p. 525-528 (3 exemplaren).
1899. 1 omslag
464. ESPINAS G. en PIRENNE H., *Les coutumes de la Gilde marchande de Saint-Omer*, overdruk uit *Moyen Age*, 1900.
1900. 1 katern
465. *Le privilège de Louis de Male pour la ville de Bruges du mois de juin 1380*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1903, 1, p. 13-25.
1903. 1 katern
Twee exemplaren.
466. *Annales de l'Est et du Nord*, 1905, 1, 1, met op p. 9-32 artikel van Pirenne *Les villes flamandes avant le XIIe siècle*.
1905. 1 deel

467. Recensie door A. Dutron van het artikel van Pirenne over *Les villes flamandes avant le XIIe siècle* en ingekomen felicitatiebrieven voor dit artikel.
1905. 1 pak
468. *Causerie sur Aardenbourg*, overdruk uit *Compte-rendu du congrès historique et archéologique de Gand*, 1907.
1907. 1 katern
469. Typoscript van "Les anciennes démocraties flamandes" (onvolledig), verschenen als "Les anciennes démocraties des Pays-Bas".
ca. 1910. 1 omslag
- "Les anciennes démocraties des Pays-Bas".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/8.
470. Lezing over "Le grand commerce dans ses rapports avec l'économie urbaine du moyen âge", gehouden tijdens het International Congress of Historical Studies.
[1913]. 1 omslag
6 exemplaren.
Bevat ook lezingen van F. Liebermann en A. Cartellieri.
471. Brief van Carl Stephenson, professor geschiedenis aan The University of Wisconsin, Madison, met typoscript van zijn artikel "The Origin of the English Towns".
20 feb. 1926. 1 omslag
472. Ingekomen brieven betreffende de publicatie *Belgian Democracy. Its Early History*, Manchester, 1915, voornamelijk van J.-V. Saunders die het werk naar het Engels vertaalde.
1912-1930. 1 omslag
473. Stukken betreffende het werk *Mediaeval Cities. Their origins and the revival of trade*, Princeton University Press, 1925, uitgave van de lezingen gegeven tijdens tournee door de Verenigde Staten in 1922.
1925-1938. 1 omslag
474. Persknipsel over het werk *Les villes du Moyen Age. Essai d'histoire économique et sociale*, Brussel, 1927, en brief gericht tot Jenny Vanderhaeghen, echtgenote van Henri Pirenne, betreffende de publicatie van dit werk in het Tsjechisch.
1927-1928. 2 stukken
475. *La question des jurés dans les villes flamandes*, overdruk uit *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, 1926, 5, 2-3, p. 401-421.
1926. 1 katern
- "Les villes et les institutions urbaines", notities.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/14/4.
476. Recensie door UNGER W.S. van postume uitgave van PIRENNE H., *Les villes et les institutions urbaines*, Brussel, 1939, overdruk uit *Tijdschrift voor Geschiedenis*, 1939, p. 452-453.
1939. 1 katern

477. Recensie van GIRY A., *Etude sur les origines de la commune de Saint-Quentin, Saint-Quentin*, 1887 en LEFRANC A., *Histoire de la ville de Noyon et de ses institutions jusqu'à la fin du XIIIe siècle*, Parijs, 1888, overdruk uit *Revue critique*, 1888, 47, p. 393-396.
1888. 1 stuk
478. Recensie van POLS, *Westfriesche Stadrechten, Lahaye, 1885-1888*, overdruk uit *Revue critique*, 1889, p. 71-72.
1889. 1 stuk
479. Recensies van KUNTZE J.-E., *Die deutschen Staedtegruendungen*, Leipzig, 1891; KALISSEN O., *Die deutschen Staedte in Mittelalter*, Halle, 1891 en VARGES W., *Die Gerichtsverfassung der Stadt Braunschweig*, Marburg, 1890, overdruk uit *Revue critique*, 1891, p. 210-214.
1891. 1 omslag
480. Recensie van SOHM, *Die Entstehung des deutschen Städtewesens*, Leipzig, 1890, overdruk uit *Revue critique*, 1891, p. 242-246, met dankbrief van Sohm, 27 april 1894.
1891, 1894. 1 omslag
481. Recensie van STEIN W., *Die Genossenschaft der deutschen Kaufleute zu Brügge in Flandern*, Berlijn, 1890, overdruk uit *Revue critique*, 1891, p. 298.
1891. 1 stuk
482. Recensie van KOEHNE C., *Der Ursprung der Stadtverfassung in Worms, Speier und Mainz*, Breslau, 1890, overdruk uit *Revue historique*, 1892, 99, p. 153-157, met dankbrief van Carl Koehne, 20 sept. 1892.
1892. 1 omslag
483. Recensie van ALBERT P., *Geschichte der Stadt Radolfzell am Bodensee*, Radolfzell, 1896, overdruk uit *Revue historique*, 1898, p. 368-370.
1898. 1 stuk
484. Recensie van BÜCHI A., *Freiburgs Bruch mit Oesterreich, sein Uebergang an Savoyen und Anschluss an die Eidgenossenschaft. Nach den Quellen dargestellt*, Freiburg, 1897, overdruk uit *Deutsche Litteraturzeitung*, 1899, 3, p. 102.
1899. 1 stuk
485. Recensie van REINECKE W., *Geschichte der Stadt Cambrai bis zur Erteilung der Lex Godefridi (1227)*, Marburg, 1896, overdruk uit *Revue historique*, 1899, p. 167-169.
1899. 2 stukken
Twee exemplaren.
486. Recensie van STOUFF L., *Les comtes de Bourgogne et leurs villes domaniales. Etude sur le régime communal forme de l'exploitation seigneuriale d'après le cartulaire de la ville d'Arbois, suivie du texte de ce cartulaire, de pièces annexes, de notes et de tables*, Parijs, 1899, overdruk uit *Historische Vierteljahrschrift*, z.d., p. 431.
[1899 of later]. 1 omslag
Vijf exemplaren.

487. Recensie van KEUTGEN F., *Urkunden zur staedtischen Verfassungsgeschichte*, Berlijn, 1899-1901, overdruk uit ?, p. 393-395.
[1901 of later]. 1 stuk
488. Recensie van LUSCHIN VON EBENGREUTH A., *Wiens Münzwesen, Handel und Verkehr im späteren Mittelalter*, Wenen, 1902, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1902, p. 308-310.
1902. 1 stuk
489. Recensie van ESPINAS G., *Les finances de la commune de Douai des origines au XVe siècle*, Parijs, 1902, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1902, 7, en uit *Deutsche Literaturzeitung*, 1903, 11, kol. 670-673.
1902-1903. 2 stukken
490. Recensie van FRIESE V. en LIESEGANG E. (eds.), *Magdeburger Schöffensprüche*, Berlijn, 1901, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1903, p. 111-112.
1903. 1 stuk
491. Bibliografische notitie betreffende BAUCHOND M., *La justice criminelle du magistrat de Valenciennes au moyen âge*, Parijs, 1904, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1904, 12.
1904. 1 stuk
492. *Korrespondenzblatt der Westdeutschen Zeitschrift für Geschichte und Kunst*, 1905, 24, 1-2, met op kol. 18-19 recensie in het Duits van KUSKE B., *Das Schuldenwesen der deutschen Städte im Mittelalter*, Tübingen, 1904, en recensie in het Frans van hetzelfde werk, overdruk uit ? (3 exemplaren).
1905. 1 omslag

n. Organisatie van de arbeid

493. Recensie van SOLMI A., *Le associazioni in Italia avanti le origini del comune*, Modena, z.d., overdruk uit *Revue historique*, 1899, 70.
1899. 1 stuk
494. Recensie van EBERSTADT R., *Magisterium und Fraternitas*, Leipzig, 1897, overdruk uit *Revue historique*, 1899, 71, p. 365-368 en van IDEM, *Der Ursprung des Zunftwesens und die älteren Handwerkverbände des Mittelalters*, Leipzig, 1900, overdruk uit *Revue critique*, nieuwe reeks, 1902, 53, p. 392-394.
1899, 1902. 2 stukken
495. Verslag van Pirenne als jurylid van de jaarlijkse prijs voor 1902 uitgereikt door de Koninklijke Academie van België, Klasse der Letteren, voor een werk over de arbeidsorganisatie in een stad in de 15de eeuw, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*.
1902. 1 stuk

o. Vlaamse textielnijverheid en Vlaamse handel

496. Ingekomen brieven betreffende Pirennens onderzoek naar de geschiedenis van de lakennijverheid.
1896-1924. 1 pak

497. Bibliografie, notities en documentatie betreffende de geschiedenis van de lakennijverheid.
[z.d., einde 19de-eerste helft 20ste eeuw]. 1 pak
498. Notities betreffende de geschiedenis van de lakennijverheid.
[z.d., einde 19de-eerste helft 20ste eeuw]. 1 pak
499. Notities, documentatie, briefwisseling en recensies betreffende de lakennijverheid.
z.d. 1 omslag
500. Notities, thematisch geordend, betreffende de lakennijverheid.
z.d. 1 omslag
501. Schriftje met terminologie betreffende de lakennijverheid.
1899-1910. 1 deel
502. Steekkaarten, alfabetisch geordend (D-L), van termen betreffende de lakennijverheid, met referentie.
z.d. 1 doos
- 503-504. Steekkaarten, alfabetisch geordend, van termen betreffende de lakennijverheid, met referentie.
z.d. 2 dozen
503. A-R.
504. S-W.
505. Notities betreffende het weversambacht.
z.d. 1 pak
506. Teksten over de weeftechniek (van zijn vader Lucien Henri Joseph Pirenne?), met enkele monsters.
z.d. 1 pak
507. Notities betreffende de wol.
z.d. 1 omslag
508. Notities, documentatie en briefwisseling betreffende aluin.
begin 20ste eeuw. 1 omslag
509. Transcripties van bronnen betreffende de lakennijverheid.
[begin 20ste eeuw]. 1 omslag
510. Transcripties van bronnen betreffende de lakennijverheid te Brugge, bewaard in het Rijksarchief te Brugge.
[einde 19de-begin 20ste eeuw]. 1 omslag
- "La draperie flamande" (met G. Espinas).
1902-1914.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/9.
511. *Le plus ancien règlement de la draperie brugeoise*, overdruk uit *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 1911, 80.
1911. 1 omslag
4 exemplaren.

512. Transcripties en bespreking van bronnen betreffende de lakennijverheid te Gent, met bijdrage van Pirenne, *Documents relatifs au métier des tondeurs à Gand*, overdruk uit *Inventaire archéologique de Gand. Catalogue descriptif et illustré des monuments, oeuvres d'art et documents antérieurs à 1830, publié par la Société d'histoire et archéologie de Gand*, L, Gent, 1909, p. 491 (5 exemplaren). [begin 20ste eeuw]. 1 omslag
513. Transcripties van bronnen betreffende de lakennijverheid te Dowaii, bewaard in het Stadsarchief van Dowaii. 1899. 1 omslag
514. Affiche van "Le syndicat des fabricants de draps de l'arrondissement de Verviers", met aankondiging van maatregelen tegen de staking, getroffen door de Algemene Vergadering, waarvan de broers Pirenne deeluitmaken, die plaats vond op 4 mei 1895. 1895. 1 stuk
515. Circulaire van de "Cercle lainier verviétois" met aankondiging van lezing door Pirenne over het ontstaan van de lakennijverheid te Verviers, die zal plaatsvinden op 27 maart 1913. 1913. 1 stuk
516. Affiche met aankondiging van een historische stoet naar aanleiding van de 550ste verjaardag van de heropbouw van de werfkapel te Aalst (kapel van de lakenwevers?). 9 april 1913. 1 stuk
In slechte staat.
517. Iconografie betreffende de lakennijverheid. z.d. 1 omslag
518. Recensies van ESPINAS G. en PIRENNE H., *Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'Industrie drapière en Flandre*, I, 1906, en II, 1909. 1906 en 1911. 1 omslag
519. ESPINAS G. en PIRENNE H., *Additions au Recueil de documents relatifs à l'histoire de l'Industrie drapière en Flandre*, overdruk uit *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 1929, 93, p. 33-66. 1929. 1 deel
520. *Une crise industrielle au XVIe siècle. La draperie urbaine et la "nouvelle draperie" en Flandre*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1905, 5, lezing tijdens openbare zitting van de Klasse der Letteren van de Koninklijke Academie van België op 10 mei 1905 (2 exemplaren), met recensies en notities. 1905-1906. 1 omslag
521. Door Pirenne geannoteerde overdruk van zijn artikel *Draps de Frise ou draps de Flandre? Un petit problème d'histoire économique à l'époque carolingienne*, in *Vierteljahrschrift für Sozial- und Wirtschaftsgeschichte*, 1909, 6, p. 308-315. 1909 of later. 1 deel

522. *Une question économique à l'époque carolingienne. Draps de Frise ou draps de Flandre?*, overdruk uit *Bulletin de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand*, 1909, 3.
Twee exemplaren.
523. Overdruk van *Draps d'Ypres à Novgorod au commencement du XIIe siècle*, in *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, 1930, 9, 2, p. 563-566, met bijhorende notities.
1930. 1 deel
524. Recensie van WILLEMSSEN G., *Contribution à l'histoire de l'industrie linière en Flandre au XVIIIe siècle*, Gent, 1907, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1908, 1.
1908. 1 stuk
525. Recensie van DOREN, werk over wolnijverheid te Firenze (onvolledig).
z.d. 1 stuk
526. Bijdragen over de lakennijverheid door KLUMKER C.J., *Der friesische Tuchhandel zur Zeit Karls des Grossen und sein Verhältnis zur Weberei jener Zeit*, overdruk uit *Jahrbuch der Gesellschaft für bildende Kunst und vaterländische Albertümer zu Emden*, 13, 1, 1899, p. 29-71; LUSCHIN A., Fries, in HOOPS J., *Reallexikon der Germanischen Altertumskunde*, 1912, p. 99; DE BEUS P., *Vlaamsche Lakenmakers in Duitsche Steden in de XIIde en XIIIde eeuw*, overdruk uit *Bijdragen tot de Geschiedenis*, 1926, p. 229-240; REYNOLDS R.L., *The Market for northern textiles in Genoa 1179-1200*, overdruk uit *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, 1929, 8, 3, p. 831-851; VAN WERVEKE H., *De economische en sociale gevolgen van de muntpolitiek der graven van Vlaanderen (1337-1433)*, overdruk uit *Annales de la Société d'Emulation de Bruges*, 1931, 74; VAN DE VYVER A. en VERLINDEN Ch., *L'auteur et la portée du conflictus ovis et lini*, overdruk uit *Revue belge de Philologie et d'Histoire*, 1933, 12, 1-2, p. 59-81.
eerste helft 20ste eeuw. 1 omslag
527. Notities betreffende de geldhandel.
z.d. 1 omslag
528. Notities betreffende de joden en de lombarden.
z.d. 1 pak

p. Geschiedenis van de Nederlanden en van België

(1) Algemene geschiedenis van de Nederlanden en van België

529. Ingekomen brieven en notities betreffende de verschillende uitgaven van de *Bibliographie de l'histoire de Belgique*, met teksten en proefdrukken.
1893-1932. 1 omslag

- 530-533. Bijdragen en recensies van werken betreffende de geschiedenis van de Nederlanden.
einde 19de-eerste helft 20ste eeuw. 1 deel, 1 katern, 1 omslag en 2 stukken
530. *Les Pays-Bas de 1280 à 1477*, in LAVISSE E. en RAMBAUD A., *l'Histoire générale du IVe siècle à nos jours*, III, 28, Parijs, 1894, p. 416-462.
1894. 1 deel
- "Les Pays-Bas de 1270 à 1477".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/15.
531. *Les origines de l'Etat belge*, Luik, 1906. 1 katern
532. Recensies van BLOK P.-J., *Geschiedenis van het Nederlandsche Volk*, I, Groningen, 1892, overdruk uit *Revue historique*, 1891, 51, p. 380-384; II, 1893, overdruk uit *Revue historique*, sept.-okt. 1895, 59, p. 175, met dankbriefje van Blok uit 1893; III, 1896, overdruk uit *Revue historique*, juni-juli 1898, 67, p. 392-393; IV-V, 1899-1902, overdruk uit *Revue historique*, sept.-okt. 1904, 86, p. 154-156.
1891-1904. 1 omslag
533. Bibliografische notitie van TERLINDEN Ch., *Histoire militaire des Belges*, Brussel, overdruk uit *Koninklijke Belgische Academie*, 5de reeks, 1932, 18.
1932. 2 stukken
Twee exemplaren.
- 534-633. Stukken betreffende *Histoire de Belgique*.
- Briefwisseling betreffende delen I tot VII.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/36 (delen I en II); 026PP/01/03/37 (delen III, IV en V) en 026PP/01/03/38 (delen VI en VII).
- Register van stukken (ingekomen brieven, contracten) betreffende de uitgave van de verschillende delen.
1899-1935.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/043.
- Register van notities ter voorbereiding van delen III en IV.
z.d.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/17.
- Register van notities ter voorbereiding van delen V en VI.
z.d.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/20.
- Registers van ontvangen eerbetuigingen bij het verschijnen van de verschillende delen.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/22 (delen I, II en III) en 026PP/01/07/23 (delen IV, V, VI en VII).
534. Stukken betreffende de inleiding en de structuur van verschillende delen en uitgaven: notities, ingekomen brieven, kladteksten.
einde 19de-eerste helft 20ste eeuw. 1 omslag
- 535-544. Notities en teksten voor deel I, boek 1.
einde 19de eeuw-begin 20ste eeuw. 10 omslagen
535. "Introduction du christianisme", inleiding over het christendom.

536. "1. L'Epoque Romaine. Formation des évêchés. L'Etablissement des Francs. Les monastères. L'influence Carolingienne", van de Romeinse tijd tot de Karolingische tijd.
537. "2. Le traité de Verdun. Lutte entre France et Allemagne, prétention carolingienne. Charles de Lotaringie. Normands", van het Verdrag van Verdun tot de Normandiërs.
538. "3. Les dynasties nationales en Flandre, Brabant, Hainaut. Les évêchés. Politique ducale. Formation des territoires", de nationale dynastieën in Vlaanderen, Brabant en Henegouwen; de bisdommen.
539. "4. La lutte entre les princes nationaux et les évêques. Brabant – Liège Utrecht; Hainaut – Cambrai; Flandre – Tournai. La Flandre et la France en 1127 et après. L'Empire. L'Angleterre", de strijd tussen vorsten en bisschoppen; Vlaanderen en Frankrijk in 1127 en later; het Keizerrijk, Engeland.
540. "5. Le gouvernement des princes. Les comtes et les abbayes. L'avouerie. La loi de paix", het bestuur der vorsten, graven en abdijen, de vrede.
541. "6. Culture du pays. Les domaines", de landbebouwing, de domeinen.
542. "7. La vie religieuse. Les monastères. Guerre des investitures. La croisade. Civilisation en général", het religieus leven, de kloosters, de investituurstrijd, de kruistochten, de beschaving.
543. "Epoque Carolingienne. Normands", de Karolingische en de Normandische tijd.
544. "Ducs de Lotharingie. Lotharingie sous les empereurs Saxons et Franconiens (Liège, Utrecht, Cambrai)", de hertogen van Lotharingen; Lotharingen onder de Saksische en Frankische keizers.
- 545-555. Notities en kladteksten voor deel I, boek 2.
einde 19de eeuw-begin 20ste eeuw. 11 omslagen
545. "1. Formation des villes et commencement du commerce", het ontstaan van de steden en van de handel.
546. "2. Taxation des constitutions. Le Patriciat. Les villes flamandes au XIIIe siècle (Règnes de Jeanne, Marguerite, Guy de Dampierre)", de Vlaamse steden in de 13de eeuw.
547. "3. La petite noblesse. Les classes rurales. Culture du pays. Le paysan", de kleine adel, de landbouw.
548. "4. Le prince et ses fonctionnaires. Baillis etc.", vorsten en ambtenaren, baljuws.
549. "5. Philippe d'Alsace. L'Angleterre. Philippe August. Le parti guelfe", Filips van den Elzas, Filips August.
550. "6. Guerre des d'Avesnes et Dampierres. La Flandre et l'Empire. Woeringen", de oorlog tussen de Avesnes en de Dampierres.
551. "7. La civilisation", de beschaving.
552. "La Flandre sous les comtes nationaux (jusqu'à la guerre des d'Avesnes et des Dampierres)", Vlaanderen onder de nationale vorsten tot de strijd tussen de Avesnes en de Dampierres.
553. "Lotharingie sous les Hohenstaufen (jusqu'au Grand Interrègne): Utrecht, Cambrai, Liège, Hainaut, Brabant", Lotharingen onder de Hohenstaufen.

554. Notities over de stadsmagistraat, de raad, de secundaire rechtbanken.
 555. "Fiches non classées", diverse.
 556. Notities voor deel I, boek 3. "2. Philippe le Bel et la Flandre. Les frontières naturelles", Filips de Schone en Vlaanderen, de nationale grenzen.
 einde 19de eeuw-begin 20ste eeuw. 1 omslag
 557. Tekst van deel I.
 1896. 1 pak
 Laatste pagina ontbreekt.
 --- Handschrift van deel I.
 Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/16.
 --- "Histoire de Belgique", I, Brussel, Lamertin.
 1902.
 Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/26.
 --- "Histoire de Belgique", I, derde herziene en verbeterde uitgave.
 1909.
 Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/29.
 558. Ingekomen brieven naar aanleiding van het verschijnen van deel I.
 1900. 1 omslag
 559-566. Notities en teksten voor deel II, boek 1.
 [einde 19de eeuw-begin 20ste eeuw]. 8 omslagen
 559. "1. Changements dans la situation générale du pays", veranderingen in de algemene toestand van het land.
 560. "Les villes brabançonnnes et liégeoises au XIVe siècle", de Brabantse en Luikse steden in de 14de eeuw.
 561. "2. La révolution démocratique et le mouvement urbain avant les Artevelde", democratische revolutie vóór de Arteveldes.
 562. "Le soulèvement de la Flandre de 1323 à 1328", de opstand van Vlaanderen van 1323 tot 1328.
 563. "L'époque des Artevelde en Flandre", de periode van de Arteveldes in Vlaanderen.
 564. "3. La guerre de cent ans et les Artevelde", de Honderdjarige Oorlog en de Arteveldes.
 565. "4. La révolte sous Louis de Male et Philippe d'Artevelde", de opstand onder Lodewijk van Male en Filips van Artevelde.
 566. "Constitutions territoriales", territoriale instellingen.
 567-573. Notities en teksten voor deel II, boek 2.
 [einde 19de eeuw-begin 20ste eeuw]. 6 omslagen en 1 pak
 567. "Les princes pendant la première moitié du XIVe siècle", de vorsten tijdens de eerste helft van de 14de eeuw.
 568. "Louis de Male et l'entrée en scène de la maison de Bourgogne", Lodewijk van Male en de aanvang van het Bourgondische tijdperk.
 569. "Les dynasties de Bavière et de Luxembourg", de dynastieën van Beieren en van Luxemburg.
 570. "Ducs de Bourgogne. Régestes", de hertogen van Bourgondië: regesten.

571. "Ducs de Bourgogne. Formation territoriale. Politique extérieure", de hertogen van Bourgondië: territoriale vorming en buitenlandse politiek.
572. "Epoque des ducs de Bourgogne. Historiographie", historiografie ten tijde van de Bourgondische hertogen.
573. Notities voor boek 2. 1 pak
- 574-577. Notities voor deel II, boek 3.
[einde 19de eeuw-begin 20ste eeuw]. 4 omslagen
574. De Bourgondische tijd.
575. "2. Les ducs de Bourgogne", de hertogen van Bourgondië.
576. "3. La civilisation matérielle", de materiële beschaving.
577. "4. Le mouvement intellectuel, XIVe-XVe s.", de intellectuele veranderingen in de 14de en 15de eeuw.
- "Histoire de Belgique", II.
1903.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/27.
- "Histoire de Belgique", II, tweede uitgave.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/30.
578. Notities, ingekomen brieven en teksten voor deel III.
[begin 20ste eeuw]. 1 omslag
- 579-582. Notities, documentatie en teksten voor deel III, boek 1.
[begin 20ste eeuw]. 4 omslagen
579. Teksten voor hoofdstuk 2 (de regering van Maximiliaan van Oostenrijk), 3 (Filips de Schone), 4 (Karel V en Margaretha van Oostenrijk), 5 (Karel V en Maria van Hongarije) en 6 (het Land van Luik).
29 jan. 1904.
580. Notities en documentatie betreffende Maria van Bourgondië en Maximiliaan tot Filips de Schone.
581. Notities en documentatie betreffende Filips de Schone, Karel V, Margaretha van Oostenrijk en Maria van Hongarije.
582. Notities en documentatie betreffende het Land van Luik vanaf 1477 (hoofdstuk 6).
- 583-588. Notities, documentatie en teksten voor deel III, boek 2.
[begin 20ste eeuw]. 6 omslagen
583. Teksten voor boek 2: "L'organisation politique", de politieke organisatie (hoofdstuk 1), "Le mouvement économique et les transformations sociales", de economische evolutie en sociale veranderingen (hoofdstuk 2), "La Renaissance", de renaissance (hoofdstuk 3) en "La Réforme", de hervorming (hoofdstuk 4).
584. "La noblesse, XVIe s.", de adel in de 16de eeuw.
585. "Les institutions, 1477-1580", de instellingen in de periode 1477-1580 (hoofdstuk 1).
586. "2. Mouvement économique, XVIe s.", de economische evolutie in de 16de eeuw.
587. "3. La Renaissance", de renaissance.
588. "4. La Réforme", de hervorming.

- 589-593. Notities, documentatie en teksten voor deel III, boek 3.
[begin 20ste eeuw]. 5 omslagen
589. 1. Filips II.
590. "2. Les nouveaux évêchés et Granvelle", de nieuwe bisdommen en Granvelle.
591. "3. Les Calvinistes et les Gueux", de Calvinisten en de Geuzen.
592. "4. Les iconoclastes", de iconoclasten.
593. Afschriften van brieven van Margaretha van Parma.
- "Histoire de Belgique", III.
1907.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/28.
- "Histoire de Belgique", III, tweede uitgave.
1912.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/31.
594. Ingekomen brieven, bibliografische notities betreffende deel IV.
[begin 20ste eeuw]. 1 omslag
- 595-598. Notities ter voorbereiding van deel IV, boek 1.
[begin 20ste eeuw]. 4 omslagen
595. Algemeen.
596. "1-2. Le duc d'Albe et Requesens, août 1567-5 mars 1576", de hertog van Alva en Requesens, augustus 1567 tot maart 1576.
597. "3-4. La Pacification de Gand et don Juan", de Pacificatie van Gent en Don Juan.
598. Transcriptie van brieven van Antonius Des Traos.
Bevat overdruk van VAN DER LINDEN H., *De brieven van A. Des Traos betreffende de Nederlandsche beroerten tijdens de regeering van don Juan van Oostenrijk*, Gent, 1892.
599. Notities ter voorbereiding van deel IV, boek 2, betreffende Alexander Farnèse (hoofdstukken 1, 2 en 3).
[begin 20ste eeuw]. 1 omslag
- 600-601. Notities ter voorbereiding van deel IV, boek 3.
[begin 20ste eeuw]. 2 omslagen
600. Albrecht en Isabella, 1594-1633.
601. "Le pays de Liège XVIIe s.", het Land van Luik in de 17de eeuw (hoofdstuk 5).
- 602-605. Notities, ingekomen brieven en documentatie ter voorbereiding van deel IV, boek 4.
[begin 20ste eeuw]. 3 omslagen en 1 pak
602. "1. Mouvement religieux, XVIIe s.", de religieuze opstand in de 17de eeuw (hoofdstuk 1). 1 pak
603. "2. Les Institutions, XVIIe s.", de instellingen in de 17de eeuw (hoofdstuk 2).
604. "3. Mouvement économique, XVIIe s.", economische evolutie in de 17de eeuw (hoofdstuk 3).
605. "4. Civilisation en général, XVIIe s.", algemene beschaving in de 17de eeuw (hoofdstuk 4).
606. Fragment van tekst in typoscript van deel IV, boek 4.
[begin 20ste eeuw]. 1 omslag

- "Histoire de Belgique", IV, eerste uitgave.
1911.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/32.
- 607-617. Notities, ingekomen brieven en documentatie ter voorbereiding van
deel V.
begin 20ste eeuw. 8 omslagen en 3 pakken
607. Boek 1. "Situation religieuse, XVIIe et XVIIIe s.", religieuze toestand
in de 17de en 18de eeuw. 1 omslag
608. Boeken 1 en 2. "Période espagnole – 1715", Spaanse periode tot 1715.
1 pak
609. "Mouvement économique, XVIIe-XVIIIe s.", economische evolutie in
de 17de en 18de eeuw. 1 pak
610. "Le Pays de Liège, XVIIe-XVIIIe s.", het Land van Luik in de 17de en
18de eeuw. 1 pak
611. "Institutions, XVIIIe s.", instellingen in de 18de eeuw. 1 omslag
612. "Période autrichienne", de Oostenrijkse periode. 1 omslag
613. "Charles VI, 12 oct. 1711-20 oct. 1740", Karel VI, 12 okt. 1711 tot 20
okt. 1740. 1 omslag
614. "Marie Thérèse, 1740-29 nov. 1780", Maria Theresia, 1740 tot 29 nov.
1780. 1 omslag
615. "Joseph II, 1750-20 fév. 1790", Jozef II, 1750 tot 20 feb. 1790.
1 omslag
616. Boek 4. "Révolution Brabançonne", Brabantse Revolutie. 1 omslag
Bevatte 6 originele archiefstukken betreffende Grand-Hallet uit 1790-1791, die naar
het Rijksarchief Luik werden overgebracht.
617. "Mouvement intellectuel", het intellectuele leven. 1 omslag
- Eerste redactie van deel V.
[1914].
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/18 en
026PP/01/03/19.
618. Tekst van deel V, met op laatste folio datering Gent,
donderdagmiddag 11 nov. 1915.
11 nov. 1915. 1 pak
- "Histoire de Belgique", V.
1920.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/33.
- 619-625. Notities, ingekomen brieven en documentatie ter voorbereiding van
deel VI.
eerste helft 20ste eeuw en 1792-1793. 4 omslagen en 3 pakken
619. Notities en brief van Vannerus als antwoord op een vraag om
inlichtingen, 1924.
z.d. en 1924. 1 omslag
620. "Première occupation française de Jemappe à Neerwinden, 6 nov.
1792-18 mars 1793", eerste Franse bezetting, 6 november 1792 tot 18
maart 1793.
eerste helft 20ste eeuw en 1792-1793. 1 pak
Bevat enkele eigentijdse drukwerken.

621. "Deuxième restauration autrichienne de Neerwinden à Fleurus, 18 mars 1793-26 juin 1794", tweede Oostenrijkse restauratie, 18 maart 1793 tot 26 juni 1794.
eerste helft 20ste eeuw. 1 omslag
622. "Le Régime français depuis Fleurus, 26 juin 1794-1814", de Franse tijd vanaf Fleurus, 26 juni 1794-1814.
eerste helft 20ste eeuw. 1 pak
623. Nederlandse tijd, 1815-1830.
eerste helft 20ste eeuw. 1 pak
624. "La Révolution jusqu'à la proclamation de l'indépendance par le Congrès 18 novembre 1830", de Revolutie tot de uitvaardiging van de onafhankelijkheid van het Belgische volk door het Nationaal Congres op 18 november 1830.
eerste helft 20ste eeuw. 1 omslag
Bevat fragment in typoscript van memoires van Alexandre Gendebien over zijn reis naar Rijsel en de rol die hij speelde in de Belgische Revolutie, verschenen in La Liberté op 24 mei 1867.
625. "Le Régent 24 février 1831-21 juillet 1831", het regentschap van 24 februari tot 21 juli 1831.
eerste helft 20ste eeuw. 1 omslag
626. Tekst van deel VI.
ca. 1925. 1 pak
- Eerste redactie van deel VI.
z.d.
- Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/21.
"Histoire de Belgique", VI.
1926.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/34.
627. Recensies van delen I, III, IV, V en VI.
1899-1926. 1 omslag
- 628-632. Notities, ingekomen brieven en documentatie ter voorbereiding van deel VII.
eerste helft 20ste eeuw. 4 pakken en 1 omslag
628. Notities, vooral betreffende bibliografie. 1 pak
629. Brieven van P. Bergmans, 1925, Reincke Bloch, 1927, A. De Ridder, 1927, en de secretaris-generaal van de Boerenbond, 1928.
1925, 1927-1928. 1 omslag
630. "La Révolution. Reconnaissance et établissement de l'état, 18 nov. 1830-1848", de Revolutie, de binnenlandse politiek van 18 nov. 1830 tot 1848. 1 pak
631. "Faits sociaux etc. depuis 1839", sociaal-economische en intellectuele zaken, de Vlaamse beweging, het intellectuele leven, etc., vanaf 1839. 1 pak
632. "Faits politiques depuis 1848", politieke feiten vanaf 1848. 1 pak
633. Ontvangstbewijzen van uitgever Lamertin voor een deel van het handschrift (p. 155-439) van deel VII.
1930-1931. 1 omslag

- Voorbereidende notities van deel VII.
z.d.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/22.
- Eerste redactie van deel VII.
z.d.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/23.
- Afschrift van handschrift door echtgenote Jenny Vanderhaeghen.
z.d.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/24.
- Definitieve redactie van deel VII.
z.d.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/25.
- "Histoire de Belgique", VII.
1932.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/35.
- Nederlandstalige uitgave "Geschiedenis van België".
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/03/39.

(2) *Geschiedenis van meerdere vorstendommen in de Nederlanden*

- 634. Notities betreffende middeleeuwse kroniekschrijvers.
z.d. 1 pak
- 635. Notities betreffende middeleeuwse kronieken hoofdzakelijk van Vlaanderen.
z.d. 1 pak
- 636. *Un appel à une croisade contre les Slaves adressé à l'évêque de Liège, au duc de Lotharingie et au comte de Flandre au commencement du XIIe siècle*, overdruk uit *Mélanges de Borman*, 1919, p. 85-90.
1919. 2 katernen
Twee exemplaren.
- 637. Recensie van DUVIVIER Ch., *Les influences françaises et germaniques en Belgique. La Querelle des d'Avesnes et des Dampierre jusqu'à la mort de Jean d'Avesnes (1257)*, Brussel en Parijs, 1894, overdruk uit *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1895, 38, p. 42-47, met dankbriefje van Ch. Duvivier.
1895. 1 omslag
- 638. Recensie van Dom BERLIÈRE U., *Monasticon belge. I. Province de Namur, Province de Hainaut*, Maredsous, 1897, overdruk uit *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1897, 40, p. 265-266.
1897. 1 stuk
- 639. Recensies van VANDERKINDERE L., *Histoire de la formation territoriale des principautés belges au Moyen âge*, Brussel, 1899 en 1902, I en II, overdrukken uit *Historische Vierteljahrschrift*, 1903, p. 255-256 en *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1903, 46, p. 108-111.
1903. 1 omslag
- 640. Recensie van PERGAMENI C., *L'avouerie ecclésiastique belge. Des origines à la période bourguignonne*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1908, 4.
1908. 1 stuk

(3) *Geschiedenis van Vlaanderen*

641. Ingekomen brieven en recensies naar aanleiding van het verschijnen van het artikel *La version flamande et la version française de la Bataille de Courtrai*, in *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 4de reeks, 1890, 17. 1890-1892. 1 omslag
642. Notities en ingekomen brieven betreffende de Guldensporenslag (Slag van Kortrijk), met overdruk van *Note sur un passage de Van Velthem relatif à la Bataille de Courtrai*, in *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 5de reeks, 1899, 9, 2 (6 exemplaren). einde 19de eeuw. 1 omslag
643. Recensies naar aanleiding van het verschijnen van de uitgave door Pirenne van *Histoire du meurtre de Charles le Bon, comte de Flandre, par Galbert de Bruges, suivie de poésies latines contemporaines, publiées d'après les manuscrits, avec une introduction et des notes*, Parijs, 1891 (*Collection de textes pour servir à l'étude et à l'enseignement de l'histoire*, 10). 1891-1892. 1 omslag
644. Notities betreffende de bronnen voor de geschiedenis van Vlaanderen in de middeleeuwen, met gedrukte samenvatting van lezing op 18 december 1893 over *Les sources de l'histoire de Flandre au Moyen-Age* (2 exemplaren). einde 19de eeuw. 1 pak
645. Brieven van Cuvelier en De Sagher met commentaar op de hen toegestuurde bijdrage *Documents relatifs à l'histoire de Flandre pendant la première moitié du XIVe siècle*, in *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 5de reeks, 1897, 7. 4 en 5 juni 1897. 1 omslag
646. Ingekomen brieven en recensies naar aanleiding van het verschijnen van de bijdrage *Le soulèvement de la Flandre maritime de 1323 à 1328. Documents inédits publiés avec une introduction*, uitgegeven door de Koninklijke Commissie voor Geschiedenis in 1900. 1900-1901. 1 pak
647. Notities betreffende een conflict tussen de stadsmagistraat van Ieper en de bewakers van de jaarmarkt van Champagne in 1309-1310, met overdruk van *Un conflit entre le Magistrat yprois et les Gardes des foires de Champagne en 1309-1310, avec le texte de la seule charte sauvée de l'incendie des Archives d'Ypres*, in *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 1922, 86, p. 1-10. [ca. 1922]. 1 omslag
Bevatte originele oorkonde uit 1310 die werd gerestitueerd aan het Stadsarchief van Ieper.
648. Notities betreffende de jaarmarkten in Vlaanderen. z.d. 1 omslag
649. Notities betreffende de kasteleins van Vlaanderen en Artesië. z.d. 1 pak
650. Notities en documentatie betreffende het taalgebruik in Vlaanderen. z.d. 1 pak

651. Notities en kaart betreffende de opstand van Kust-Vlaanderen en de Slag bij Kassel in 1328.
z.d. 1 omslag
652. *Rectification à l'édition des Inventaires des héritages des Flamands tués à la Bataille de Cassel*, overdruk uit *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 5de reeks, 1900, 10, 4.
1900. 2 stukken
Twee exemplaren.
653. "Note historique sur la question des Wielingen", getypte historische notitie over het vraagstuk van de Wielingen, door F.L. Ganshof en H. Pirenne, geschreven in opdracht van het Ministerie van Buitenlandse Zaken, met briefwisseling.
1920. 1 omslag
654. Jacob van Artevelde, overdruk uit *Der Lotse hamburgische Wochenschrift für deutsche Kultur*, 1902, 2, 26, p. 795-804.
1902. 1 katern
655. *A propos de l'édition de la chronique de Jean Molinet*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1904, 1, p. 21-24.
1904. 2 stukken
Twee exemplaren.
656. *Un mémoire de Robert de Cassel sur sa participation à la révolte de la Flandre maritime en 1324-1325*, overdruk uit *Revue du Nord*, 1910, 1.
1910. 1 omslag
Met enkele notities van Pirenne.
657. *Tanchelin et le projet de démembrement du diocèse d'Utrecht vers 1100*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1927, 13, p. 112-119.
1927. 1 katern
658. Recensie van FLAMMERMONT J., *Lille et le Nord au moyen âge. Leçons rédigées par C. Bucllet*, Rijsel, 1888, overdruk uit *Revue de l'Instruction Publique en Belgique*, 1889, p. 193.
1889. 1 stuk
659. Recensie van FUNCK-BRENTANO F., *Mémoire sur la bataille de Courtrai (1302, 11 juillet) et les chroniqueurs qui en ont traité, pour servir à l'historiographie du règne de Philippe-le-Bel*, Parijs, 1891, overdruk uit *Revue critique*, nieuwe reeks, 1892, 33.
1892. 1 stuk
660. Recensie van FUNCK-BRENTANO F., *Annales Gandensis*, Parijs, 1896, overdruk uit *Deutschen Zeitschrift für Geschichtswissenschaft*, 1896.
1896. 2 katernen
Twee exemplaren.

661. Recensie van FUNCK-BRENTANO F., *Philippe le Bel et la Flandre, d'après un ouvrage récent*, overdruk uit *Bulletin de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand*, 1897, 4.
1897. 2 katernen
Twee exemplaren.
662. Recensie van FUNCK-BRENTANO F., *Les origines de la guerre de Cent-Ans. Philippe le Bel en Flandre*, Parijs, 1897, overdruk uit *Revue critique*, nieuwe reeks, 1897, 44, p. 416-421.
1897. 1 katern
663. Bibliografische notitie over DES MAREZ G., *Etude sur la propriété foncière dans les villes du moyen âge et spécialement en Flandre, avec plans et tables justificatives*, Gent-Parijs (*Recueil de travaux publiés par la Faculté de philosophie et lettres de l'Université de Gand*, 20), overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 3de reeks, 1898, 35.
1898. 1 stuk
664. Bibliografische notitie over WILLEMSSEN G., *Etude sur la démographie d'une commune du plat pays de Flandre, de 1631 à 1795*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1904, 8.
1904. 1 stuk
665. Bibliografische notitie over HÄPKE R., *Brügger Entwicklung zum mittelalterlichen Weltmarkt*, Berlijn, 1908, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1908, 11.
1908. 1 stuk
666. Verslag van Pirenne als commissaris in de jury van de Prijs Saint-Genois van de Koninklijke Academie van België, vierde periode: 1898-1907, voor een geschiedkundig werk over de Calvinistische periode te Gent (1576-1584), overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1908.
1908. 1 stuk
667. Bibliografische notitie over VAN WERVEKE H., *Het Bisdom Terwaan van den oorsprong tot het begin der XIVde eeuw*, Gent, 1924, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1924, 10-12, p. 299-300.
1924. 1 stuk
668. Bibliografische notitie over DEPT G.-G., *Les influences anglaise et française dans le comté de Flandre au début du XIIIe siècle*, Gent-Parijs, 1928, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1929, 15, 1-2, p. 7-8.
1929. 1 stuk
669. Bibliografische notitie over ESPINAS G., *Une guerre sociale interurbaine dans la Flandre wallonne au XIIIe siècle. Douai et Lille 1284-1285*, Parijs-Rijsel, 1930, p. 135, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1930, 16, 4, p. 135.
1930. 1 stuk

(4) *Geschiedenis van Brabant*

670. *La duchesse Aleyde de Brabant et le "De Regimine Judaeorum" de Saint Thomas d'Aquin*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1928, 14, 3.
1928. 1 katern
671. Bibliografische notitie over CUMONT G., *Etude sur le cours de monnaies en Brabant pendant le règne de la duchesse Jeanne, depuis 1383 jusqu'à 1406*, Brussel, 1902, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1902, 9-10.
1902. 1 stuk
672. Verslag door jurylid Pirenne van een verhandeling over de totstandkoming van een democratisch bestuur in een Belgische middeleeuwse stad, ingediend voor de prijs van de Koninklijke Academie van België, Klasse der Letteren, 1928, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 5de reeks, 1928, 14, 4, p. 67-68.
1928. 2 stukken
Twee exemplaren.

(5) *Geschiedenis van Henegouwen*

673. Handgeschreven studie getiteld "Les lettres d'Étienne évêque de Tournai (1191-1204)".
z.d. 1 katern
674. Verslag door jurylid Pirenne van een verhandeling over Doornik en het Doornikse in de 16de eeuw op sociaal en politiek vlak, ingediend voor de prijs van de Koninklijke Academie van België, Klasse der Letteren, 1904, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1904, 5.
1904. 1 stuk
675. Bibliografische notitie over VERRIEST L., *La Charité Saint-Christophe et ses comptes au XIIIe siècle. Contribution à l'étude des institutions financières de Tournai au moyen âge*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1904, 8.
1904. 1 stuk
676. Bibliografische notitie over MATTHIEU E., *Biographie du Hainaut*, 2 dln., Edingen, 1902-1905, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1906, 4.
1906. 1 stuk
677. Bibliografische notitie over LEURIDANT F., *Inventaire sommaire des archives du château de Beloeil (Annales du Cercle archéologique d'Ath et de la région*, 1919, 4), overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1919, 2-3, p. 102-103.
1919. 1 stuk
678. *La place du Hainaut dans l'Histoire de Belgique*, persknipsel over de studie van Pirenne over de positie van Henegouwen in de Belgische geschiedenis, verschenen in *La Nation belge*, 8 mei 19[30?].
19[30]. 1 stuk

(6) *Geschiedenis van het prinsbisdom Luik*

679. Advocati. Etude sur les advocati en Basse Lorraine, spécialement d'après les sources liégeoises, notities ter voorbereiding van een studie over de advocatus, gebaseerd op Luikse bronnen.
z.d. 1 omslag
- 680-681. Stukken betreffende de abdij van Sint-Truiden.
1892-1897. 2 omslagen
680. Notities betreffende een rekenboek, maten, gewichten en munten.
1893.
Bevat overdruk van DE PAUW N., *Note sur un vieil rentier des seigneurs d'Audenarde aux XIIIe et XIVe siècles*, uit *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 4de reeks, 12, 6-7.
681. Notities, ingekomen brieven en recensies betreffende de uitgave door Pirenne van de polyptiek van Willem van Ryckel, getiteld *Le livre de Guillaume de Ryckel (1249-1272). Polyptique et comptes de l'abbaye de Saint-Trond au milieu du XIIIe siècle (Annexes au Bulletin de la Commission royale d'Histoire)*, Gent, 1896.
1892-1897.
Handgeschreven en gedrukt.
682. Ingekomen brieven en dankkaartjes naar aanleiding van het verschijnen van *Dinant dans la Hanse teutonique*, in *Compte rendu du Congrès historique et archéologique de Dinant*, Namen, 1904.
1904. 1 omslag
683. *Copères*, overdruk uit *Wallonia*, 1904, p. 51-53, met bijhorende brief.
1904. 1 omslag
Handgeschreven en gedrukt.
- 684-685. Stukken betreffende Sedulius van Luik.
1880-1882, 1927-1929. 2 omslagen
684. Stukken betreffende het artikel over Sedulius van Luik, verschenen in 1882 bij de Koninklijke Academie van België: notities, briefwisseling, geannoteerde proefdruk en recensies.
1880-1882, 1929.
Handgeschreven en gedrukt.
685. Stukken betreffende de lezing over Sedulius van Luik gegeven door Pirenne te Brussel in zaal Delgay op 3 maart 1928 voor de Amitiés irlandaises.
1927-1928.
686. *Sur la condition sociale de Henri de Dinant*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1908, p. 60-64.
1908. 1 katern
687. Recensie van BORMANS S., *Cartulaire de la commune de Dinant*, 3 dln., Namen, 1880-1882, overdruk uit *Westdeutsche Zeitschrift*, 1884, 3, 2, p. 160-163.
1884. 1 katern

688. Verslag door Pirenne als commissaris van de Klasse der Letteren van de Koninklijke Academie van België van een verhandeling van HUISMAN M., *Essai sur le règne du prince-évêque Maximilien-Henri de Bavière*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1899, 7.
1899. 2 stukken
Twee exemplaren.
689. Verslagen door Pirenne als commissaris voor de prijs de Stassart van de Klasse der Letteren van de Koninklijke Academie van België van een verhandeling van SIMENON getiteld *Histoire économique de l'abbaye de Saint-Trond depuis la fin du XIIIe siècle jusqu'au commencement du XVIIe siècle*, die werd ingediend in 1908 en nogmaals in 1911, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1908, 5 en 1911, 5.
1908 en 1911. 2 katernen
- (7) Overige vorstendommen
690. Recensie van het werk van HABETS J., *Limburgsche Wijsdommen, dorpscostumen en gewoonten bevattende voornamelijk bank-, laat- en boschrechten*, Den Haag, 1891 (*Werken der Vereeniging tot uitgave der bronnen van het oude vaderlandsche recht*, 12), overdruk uit *Revue critique*, nieuwe reeks, 1892, 33, p. 488-489, met dankbriefje van Habets.
1892. 2 stukken
Handgeschreven en gedrukt.
- (8) Hertogdom Bourgondië
691. Stukken betreffende de eerste vergaderingen van de Staten-Generaal: getypte lijst van 1464 tot 1515, studie over de Staten-Generaal in 1464, afschriften van akten van de Staten-Generaal van 1473, briefwisseling en notities.
z.d. 1 omslag
Ontbreekt.
692. Recensie van STEIN H., *Olivier de la Marche, historien, poète et diplomate bourguignon* (Extrait du tome XLIX des Mémoires couronnés et Mémoires des savants étrangers publiés par l'Académie royale), overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1889, p. 328-330.
1889. 1 stuk
- (9) Revolutie 16de eeuw
693. *L'importance économique et morale d'Anvers à l'époque de Plantin*, overdruk uit *Fêtes données en 1920 à Anvers et à Tours à l'occasion du quatrième centenaire de la naissance de Christophe Plantin*, Antwerpen, 1921.
1921. 1 katern
694. Recensie van KALKOFF P., *Die Anfänge der Gegenreformation in den Niederlanden*, Halle, 1904, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1904, p. 276-277.
1904. 1 stuk

695. Recensie van MARX E., *Studien zur Geschichte des Niederländischen Aufstandes*, 1902, Leipzig, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1904, p. 389-392.
1904. 1 stuk
- (10) *Franse Revolutie*
696. Recensies van VERHAEGEN P., *La Belgique sous la domination française, 1792-1814*, I, II, IV en V, 1922, 1924 en 1929, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1923, 1-6, p. 56-57; 1924, 10-12, p. 330-331 en 5de reeks, 1930, 16, 1-2, p. 7-8.
1923, 1924 en 1930. 1 omslag
- (11) *Belgische Revolutie en onafhankelijk België*
697. "A propos de la restauration nationale", artikel in handschrift voor Les Editions nationales du Souvenir.
z.d. 1 omslag
698. "La Formation de la Belgique contemporaine", tekst in handschrift.
7 aug. 1931. 1 omslag
Deze bijdrage werd postuum uitgegeven door Le Flambeau in 1937.
699. Recensie van BRAEMER K., *Nationalität und Sprache im Königreiche Belgien*, Stuttgart, 1887, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1888, p. 393-394.
1888. 2 stukken
Twee exemplaren.
700. Recensie van WILMOTTE M., *La Belgique morale et politique (1830-1900)*, Brussel, 1902, overdruk uit *Revue de l'Instruction publique en Belgique*, 1902, p. 317-319.
1902. 1 stuk
701. Bibliografische notitie over DE LICHTERVELDE L., *Léopold II*, Brussel, 1926, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique*, 1927, 13, 3, p. 105.
1927. 1 stuk
702. Bibliografische notitie over DE LIGNE E., *Souvenirs et portraits, 1830-1856*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1930, 16, 5-7, p. 277-278.
1930. 1 stuk
703. Bibliografische notitie over GARSOU J., *Alexandre Gendebien, sa vie, ses mémoires*, Brussel, 1930, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1931, 17, 4, p. 139.
1931. 1 stuk
704. Bibliografische notitie over DELVAUX F., *Le siège de la citadelle d'Anvers*, Brussel, 1930, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1931, 17, 4, p. 140-141.
1931. 1 stuk

705. Verslag van een verhandeling over de revolutie in september 1830 ingediend voor de jaarlijkse prijs van de Koninklijke Belgische Academie, overdruk uit *Mededeelingen van de Afdeeling Letteren en Staat- en Zedekundige Wetenschappen*, 5de reeks, 1932, 18, 3-5, p. 37-39.
1932. 2 stukken
Twee exemplaren.
- (12) *Lokale geschiedenis*
706. Notities, ingekomen brieven en documentatie betreffende de geschiedenis van Verviers en het land van Franchimont.
einde 19de-begin 20ste eeuw. 1 omslag
Handgeschreven en gedrukt.
707. Julius Vuylsteke en zijn oorkondenboek der stad Gent, overdruk uit *Tijdschrift van het Willemsfonds*, 1904.
1904. 2 stukken
Twee exemplaren.
708. Bibliografische notitie over FRIS V., *L'Histoire de Gand*, Brussel-Parijs, 1913, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1914, 4.
1914. 2 stukken
Twee exemplaren.
709. Bibliografische notitie over VAN WERVEKE H., *Kritische studiën betreffende de oudste geschiedenis van de stad Gent*, Parijs-Antwerpen-Amsterdam, 1933 (Werken uitgegeven door de Faculteit der Wijsbegeerte en Letteren. Universiteit te Gent), overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1933, 19, 1-4.
1933. 1 stuk
- q. Wereldoorlog I**
710. Toespraak over België tijdens Wereldoorlog I gehouden op de zitting van de Koninklijke Academie van België, Klasse der Letteren, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe der Lettres*, 1919, 1.
1919. 1 omslag
Twee exemplaren.
- "La nation belge et la guerre 1914-1918", notities.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/14/1.
711. Ingekomen felicitatiebrieven voor de rectorale rede "La Nation belge et l'Allemagne", gehouden bij de opening van het academiejaar in 1919 aan de Universiteit Gent.
1920. 1 omslag
712. Ingekomen brieven, persknipsels en recensies betreffende het boek over België en de Eerste Wereldoorlog *La Belgique et la Guerre mondiale*, uitgegeven bij Les Presses universitaires de France te Parijs in 1929.
1928-1930. 1 omslag

713. Notities, brieven van Jean Labarthe uit 1933 en 1934 en krantenknipsel betreffende de "Souvenirs de captivité en Allemagne", verschenen in 1920. eerste helft 20ste eeuw. 1 omslag
714. *Le Pangermanisme en Belgique*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1919, 5. 1919. 2 katernen
Twee exemplaren.
715. *Une histoire économique et sociale de la guerre*, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1924. 1924. 1 katern
716. Bibliografische notitie over CROKAERT P., *L'Immortelle Mêlée*, Parijs, 1919, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1919, p. 437-440. 1919. 1 stuk
717. Bibliografische notitie over TASNIER en VAN OVERSTRAETEN R., *La Belgique et la Guerre, III: Les opérations militaires*, 2de uitg., 1926, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 1927, 13, 3, p. 106. 1927. 1 stuk
718. Bibliografische notitie over PASSELECQ F., *Déportation et travail forcé des ouvriers et de la population civile de la Belgique occupée*, Parijs en New Haven, overdruk uit *Bulletin de l'Académie royale de Belgique, Classe des Lettres*, 5de reeks, 1929, 15, 6, p. 198-199. 1929. 1 stuk

r. Biografische notities

719. Fragmenten uit *Biographie nationale* (namen beginnend met L en M): deel XI, Brussel, 1890-1891, kol. 225-288, 449-480, 513-544 en 769-832; deel XII, Brussel, 1892-1893, kol. 97-160; deel XIII, Brussel, 1894-1895, kol. 289-352. 1890-1895. 1 omslag
- 720-722. Stukken betreffende de biografie van Godefroid Kurth. 1899, 1923-1924. 1 katern, 1 stuk en 1 omslag
720. *Discours de M. Henri Pirenne, Professeur à l'Université de Gand*, overdruk van redevoering gehouden bij het 25-jarig ambtsjubileum van Godefroid Kurth in 1898. 1899. 1 katern
721. Brief van de weduwe van Godefroid Kurth ter voorbereiding van de redactie van zijn biografie. 12 okt. 1923. 1 stuk
722. Ingekomen felicitatiebrieven en persknipsels naar aanleiding van het verschijnen van de biografie van Godefroid Kurth in *Annuaire de l'Académie royale de Belgique*, 1924, 90. 1924. 1 omslag
723. Kladversie, definitieve tekst in handschrift en overdruk van voorwoord in *Hommage à Dom Ursmer Berlière*. 1931. 1 omslag

F. EERBETOON

- Registers van stukken betreffende benoemingen en onderscheidingen.
 - I. 1879-1909.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/9.
 - II. 1910-1920.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/10.
 - III. 1924-1935.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/11.
- Registers van bijdragen over Pirenne.
1891-1939.
 - I. Algemeen.
1898-1935.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/01.
 - II. Recensies van diverse werken.
1891-1939.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/02.
- Registers van persartikels over Pirenne.
 - 1914-1918.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/3.
 - 1918-1934.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/4.
- Registers van stukken betreffende hulde aan Pirenne.
 - I. Tijdschriften.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/5.
 - II. Pers.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/6.
 - III. Artikels.
1935-1938.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/7.
- Doctor honoris causa van Leipzig.
1909.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/8.
- 724-726. Stukken betreffende de huldiging in 1912.
 - 1912. 2 omslagen en 2 stukken
 - 724. Toespraak gehouden op de huldigingsplechtigheid op 5 mei 1912 door het Akademisch historisch genootschap ter gelegenheid van de 25ste verjaardag van dit genootschap en van het 25-jarig professoraat van Pirenne aan de Universiteit van Gent.
5 mei 1912. 1 omslag
 - 725. Aankondiging en reglement van de Pirenne-stichting, n.a.v. zijn 25-jarig professoraat aan de Universiteit van Gent, Académie royale de Belgique, Classe des Lettres.
[1912]. 2 stukken
2 exemplaren.
 - De ceremonie.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/12.
 - Brieven van vrienden.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/13.

- Organisatie van de huldigingsplechtigheid.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/14.
- Organisatie van de Pirenne-stichting.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/15.
- "Plaquette" van de Faculteit der Letteren van de Universiteit van Rijsel.
mei 1912.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/16.
- 726. *L'Appel. Hebdomadaire libéral étudiantin gantois, 11 mei 1912, 1, 15. Numéro spécial dédié au Prof. H. Pirenne*, nummer van het liberaal weekblad van de studenten aan de Universiteit van Gent gewijd aan Henri Pirenne.
11 mei 1912. 1 omslag
9 exemplaren.
Ook exemplaar in Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/17.
- 727. Schriftelijke neerslag van de huldigingsplechtigheid van Pirenne gehouden ter gelegenheid van zijn 25-jarig hoogleraarschap aan de Universiteit van Gent, op 12 mei 1912, en toespraak van G. DES MAREZ bij de nationale huldiging van Pirenne n.a.v. zijn oorlogshelddadten door de Ligue National du Souvenir, op 30 april 1921.
1912 en 1921. 1 band
Bevat menukaart van het diner in het Restaurant de la Monnaie te Brussel op 30 april 1921.
- Huldiging van 30 april 1921 door de Ligue Nationale des Souvenirs.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/18.
- Huldiging van 1926.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/19.
- Huldigingen van 1930 en 1932.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/20.
- 728. *Le banquet Pirenne. Texte des discours prononcés le 14 mars 1932*, nummer van *Le Flambeau*, 1932, 15, 4, met de toespraken gehouden tijdens de door Le Flambeau georganiseerde huldiging van Pirenne op 14 maart 1932, naar aanleiding van de voltooiing van de *Histoire de Belgique*, met menukaart (2 exemplaren).
1932. 1 deel
- Register van stukken betreffende de ontvangst van de Francqui-prijs.
[1933].
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/21.
- 729. *Henri Pirenne (1862-1935)*, overdruk uit *Le Flambeau*, nov.-dec. 1935.
1935. 1 katern
- 730. VAN DEN GHEYN G., *Hommage à Henri Pirenne, Paul Bergmans et Robert Schoorman*, overdruk uit *Bulletin de la Société d'Histoire et d'Archéologie de Gand*, 1934-1935, Gent, 1936.
1936. 1 katern
- 731. Recensie door VANDER LINDEN H. van *Etudes d'histoire dédiées à la mémoire de Henri Pirenne par ses anciens élèves*, Brussel, 1937.
1937. 1 stuk

732. Stukken betreffende de herdenking van Pirenne in 1938.
732. Brochure van het "Herdenkingscomité professor Henri Pirenne" (3 exemplaren) en uitnodiging door dit Comité op de academische zitting in het Paleis der Academieën op 18 mei 1938 (3 exemplaren).
1938. 1 omslag
- Academische zitting.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/24.
- Briefwisseling, voorbereidende notities.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/25.
- Briefwisseling.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/26.
- Hulde van de pers.
Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/27.
733. *Hulde aan de nagedachtenis van Henri Pirenne op 2 december 1954, Rijksuniversiteit te Gent*, brochure met toespraken gehouden ter gelegenheid van de inhuldiging van een borstbeeld van Henri Pirenne.
1954. 1 katern
Twee exemplaren.
- G. BIO-BIBLIOGRAFIE VAN PIRENNE**
734. BERTAUT R., *Henri Pirenne, professeur à l'Université de Gand. Notice bio-bibliographique*, in *Revue bibliographique belge*, 1902, 14, 4, p. XXV-XXIX.
1902. 1 katern
735. LECLERE L., *Notice sur la vie et les travaux de Henri Pirenne, docteur honoris causa, professeur agrégé à la Faculté de philosophie et lettres (23 décembre 1862-24 octobre 1935)*.
[1936]. 1 katern
736. *Liste des travaux de Henri Pirenne*, overdruk uit *Académie royale de Belgique. La Bibliographie académique*, 1907, Brussel.
1908. 1 katern
737. GANSHOF F.-L., m.m.v. DEPT G.-G., *Bibliographie des travaux historiques de Henri Pirenne*, overdruk uit *Mélanges d'histoire offerts à Henri Pirenne par ses anciens élèves et ses amis à l'occasion de sa quarantième année d'enseignement à l'Université de Gand 1886-1926*, Brussel, 1926, p. 25-39.
[1926]. 1 katern
738. Lijst van publicaties van Pirenne tijdens het academiejaar 1931-1932 voor de *Annuaire* of lijst van publicaties van het professorenkorps van de Université libre de Bruxelles, en lijst van andere publicaties van Pirenne.
1932 en z.d. 1 lias

IV. STUKKEN VAN FAMILIELEDEN

A. JENNY LAURE JOSÉPHINE EMILIE VANDERHAEGHEN

Jenny Vanderhaeghen is geboren in Dendermonde op 9 maart 1868, als dochter van een gegoede Gentse burgerfamilie, en overleden te Ukkel op 19 maart 1948. Op 19 december 1887 huwt ze met Henri Pirenne.

- Register van ingekomen rouwbetuigingen naar aanleiding van het overlijden van haar echtgenoot op 24 oktober 1935. 1 band
 Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/029.
 Bevat ook enkele brieven ingekomen bij Jacques Pirenne.
- Register van ingekomen rouwbetuigingen en van andere stukken betreffende het overlijden van haar echtgenoot. 1 band
 1935-1936.
 Bewaarplaats: Archief van de ULB, Fonds Henri Pirenne, 026PP/01/07/28.
- 739. Briefwisseling. 1 omslag
 1936-1947.
- 740. Verklaring bij de verkoop van coupons aan de Nationale Bank van België. 1 stuk
 1915.
- 741. Diploma uitgereikt door de stad Gent bij de "2e prijskamp –tentoonstelling van speelgoed". 1 stuk
 1916.
- 742. Postkaart uit Denemarken van haar echtgenoot. 1 stuk
 21 mrt. 1927.
- 743. Architectenplannen van het huis in Ukkel, met haar opmerkingen. 1 omslag
 ca. 1927-1929.
 Bevat een sleutel.
- 744-747. Stukken betreffende het provinciaal comité van Oost-Vlaanderen te Gent van de VZW "Asiles des Soldats Invalides belges", waarvan Jenny Vanderhaeghen voorzitter is. 4 omslagen
 [1920-1930].

 - 744. Briefwisseling en boekhoudkundige stukken. [1920-1929].
 - 745. Statuten van "Asiles des Soldats invalides belges". [z.d. 1920].
 - 746. Ledenlijst van "Asiles des Soldats invalides belges". aug. 1922.
 - 747. Maandblad *Asiles des Invalides belges*. 1922-1930.

B. HENRI-EDOUARD

Henri-Edouard Pirenne is geboren te Gent op 18 oktober 1888. Hij wordt hoogleraar ethica en metaphysica aan de Universiteit van Gent. Hij overlijdt te Ukkel op 28 mei 1935, enkele maanden voor zijn vader.

748. Diploma Latijn-Griekse humaniora aan het Koninklijk Atheneum Gent.
20 juli 1906. 1 stuk

C. JACQUES

Jacques Pirenne is geboren te Gent op 26 juni 1891 en overleden te Hierges op 7 september 1972. Hij trouwt in 1915 in Neuilly-sur-Seine met Adrienne Van Lancker (Gent, 1890 - Knokke, 1964). Tussen 1909 en 1914 studeert hij rechten en geschiedenis aan de Universiteit van Gent. Hij doet de rechten met een thesis over de financiële politiek van de hertogen van Bourgondië. Als oorlogsvrijwilliger in de Eerste Wereldoorlog werkt hij op de topografische dienst van het leger. Na de oorlog schrijft hij zich in aan de balie van Brussel, hij blijft advocaat tot in 1940. In 1921 wordt hij hoogleraar rechtsgeschiedenis aan de Université libre de Bruxelles, daarnaast ontwikkelt hij zich ook tot Egyptoloog. Na tijdens de Tweede Wereldoorlog te hebben gedoceerd aan de universiteiten van Grenoble en Genève, keert hij eind november 1944 terug naar zijn vertrouwde ULB waar hij de Faculteit Letteren en Wijsbegeerte voorziet. In 1945 wordt hij lid van de Koninklijke Academie van België. Net als zijn vader voert hij een hevige strijd voor het behoud van de tweetaligheid in Vlaanderen. Na 1945 wordt hij secretaris van Leopold III. Op 23 januari 1951 wordt Jacques Pirenne in de erfelijke adelstand opgenomen met de overdraagbare titel van graaf.

749. Postkaarten van zijn moeder.
1911, 1927-1928. 3 stukken
750. Brief van Joseph Herman met bijgevoegd een gedrukt exemplaar van een door hem in 1917 als luitenant van de tweede grenadiers aan het IJzerfront geschreven toneelstuk, getiteld "Sang Belge. Drame patriotique en 3 actes", en waarin hij zich voor één van de door hem gecreëerde rollen heeft laten inspireren door Jacques Pirenne, vanwege diens heldenmoed onder de Duitse bezetting.
29-30 dec. 1929. 1 omslag
Met opdracht van de auteur aan Jacques Pirenne: "à Monsieur Jacques Pirenne dont la courageuse attitude sous l'occupation allemande m'a inspiré le rôle de Jacques Varenne de Sang Belge, ce 29 décembre 1929, J. Herman".
751. Collegerooster van het Institut de Philologie et d'Histoire orientales et slaves, ULB, 1937, met vermelding van de door Jacques Pirenne gedoceerde colleges geschiedenis van het oude Egypte.
1937. 1 katern
752. Briefwisseling met Algemeen Rijksarchivaris Camille Tihon betreffende het aan het Algemeen Rijksarchief in 1939 geschonken archief van zijn vader.
1939, 1946, 1948. 1 omslag

753. Brief van Camille Tihon over de redding tijdens Wereldoorlog II van het archief van de Raad van Vlaanderen en het archief van het proces voor het Tribunal Arbitral Mixte Germano-Belge te Parijs waarbij Jacques Pirenne de Belgische gedeporteerden verdedigde.
1947. 1 stuk
754. Briefwisseling betreffende de uitgave in het Italiaans van het werk van zijn vader *Les Villes du Moyen Age*.
1943. 2 stukken
755. Briefwisseling met de Holbein-Verlag en de Burg-Verlag te Basel betreffende de uitgave in het Duits van het werk van zijn vader *Histoire de l'Europe*.
1943. 2 stukken
756. *Les adieux de Genève au professeur Pirenne*, artikel verschenen in *Journal de Genève du mercredi 18 octobre 1944*, p. 3, naar aanleiding van de terugkeer van Jacques Pirenne naar België na een verblijf sinds 1941 in Genève.
18 okt. 1944. 1 stuk
757. Brief van Jacques Gysen, zoon van Ferdinand, betreffende de eventuele schenking van de door zijn in 1943 overleden vader gemaakte buste van Henri Pirenne.
9 dec. 1945. 1 stuk
758. Persknipsels over Henri Pirenne verschenen vanaf 1945.
1945 en later (z.d.). 1 omslag
759. Dossier "Lettres relatives à H. Pirenne", briefwisseling betreffende Henri Pirenne.
1946-1951. 1 omslag
760. Lijst van stukken gebruikt voor de tentoonstelling georganiseerd ter herinnering aan Henri Pirenne.
1948. 1 stuk
761. Ingekomen brieven betreffende het aanbrengen van een gedenkplaat van Henri Pirenne aan zijn geboortehuis te Verviers.
1951. 2 stukken
762. Dossier "Exposition du buste de H. Pirenne par Wansart et du pastel de H. Pirenne par Maurice Pirenne à la célébration du cinquantenaire des Ecrivains Belges, 1953", briefwisseling betreffende de bruikleen van een buste (door Wansart) en een schilderij (door Maurice, broer van Henri Pirenne) van Henri Pirenne voor de tentoonstelling georganiseerd in maart 1952 naar aanleiding van de vijftigste verjaardag van de Association des Ecrivains Belges.
1952. 1 omslag
763. "Travail fait pour le Roi Léopold à l'occasion de son voyage en Amérique Central, janvier 1952", handschrift van werk over de geschiedenis van Centraal-Amerika geschreven ter voorbereiding van een reis van Leopold III.
jan. 1952. 1 omslag
764. Uitnodiging door de Société Royale d'Economie Politique de Belgique voor de lezing door Alexandre Lamfalussy over "L'Expansion du Commerce International. Ses conditions monétaires et financières" op 20 november 1962.
1962. 1 stuk

765. Portretten.
1935 en z.d. 2 stukken

D. PIERRE

Pierre Pirenne is geboren te Gent op 19 januari 1895. Hij studeert fysische en mathematische wetenschappen. Hij is vrijwilliger bij het Belgisch leger en sneuvelt op 3 november 1914 aan de IJzer als korporaal van het Eerste Regiment Grenadiers.

766. Notities bij het vak rekenkunde gevolgd in de zesde Latijnse, Gent.
1 okt. 1906-14 feb. 1907. 1 katern

V. DIVERSE STUKKEN

767. "Réflexions et apostrophes", bedenkingen over kunst door M(aurice?) Pirenne.
z.d. 1 stuk
768. Stukken van het "Maison du Peuple": blanco lidboekje en medische kaart,
postkaarten.
begin 20ste eeuw. 1 omslag
769. Script van toneelstuk opgevoerd door de studenten van de École de Chartes (?).
ca. 1927. 1 omslag
- 770-772. Portretten.
[19de eeuw-eerste helft 20ste eeuw]. 5 stukken
770. Paul Thomas.
[ca. einde 19de-eerste helft 20ste eeuw]. 1 stuk
771. J.P. Bovy.
z.d. 3 stukken
772. Louis-Prosper Gachard.
[19de eeuw]. 1 stuk

VI. DOCUMENTATIE

773. Verzameling persknipsels en artikels over Henri Pirenne.
1891-1935. 1 omslag
774. Documentatie en fotokopies van archiefstukken geselecteerd voor de
tentoonstelling over Henri Pirenne, georganiseerd door het Algemeen Rijksarchief
naar aanleiding van zijn 100ste geboortedag op 23 dec. 1862.
[ca. 1862]. 1 pak
- 775-808. Verzameling overdrukken.
einde 19de eeuw-eerste helft 20ste eeuw. 34 omslagen
775. *Art ancien. Art industriel liégeois*, persknipsel uit *Supplément à la Gazette de Liège du jeudi 26 janvier 1882*.
776. BERLIÈRE U., *Visitationsrecesse des Benedictiner-Klosters St. Trond aus dem Jahre 1252, und Statuten des Cardinals Hugo von St. Sabina*, overdruk uit *Studiën und Mitteilungen aus dem Benediktiner- und Zistersienserorden*, 1895, 16, p. 590-598.

777. BLUM A., *Les premières fabriques de papier en Occident*, overdruk uit *Comptes rendus des séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*, 1932, p. 102 e.v.
Bevat brief van André Blum, 4 nov. 1932.
778. BRANDT C.D.J., *De oudste privaatoorkonden van de abdij Egmond*, overdruk uit *Bijdragen voor vaderlandsche Geschiedenis en Oudheidkunde*, 1934, 4, p. 129-142.
Bevat brief van C.D.J. Brandt, 23 april 1934.
779. BUGGE A., *The earliest Guilds of Northmen in England, Norway and Denmark*, overdruk uit *Mindeskrift over prof. dr. Sophus Bugge*, p. 197-209.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat enkele notities van Henri Pirenne en een brief uit 1913 van Edvard Bull, verbonden aan de Universiteit van Kristiania (Noorwegen).
780. *Bulletin de la Commission royale d'Histoire*, 1924, 88, 4; 1925, 89, 1.
781. *Bulletin de la Société Royale d'Archéologie de Bruxelles*, 1936, 4-6.
782. CHAUVIN V., *Jean-Noël Paquot*, Luik, 1901.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat brief van Victor Chaussin, 1901.
783. DE LIMBOURG, *Histoire de la famille de Limbourg*, typoscript. z.d.
784. DE PAUW N., *La commande de l'Agneau Mystique par Josse Vijd prouvée par l'inscription du Retable*, 1921.
785. DE SMET J., *De Inrichting van de Poorterlijke Ruitery te Brugge in 1292 en haar Indeeling in Gezindheden in 1302*, overdruk uit *Koninklijke Vlaamsche Academie voor Taal- en Letterkunde. Verslagen en Mededeelingen*, aug.-sept. 1930, p. 487- 505.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat brief van Jozef De Smet, 3 jan. 1931.
786. DUESBERG J., *Quels sont les besoins de nos Etablissements scientifiques?*, overdruk uit *Le Flambeau*, 1 jan. 1928.
787. DUSSART H., *Le dernier manuscrit de l'historien Jacques Meyer. Recherches sur le manuscrit 730 de la Bibliothèque de Saint-Omer*, Sint-Omaars, 1889.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat notitie van Henri Pirenne.
788. ESPINAS G., *Histoire urbaine*, overdruk uit *Annales d'Histoire économique et sociale*, 1937, p. 455-490.
Met opdracht van de auteur aan de weduwe van Henri Pirenne.
789. FRIS V., *Additions et corrections au rapport de M. Gilliodts-Van Severen sur les Chroniques de Flandre*, Geraardsbergen, 1900.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat brief van Gilliodts-Van Severen betreffende deze kritische tekst van Fris, 18 sept. 1900.
790. HOLZMANN R., *Die Weiber von Weinsberg. Zugleich ein Beitrag zur Kritik der Paderborner Annalen*, overdruk uit *Württembergischen Vierteljahrsheften für Landesgeschichte*, nieuwe reeks, 1911, 20, p. 413-472.
791. *Hommage à la mémoire de Monsieur le Docteur Nicolas Vatnick, médecin attaché à l'hôpital de la S.A. d'Ougrée-Marihaye*, Ougrée, 1929.

792. HUIZINGA J., *Uit de voorgeschiedenis van ons nationaal besef*, overdruk uit *De Gids*, 1912, 3.
Met brief van Johan Huizinga waarin hij Pirenne vraagt of hij het artikel aan hem mag opdragen, 1 dec. 1911, en briefkaartje van Johan Huizinga, 14 feb. 1912.
793. *La Nation belge*, 1926, 9, 319, met uitgebreide bijdrage over Leopold II naar aanleiding van de oprichting van een monument ter zijner ere op 15 november 1926.
16 nov. 1926.
794. LECOMTE J.-B., *Y a-t-il un art belge?*, in *Le Thyrse. Revue d'Art et de Littérature*, 4de reeks, 1930, 32, 2, p. 57-61.
Bevat briefkaartje van Joseph-Barthélémy Lecomte.
795. LESMARIÉS A., *La plaine maritime de Dunkerque Le Blootland aux époques préhistorique, gauloise et gallo-romaine*, overdruk uit *Revue des études anciennes*, 1922, 24, 2, p. 129-144.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat brief van A. LESMARIÉS, 3 juni 1922.
796. LESMARIÉS A., *Les récentes études de préhistoire et d'histoire gallo-romaine et franque en Belgique*, overdruk uit *Revue des études anciennes*, 1925, 27, 4, p. 309-326.
Bevat brief van A. LESMARIÉS, 24 jan. 1926.
797. LORENT F., *Alfred De Ridder 1865-1933*, overdruk uit *Hauteclaire. Revue militaire d'intérêt général*, 1933, p. 158-170.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat brief van François Lorent, 26 nov. 1933.
798. *Manifestation G. Des Marez* (n.a.v. 25 jaar docentschap aan de ULB), 12 november 1927.
799. MICHELE G., *Gr. Cord. Pietro Fea commemorazione letta nella tornata del 6 guigno 1932*, overdruk uit *Archivio Storico per le Province Parmensi*, 33.
Met briefje van Leonard Fea, zoon van overleden Pietro.
800. *Mitteilungen des Westpreuszischen Geschichtsvereins*, 1904, 3, 3 en 1906, 5, 2.
801. OURSEL, *Notre-Dame de Dijon*, overdruk uit *Bulletin paroissial de Notre-Dame de Dijon*, 1935, 27, 11.
Bevat brief van Oursel, 2 april 1935.
802. PIÉRARD C., *Au Pied de la Butte*, 1928.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne: "A monsieur le professeur Henri Pirenne, notre éminent historien national; à la mémoire de son fils, tombé au champ d'honneur, très respectueux hommage, C. Piérard".
803. SCHLITTER H., *Die Zurückstellung der von den Franzosen im Jahre 1809 aus Wien entführten Archive, Bibliotheken und Kunstsammlungen*, overdruk uit *Mitteilungen des Instituts für österreichische Geschichtsforschung*, 1901, 22.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat brief van Hanns Schlitter, 1901.
804. VANDER LINDEN H., recensie van COVILLE A., *L'Ordonnance Cabochienne (1413)*, Parijs, 1891.

805. VANHOUTTE H., *Le droit flamand et hollandais dans les chartes de colonisation en Allemagne au XIIe et au XIIIe siècle*, overdruk uit *Annales de la Société d'émulation pour l'étude de l'histoire et des antiquités de la Flandre*, 1899, 49.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
Bevat brief van Hubert Vanhoutte, 8 jan. 1900.
806. VAN MALDERGHEM J., *Les Fresques de la Leugemeete. Leur découverte en 1846 – Leur authenticité*, Brussel, 1897.
Bevat opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.
807. VIARD J., *La guerre de Flandre (1328)*, overdruk uit *Bibliothèque de l'Ecole des Chartes*, 1922, 83, p. 362-382.
808. WEBER P., *Die Burgen des mittleren Saaltals*, overdruk uit *Wartburgstimmen*, 1907, 4, p. 327-339.
Met opdracht van de auteur aan Henri Pirenne.

CONCORDANS

Oud nummer Handschriftenverzameling	Nieuw nummer
4521	346
4522	41-43, 45-48
4523	159-160, 162
4524	194
4525	195-264
4526	266-275
4527	276-279, 327
4528	301
4529	304-306, 309
4530	319, 321, 322
4531	332-340
4532	348-350
4533	352-353
4534	399
4535	400
4536	408, 417, 423, 635
4537	410, 411
4538	412
4539	418
4540	420
4541	421, 766
4542	446, 447, 470, 471
4543	448, 449
4544	456
4545	469
4546	463
4547	464
4548	465
4549	466
4550	468
4551	497, 498, 501, 506, 509, 510, 512, 513, 516, 517, 526
4551bis	499, 500, 502, 505, 505, 508, 527, 528
4552	520
4553	521
4554	522
4555	511
4556	529
4557	534

Oud nummer handschriftenverzameling	Nieuw nummer
4558	557
4559	535-556, 558
4560	559-573
4561	574-578
4562	579-583, 589-592
4563	584-588, 593
4564	594-606
4565	607-617
4566	34, 107, 130, 139, 287, 619-625
4567	628-632
4568	679
4569	634
4570	646
4571	642
4572	644
4573	647
4574	648
4575	649
4576	650
4577	673
4578	691
4579	706
4580	710
4581	280
4582	744-747
4583	1
4584	8
4596	4-5, 7, 100, 102-120, 123-156, 184-189, 192, 286
4597	6, 70-99, 121, 177, 737
4598	9-26, 28-32
4599	9-26, 28-32
4599bis	27
4600	36-40, 44
4601	50-56, 60-63, 66-69
4602	159, 160, 162, 168-176, 653
4603	190, 191, 193, 351, 354, 412, 416, 425
4604	558, 618, 626, 627
4605	281, 651, 697, 698, 712
4606	295-299
4607	720-723
4608	290-294
4609	437
4610	300
4611	303
4612	308, 310-318

Oud nummer handschriftenverzameling	Nieuw nummer
4613	320, 323, 324
4614	325, 326, 328-331
4615	341-345
4616	367
4617	356-368
4618	369-372
4619	373
4620	374-396
4621	395-398
4622	401-406
4623	409, 413-415, 419, 427-437
4624	457, 465, 467, 472-492
4625	493, 494
4626	496, 498, 511, 518, 519, 522-524
4627	530-533
4628	636-640
4629	643, 645, 652, 654-669
4630	670-672
4631	674-678
4632	681-688
4633	690
4634	692
4635	693-695
4636	696
4637	705
4638	699-704
4639	707-709
4640	711, 713-718
4641	719
4642	424, 514, 517, 750-751, 768-769, 775-808
4643	182, 770-772
4644/a	724-732, 734, 735, 773
4644/b	774
4645	739-743, 748, 749, 752, 754, 755, 757-762

ISBN 978-90-5746-886-5

Illustratie op de omslag: Foto van Henri Pirenne op bed in het kamp te Holzminden, barak 73, 2 juli 1916 (Inventaris van het archief van Henri Pirenne, 82).